

Täysistunto

Tiistai 22.9.2015 klo 14.00—20.47

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.47.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.00—17.02), puhemies Maria Lohela (17.02—18.28) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (18.28—20.47).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 29/2015 vp

Vaaleja

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suuren valiokunnan täydennysvaali. Totean, että vaali on yksimielinen.

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan varajäseneksi Jukka Kopran.

3. Välikysymys koulutusleikkausten vaikutuksista kasvuun, koulutukselliseen tasa-arvoon ja osaamistasoon

Välikysymys VK 1/2015 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt annetaan vastaus edustaja Jukka Gustafssonin ynnä muiden välikysymykseen koulutusleikkausten vaikutuksista kasvuun, koulutukselliseen tasa-arvoon ja osaamistasoon. Valtioneuvoston vastauksen jälkeen käydään keskustelu välikysymyksen johdosta. Keskustelun ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Jukka Gustafsson. Sen jälkeen keskustelussa on nopeatahtinen osuus, jolloin ryhmäpuheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia ja muut etukäteen varatut puheenvuorot enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Ja nyt ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Keskustelu

14.03 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa! Olemme saaneet syntyä Suomeen, joka on yksi maailman parhaista maista oikeastaan kaikilla mittareilla. Edelliset sukupolvet — meidän vanhempamme, isovanhempamme ja sukupolvet ennen heitä — tekivät kovasti töitä, jotta meillä olisi enemmän mahdollisuuksia kuin heillä oli.

Suomi on nyt erittäin vaikeassa tilanteessa. Valtionvelka kasvaa, talous ei. Menot ylittävät tulot. Rahat eivät riitä kattamaan hyvinvointiyhteiskuntaa sen hyvinä aikoina kasvaneessa laajuudessa. Kilpailukyky eli pärjäämisemme globaalissa kilpailussa on romahtanut. Työttömyys kasvaa nopeimmin koko Euroopassa, mikä lisää toivottomuutta ja pahaa oloa.

Mikä on kaikkein huolestuttavinta, suomalaisen yhteiskunnan uudistumiskyky yskii. Edelliset hallitukset eivät ole kyenneet uudistamaan Suomea eivätkä edes sen kaikkein kirkkainta menestystarinaa, suomalaista koulutusta, riittävästi vastaamaan maailman nopeaan muutokseen.

Suomi on tilanteessa, jossa ei ole tarjolla helppoja ratkaisuja. On tehtävä toimia kaikilla sektoreilla: Sopeutettava taloutta, tehtävä myös ne kaikkein kipeimmät leikkaukset. On palautettava kilpailukyky työmarkkinoilla, ja on uudistettava Suomea.

Valtionvelka kasvaa noin puoli miljoonaa euroa joka tunti. Jotta velkaantuminen saadaan pysäytettyä, hallitus joutuu tekemään leikkauksia kaikkialta, valitettavasti myös koulutuksesta, sillä se on niin valtion kuin kuntienkin budjeteissa sosiaali- ja terveydenhuollon jälkeen toiseksi suurin menokokonaisuus.

Silloin kun taloutemme vielä kasvoi, saatoimme kehittää myös koulutusjärjestelmäämme lisäämällä menoja. Nyt kun talous ei kasva ja menot kroonisesti ylittävät tulot, näin ei enää voida toimia. On pakko pohtia, miten saamme parempia tuloksia niukemmilla resursseilla. On kehitettävä toimintatapoja, on uudistettava.

Koulutusjärjestelmämme uhkaa jäädä jälkeen ympäröivän maailman nopeasta muutosvauhdista. Suomalaisen koulutuksen, tutkimuksen ja sivistyksen suurin uhka eivät ole leikkaukset, vaan se, jos emme rohkeasti uudista.

Arvoisa puhemies! Pienenä maana meidän vahvuutemme on sivistyksessä, korkeassa osaamisessa, innovaatiokyvyssä ja laadukkaassa koulutuksessa. Tästä meidät tunnetaan maailmallakin.

Suomalainen peruskoulu on edelleen maailman huipputasoa, mutta samaan aikaan näemme, ettei näin automaattisesti enää tulevaisuudessa ole. Oppimistulokset heikkenevät. Kansainväliset ja kotimaiset tutkimukset osoittavat, että 15-vuotiaamme osaavat vähemmän kuin ennen. Ei lohduta, että se on yleislänsimaalainen trendi. Oppimistulosten heikkeneminen ei ole hidastunut, vaikka käytämme koulutukseen ja tutkimukseen tänä päivänä enemmän euroja kuin koskaan.

Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaisnuorten osaaminen on heikentynyt kaikilla sisältöalueilla. Yli 10 prosenttia nuoristamme jää vaille toisen asteen tutkintoa. Noin 95 prosenttia ikäluokasta aloittaa peruskoulun jälkeen toisella asteella, mutta vain 85 prosenttia läpäisee sen. Jokainen nuori ansaitsisi tulevaisuudennäkymän ja hyvän koulutuksen, jota ilman ei tulevaisuuden työmarkkinoilla enää pärjää.

Peruskoulun voi sanoa jääneen hienon historiansa vangiksi. Viime hallituskaudella näkyi selvästi, kuinka peruskoulun kehittämiseltä puuttui selkeä visio.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Samaa vision puutetta oli tiedepolitiikassa. Resurssit ovat hajallaan, ja korkeakoulujen työnjako ei ole kehittynyt. Useiden kansainvälisten ja kotimaisten selvitysten, kuten Tieteen tila 2014 -raportin, havainnot osoittavat, että korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus ja resurssit ovat pirstaleiset. Emme kykene sellaiseen vaikuttavuuteen, johon vastaavia panostuksia tehneet verrokkimaat ovat pystyneet.

Muun muassa näihin koulutusjärjestelmämme haasteisiin meidän on pakko vastata nyt. Koulutuksen sisältöjen ja rakenteiden, myös tekemisen tavan ja oppimisen, uudistaminen on aivan välttämätöntä.

Tulevaisuuden työmarkkinoilla muutosvauhti on huima. Työpaikkoja häviää ja uusia syntyy. Osaamistarpeet muuttuvat.

Koulutusjärjestelmän uudistaminen on tälle hallitukselle vaikeassakin taloudellisessa tilanteessa ja säästöjenkin todellisuudessa hyvin innostava tehtävä. Hallitusohjelman osaamista ja koulutusta koskeva visio on tehdä Suomesta maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta. Haluamme, että suomalainen koulutus uudistuu, jotta voimme tulevaisuudessakin olla koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa.

Osaaminen ja koulutus on yksi hallituksen tärkeimmistä muutosohjelmista. Osaamisen ja koulutuksen kuuden kärkihankkeen ja 19 toimenpiteen avulla tavoittelemme pysyvää muutosta suomalaiseen koulutukseen. Näiden muutoshankkeiden toteuttamiseen tulemme sijoittamaan 300 miljoonaa euroa tulevien kolmen vuoden aikana.

Haluamme uudistaa suomalaisen peruskoulun 2020-luvulle. Uudet opetussuunnitelmat otetaan käyttöön peruskouluissamme ensi syksynä. Kärkihankkeemme tavoitteena on uuden pedagogiikan, uusien oppimisympäristöjen ja opetuksen digitalisaation kautta parantaa oppimistuloksia, vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin ja tehdä oppimisesta innostavaa läpi elämän. Uudet opetussuunnitelmat korostavat ilmiöpohjaista oppimista, digitaalisen maailman taitoja, laaja-alaista oppimista ja tiedon soveltamista, luovuutta ja sosiaalisia taitoja.

Monissa Suomen kouluissa opitaan tänä päivänä jo uudella tavalla. Monet opettajat ovat lähteneet rohkeasti kokeilemaan uutta, hyödyntäneet paitsi omia kokemuksiaan myös uutta tutkimustietoa oppimisesta, hylänneet perinteisen massaopetuksen mallin ja vapauttaneet lapset pulpeteista olemaan oppijoina omia ainutlaatuisia itsejään ja juuri sellaisina arvokkaita.

Hallitus haluaa tukea pedagogiikan uudistamista kannustamalla kokeiluihin. Opetushallituksen yhteyteen perustetaan kokeilukeskus, jonka tehtävänä on myös levittää hyviä kokemuksia, sekä oppimisympäristöjen osaamiskeskittymä, jotta koulujen tilankäyttö saadaan mahdollisimman hyvin tukemaan uuden oppimista.

Tulemme tuomaan jokaisen peruskoululaisen päivään tunnin liikuntaa. Tunti liikuntaa päivässä toteutetaan laajentamalla Liikkuva koulu -hanketta valtakunnalliseksi.

Suomalaisen peruskoulun menestystarina perustuu osaaviin, arvostettuihin ja korkeasti koulutettuihin opettajiin, joilla on poikkeuksellisen laaja pedagoginen vapaus hyödyntää ammattitaitoaan oppilaiden parhaaksi. Me haluamme tukea opettajia heidän tärkeässä työssään, me haluamme, että he onnistuvat siinä. Haluamme, että he ovat tulevaisuudessakin maailman parhaita, ja siksi panostamme heihin.

Tulemme käynnistämään Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman ja uudistamaan niin opettajien perus- kuin täydennyskoulutuksetkin, jotta opettajillamme on työkaluja vastata uuden maailman osaamistarpeisiin. Hallitus tulee sijoittamaan kaikkiaan 121 mil-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

joonaa euroa peruskoulun uudistamiseen tulevien kolmen vuoden aikana ja siitä lähes 50 miljoonaa euroa nimenomaan opettajien osaamisen kehittämiseen.

Suomalainen peruskoulu on kansainvälisesti vertailtuna erittäin tasa-arvoinen. Koulujen väliset ja maantieteelliset erot oppimistuloksissa ovat edelleen pienet. Uusimmissa Pisa-tutkimuksissa koulujen väliset erot ovat kaikista osallistujista toiseksi pienimmät ja oppilaiden välinen osaamisen hajonta pienimmässä kolmanneksessa.

Toisaalta meidän on suhtauduttava erittäin vakavasti niihin merkkeihin, jotka osoittavat koulutuksen tasa-arvon Suomessa hiljaa murenevan. Jatkossakin on huolehdittava siitä, että jokainen lapsi saa perheen taustasta, asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta yhtäläisen mahdollisuuden kouluttautua ja löytää oma polkunsä. Siksi hallitus halusi vaikeista koulutukseen kohdistuvista leikkauksista huolimatta erityisesti vaalia mahdollisuuksien tasa-arvoa ja myöntää ensi vuoden budjetissa 10,5 miljoonaa euroa koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen tukemalla haasteellisemmilla alueilla toimivia kouluja. Tulomme käynnistämään opetus- ja kulttuuriministeriössä laajan työn koulutuksen tasa-arvon vahvistamiseksi.

Lisäksi hallitus haluaa pitää kiinni koulutustakuusta ja kehittää nuorisotakuuta enemmän yhteisötakuun suuntaan. Maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksien tukeminen on erityisen iso haaste. Tässä olemme Suomessa uuden edessä.

Arvoisa puhemies! Oppimisen ja kasvun ensiaskeleet otetaan jo ennen perusopetusta varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen aikana. Varhaiskasvatuksessa lapsiamme kasvattaa, opettaa ja hoitaa koulutettu ja hyvin sitoutunut henkilöstö. Varhaiskasvatus on tänä päivänä paljon enemmän kuin vain lasten "tarhaamista" vanhempien työpäivän ajaksi. Varhaiskasvatus on pedagogista, tavoitteellista toimintaa, joka tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

Myös varhaiskasvatukseen kohdistuvat tällä hallituskaudella 140 miljoonan euron säästöt. Se on ymmärrettävästi kipeä asia. Hallitus pyrkii toteuttamaan säästöt uudistuksella, joka turvaa jokaiselle lapselle oikeuden varhaiskasvatukseen. Jokaisella lapsella, aivan jokaisella lapsella, on jatkossa oikeus pedagogiseen, tavoitteelliseen varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa. Se on viisi tuntia enemmän kuin naapurimaassamme Ruotsissa.

Kokopäiväinen varhaiskasvatusoikeus on niillä perheillä, joiden vanhemmat tai huoltajat työskentelevät täysipäiväisesti, opiskelevat päätoimisesti tai ovat yrittäjiä. Mikäli lapsen kehitys tai perheen sosiaaliset syyt niin edellyttävät, lapsella on edelleen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen.

Osana hallituksen välttämättömiä säästötoimia yli 3-vuotiaiden lasten osalta henkilöstömitoitusta päiväkodeissa nostetaan siten, että suhdeluku lasten ja kasvattajien välillä nousee 1/7:stä 1/8:aan. Hallitus pitää tärkeänä, että alle 3-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmien kokoa ei kasvateta. Nämä pienimmät lapset tarvitsevat eniten hoivaa, huomiota ja aikuisien syliä.

Varhaiskasvatusoikeutta koskevassa uudistuksessa haluamme turvata perheiden valinnanvapauden ja mahdollisuuden vaikuttaa saamaansa palveluun. Säästöjen vastapainona hallitus haluaa panostaa varhaiskasvatukseen laadun kehittämiseen. Uudistettu varhaiskasvatusturva astui voimaan elokuun alussa. Hallitus käynnistää varhaiskasvatuksen kehittämisohjelman. Ensimmäistä kertaa historiassa Opetushallitus laatii varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa korostavat uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Osana kehittämisohjelmaa tulemme lisäämään kertaluontoisesti yliopistokoulutettujen lastentarhanopettajien koulutusmääriä 120 paikalla vuonna 2016. Varhaiskasvatuksen henkilöstön täyden-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

nyskoulutusta ja osaamisen kehittämistä vahvistetaan niin päiväkodeissa kuin myös perhepäivähoidossa.

Arvoisa puhemies! Elinkeinoelämän rakennemuutoksessa katoavien työpaikkojen tilalle on saatava syntymään uusia. Se onnistuu vain uudella osaamisella ja innovatiivisuudella. Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat säästöt pakottavat meidät uudistamaan rakenteita, jotta laadukkaasta koulutuksesta voidaan huolehtia jatkossakin.

Hallitus on käynnistänyt yhtenä kärkihankkeenaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin, jolla pyritään uudistamaan koulutuksen rakenteita, rahoitusta ja tekemisen tapaa. Uudistamme koulutuksen koko lainsäädännön, rahoituksen, ohjauksen ja tutkintojärjestelmän. Karsimme päällekkäisyyksiä, turhaa byrokratiaa ja sääntelyä. Lisäämme koulutuksen ketteryttä ja mahdollisuuksia vastata nopeasti työelämän muuttuviin tarpeisiin.

Lisäämme työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkuja. Oppisopimuskoulutuksen järjestämisen kynnystä alennetaan keventämällä siitä työnantajille aiheutuva hallinnollista ja taloudellista taakkaa. Otamme käyttöön uuden koulutussopimuksen joustavaksi ja houkuttelevaksi tavaksi suorittaa tutkinto tekemällä oppien. Ammatillisen koulutuksen peruspilareista pidetään kiinni turvaamalla koulutuksen jatko-opintokelpoisuus.

Uudistamme ammatillisia tutkintoja tunnustamaan paremmin aiemmin hankittua osaamista. Yli 380 erillisen tutkinnon päällekkäisistä ja sekavasta järjestelmästä siirrytään laaja-alaisempiin tutkintoihin. Ammatillisen koulutuksen kyky uudistua ja uudistaa tutkintoja nykyistä nopeammin on yksi kohtalonkysymyksistä kilpailukyvyllemme, jotta koulutus jatkossakin tuottaa työelämässä tarvittavaa osaamista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kärkihankkeella vauhditamme ja nopeutamme nuorten siirtymistä työelämään. Ylioppilastutkinnon suorittaneista vain 60 prosenttia on aloittanut jatko-opinnot vuoden kuluttua ylioppilastutkinnon suorittamisesta. Korkeakouluopintojen aloittamisen mediaani-ikä on 21 vuotta. Vain puolet opiskelijoistamme suorittaa opinnot tavoiteajassa. Näihin lukuihin meillä ei yksinkertaisesti ole varaa.

Kannustamme korkeakoulujamme siirtymään valintakokeissa mittaamaan enemmän nuorten soveltuvuutta pitkäkestoisen ulkoa opitun tiedon sijasta. Lisäämme toisen asteen ja korkea-asteen välistä yhteistyötä ja työelämäyhteyksiä. Ympärivuotisella opiskelulla, kuten tenttiakvaarioilla ja korkeakoulujen yhdessä järjestämillä verkko-opinnoilla, mahdollistetaan opintojen suorittaminen joustavasti eri elämäntilanteissa.

Arvoisa puhemies! Suomi käyttää tieteeseen ja tutkimukseen julkista rahaa 2 miljardia euroa vuonna 2015. Tästä reilu puolet kohdentuu opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalle ja vajaa kolmasosa työ- ja elinkeinoministeriön toimialalle. OECD-maiden joukossa panostuksemme ovat edelleen verraten hyvällä tasolla. Tulevaisuus tulee olemaan kuitenkin taloudellisesti tiukempi.

Tulokset sen sijaan eivät ole riittävästi parantuneet panostusten myötä. Päinvastoin, Suomen osuus maailman korkeatasoisimmista tieteellisistä julkaisuista on laskenut. Tohtorin tutkintojen alakohtainen jakauma ei välttämättä vastaa työelämätarvetta. Kansainvälistä tutkimusta ei tehdä riittävästi.

Tutkimukseen kohdistuu leikkauksia, mutta niiden jälkeenkin käytämme vuosittain runsaat 1,9 miljardia euroa valtion rahoitusta tutkimukseen. Hallituksen kasvupanostukset tuovat tutkimukseen kaivattua vaikuttavuutta ja vahvempaa yritys yhteistyötä.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Kun resurssit ovat niukemmat, meidän on tehtävä asioita paremmin. On uudistettava toimintatapoja ja keskityttävä olennaiseen. Edellytämme korkeakouluilta osaamisen kokoaamista ja päällekkäisten koulutusvastuiden tarkastelua. Korkeakoulujen on profiloitettava, selkeytettävä ja tiivistettävä yhteistyötä ja työnjakoa niin keskenään kuin myös tutkimuslaitosten kanssa opetuksessa, tutkimuksessa, rakenteissa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää korkeakouluilta helmikuun loppuun mennessä esityksiä selkeämmästä työnjaosta, vahvemmista osaamiskeskittymistä ja tiivistyvästä yhteistyöstä. Ensi keväänä opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisissä tulosneuvotteluissa keskitymme uudistamaan koulutuksen rakenteita ja työnjakoa. Korkeakoulujen päätöksiä tuetaan strategiarahoituksella, Suomen Akatemian profiloitumisrahoituksella sekä uudella pääomituskierroksella.

Hallituksen korkeakouluja koskevana kärkihankkeena on vahvistaa korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyötä tutkimustulosten kaupallistamiseksi. Uskomme, että voimme saada paljon nykyistä enemmän irti huippututkimuksesta osaamisena, yritystoimintana, kasvuna ja työpaikkoina. Elinkeinoelämän tarpeiden ja julkisen tutkimuksen kohtaamisen vahvistamiseksi käynnistetään Challenge Finland — haastepohjainen ja ratkaisukeskeinen tutkimusohjelma.

Hallitus on päättänyt kärkihankkeiden kertaluonteisista kasvupanostuksista myös korkeakoulutukseen ja tutkimukseen. Suomen Akatemian valtuutta lisätään 30 miljoonalla eurolla vuonna 2016. Korkeakouluille suunnataan uusi 70 miljoonan euron pääomituskierrös vuonna 2018. Lisäksi Tekesin myöntämiä avustuksia lisätään yhteensä 59 miljoonaa euroa elinkeinoelämän ja korkeakoulujen yhteistyön parantamiseksi ja monipuolistamiseksi. Kaiken kaikkiaan Tekesille ohjataan kolmen vuoden aikana 132 miljoonaa euroa kasvupanostuksia.

Tämän lisäksi puramme koulutusviennin esteet sekä korkea-asteelta että toisen asteen koulutuksesta. EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen käyttöönotto parantaa ja monipuolistaa suomalaisten korkeakoulujen mahdollisuuksia koulutusvientiin.

Arvoisa puhemies! Kuten näette, hallitus on lähtenyt kunnianhimoisesti uudistamaan suomalaista koulutusjärjestelmää tilanteessa, jossa talous ei kasva ja on keskityttävä tekemään asioita pienemmällä rahalla mutta paremmin.

Ratkaisut Suomen taloudesta ja tulevaisuudesta ovat omissa käsissämme. Voisimme jatkaa velaksi elämistä tulevien sukupolvien piikkiin ja jättää välttämättömät uudistukset tekemättä mutta tiedämme, ettei se ole kestävä eikä oikeudenmukainen tie.

Tämä hallitus, aivan niin kuin edellinenkin, joutuu tekemään kipeiltä tuntuvia leikkauksia myös koulutuksesta. Kaikki nykyiset eduskuntapuolueet — myös te, jotka kirjoititte alle tämän välikysymyksen — olette olleet viimeisen kymmenen vuoden aikana tekemässä näitä leikkauksia. (Ben Zyskowicz: Hyvin sanottu!)

Aikaisempiin hallituksiin verrattuna uusi hallitus on valinnut juustohöylän sijaan uudistusten tien. Näin vältämme koulutusjärjestelmämme näivettymisen ja pystymme turvaamaan kaikkein tärkeimmän eli koulutuksen ja tutkimuksen laadun.

Hallituksen päättämistä koulutukseen kohdistuvista säästöistä on liikkunut monenlaisia — osin harhaanjohtavia ja tarkoitushakuisiakin — lukuja. (Hälinää — Puhemies koputtaa) Vuoden 2019 tasolla varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, ammatilliseen koulutukseen ja korkeakouluihin kohdistuvat säästöt valtiontalouteen ovat yhteensä noin 641 miljoonaa euroa vuoden 2015 tasoon verrattuna ja koko julkiseen talouteen 884 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Määrärahavähennyksissä edetään asteittain siten, että ensi vuonna vähennyksen taso on noin 227 miljoonaa euroa. Lisäksi määrärahataso alenee siten, että valtiolle tulee säästöjä laskennallisesti noin 414 miljoonaa euroa vuoden 2019 tasossa.

Olemme käynnistäneet uudistuksia, joiden avulla koulutusjärjestelmämme kestää kipeät säästöt. Uudistamme koulutusta ja turvaamme ytimen eli koulutuksen ja tutkimuksen laadun.

Joudumme kehittämään koulutusta ja suomalaisten osaamista vaikeassa yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa tilanteessa. Hallitus ei voi eikä halua jäädä odottamaan, että uudistuksia kipeästi kaipaava koulutusjärjestelmämme rapautuu ja jäämme eri mittareilla jälkeen. Siksi teemme uudistuksia ja toimimme aktiivisesti suomalaisten osaamisen vahvistamiseksi.

Suomalaisen koulutusjärjestelmän uhkana eivät ole nyt tehtävät välttämättömät talouden sopeuttamispäätökset vaan se, jos meiltä puuttuisi rohkeus uudistaa. Hallitus on valinnut uudistamisen tien.

14.21 Jukka Gustafsson sd (varsinainen puheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välikysymyksen ensimmäisenä allekirjoittajana olen tyytyväinen siitä, että ensimmäinen välikysymys koskee pääministeri Sipilän hallituksen kohtuuttomia leikkauksia koulutuksesta ja tutkimuksesta, leikkauksia lasten ja nuorten ja Suomen tulevaisuudelta. Mutta tyytymätön olen siitä, että hallitus on tekemässä näin massiiviset leikkaukset suomalaisen yhteiskunnan perustuksiin.

Viime hallituskaudella säästettiin yhteensä kumulatiivisesti 1,7 miljardia euroa, ja vaikka lisäyksiäkin tehtiin 523 miljoonaa, niin säästöt ja leikkaukset olivat suuria, aivan kipurajoilla, osin sen ylikin. Suurten leikkausten johdosta kaikkien puolueiden puheenjohtajat lupasivatkin viime hallituskauden lopulla, että koulutuksesta ei enää leikata. Mutta mitä tekee hallitus? (Eduskunnasta: Kepu pettää aina!) Ei korjaa säästöjä, ei pidä nykytilannetta edes ennallaan vaan tekee jättileikkaukset entisten päälle ja lisäksi. Hallitus on siis tekemässä massiiviset 3 miljardin euron leikkaukset. Koulutukseen on luvassa 300 miljoonaa euroa kertaluonteisina panostuksina eli vain 10 prosentin korvaus pysyvistä 3 miljardin leikkauksesta.

Olemme saaneet menneinä vuosina useita kertoja puhua ylpeänä suomalaisille ja ulkomaalaisille siitä, kuinka meillä on korkeatasoinen tasa-arvoa ja hyvää osaamista tuottava koulutusjärjestelmä. Olemme voineet puhua aidosti kansallisesta koulutuspolitiikasta, jossa kaikki ovat voittaneet ja myös heikoimmista on pidetty huolta. (Sari Sarkomaa: Pidetään edelleenkin!) Koko kansan koulutus- ja osaamistaso on noussut — kansantalous hyötyi, työn tuottavuus moninkertaistui ja hyvinvointi kasvoi.

Me olemme tulleet nyt kriittiseen vaiheeseen. Koulutustason nousu on Suomen väestön keskuudessa hiljalleen pysähtynyt. Korkeasti koulutettujen määrässä olemme tippuneet Euroopan kärjestä keskikastiin. Suomi on menettämässä asemaansa koulutuksen mallimaana. Tällä koulutustason nousun pysähtymisellä on merkittävät seuraukset elinkeinorakenteeseen sekä korkean osaamisen työpaikkojen syntymisen kannalta. Aiempina vuosikymmeninä koulutustason nousulla on ollut merkittävä työuria ja työvuosia pidentävä vaikutus.

Mitä hallitus tekee? Syö ja leikkaa Suomelta tulevaisuuden kasvun eväät niin tasa-arvon kuin taloudellisen menestyksen kannalta. Leikkaukset tarkoittavat, että ensimmäistä kertaa sataan vuoteen Suomen osaamistaso on laskemassa. Hallitus on valinnut tien, joka vaa-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

rantaa taloudellisen kasvun, koulutuksellisen tasa-arvon ja osaamistason nousun. Pääministeri Sipilän hallitus siis leikkaa kumulatiivisesti hallituskauden aikana lähes 3 miljardia euroa. Erityisesti kansalaisia ja koulutuksen asiantuntijoita ovat loukanneet varhaiskasvatukseen, peruskouluun sekä korkeakouluihin ja tutkimukseen tehdyt rajut leikkaukset.

Hallituspuolueet ovat tässäkin asiassa toimineet toisin kuin lupasivat vaalien alla. Pääministeri Sipilä ja ministeri Stubb esiintyivät rehvakkaasti kylttien kanssa, joissa luki "Koulutuksesta ei leikata". Te, opetusministeri, totesitte vappupuheessanne: "Tehdään arvovalinta, ei leikata enää koulutuksesta." Keskustalainen sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Tuomo Puumala oli sitä mieltä, että "koulutusleikkauksille on pantava piste", ja perussuomalaisten Kike Elomaa ei halunnut jäädä huonommaksi: "Koulutuksesta ei saa leikata" oli hänenkin mielipiteensä viime keväänä vaalien alla. Valitettavasti keskustapuolue, kokoomus ja perussuomalaiset pettivät lupauksensa.

Arvoisa puhemies! Petettyjen ja pettyneiden joukko on suuri. Tässä asiassa monet kansalaiset ja myös asiantuntijat, tutkijat ja kansalaisjärjestöt ovat opposition kanssa samaa mieltä. Elinkeinoelämän keskusliiton puheenjohtaja Matti Alahuhta oli Hesarin haastattelussa 8.8.2015 huolissaan hallituksen leikkauksista koulutukseen ja tutkimukseen. Erityisen huolissaan Alahuhta oli Tekesin leikkauksista, joiden hän katsoi iskevän yliopisto- ja yritys yhteistyöhön, joka on kansainvälisestikin todettu Suomen vahvuudeksi. Arvostettu entinen Kone Oyj:n toimitusjohtaja Alahuhta kertoi haastattelussa heränneensä yölläkin tätä asiaa pohtimaan. Arvoisa hallitus, te ette anna yörauhaa edes vuorineuvos Alahuhdalle. (Naurua) Näin voi olla tilanne myös Tekesin pääjohtaja Pekka Soinilla, joka elokuussa totesi seuraavasti: "Leikkaukset ovat niin radikaaleja, että ne rampauttavat järjestelmää pysyvästi. Leikkausten vuoksi noin 250 patenttia jää tulematta Suomeen ja parisataa uutta tuotetta jää syntymättä — vuosittain." Yhtä huolestuneita ovat maamme professorit ja tietentekijät. He pitävät leikkauksia koulutuksesta ja tutkimuksesta järkyttävän suurina. Kumulatiiviset vaikutukset uhkaavat moninkertaistaa ne. Tutkimusta ja koulutusta ei tule nähdä kulueränä, hallitus, vaan investointina tulevaisuuteen. No, maisterintutkintojen määräästä hallitus ottaa pois 20 prosenttia ja samalla alentaa kelpoisuuksia. Näin ei Suomesta tehdä maailman osaavinta kansakuntaa eikä saada aikaan sitä tuottavuusloikkaa, jota pääministeri Sipilä on peräänkuuluttanut.

Arvoisa hallitus, herätys! Innovaatiovetoinen, osaamisperustainen talous ei voi toimia ilman menestyviä yliopistoja eikä ammattikorkeakouluja. Korkeakoulujen rahoitukseen sekä Suomen Akatemian ja Tekesin kilpaillun tutkimusrahoituksen leikkaukset uhkaavat näivettää koko suomalaisen innovaatioekosysteemin. Hallituksen vastaus välikysymykseemme oli heikko, valitettavasti.

Arvoisa hallitus, on paljon tutkimustietoa ja näyttöä siitä, miten varhaislapsuuden kokemukset muokkaavat merkittäväällä tavalla tulevia polkuja ja elämän mahdollisuuksia. Korjaavat toimet ovat sitä vaikuttavampia, mitä aiemmin ne aloitetaan. Tämä on varhaiskasvatuksen, johon lakiuudistuksen myötä on lisätty nimenomaan pedagogista sisältöä, suuri tehtävä yhteiskunnassa: ennalta ehkäistä lasten välistä eriarvoistumiskehitystä ja tasata lähtökohtia.

Sipilän hallitus tavoittelee varhaiskasvatuksesta yli 150 miljoonan leikkauksia, joista puolet ryhmäkokojen suurentamisesta. Kokopäiväisiä lapsia saisi olla ryhmässä entisen 21 lapsen sijasta 24. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen myötä näitä lapsia voitaisiin käsitellä osapäiväisinä, ja osapäivälapsia saa olla 13 yhtä työntekijää kohden. Näin olen lapsia saattaisikin olla ryhmässä lähes 30 tai ylikin.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Hallitus ei anna mitään arvoa kansalaisadressille, joka keräsi kahdessa viikossa yli 50 000 allekirjoitusta. Maan hallitus ei näytä kuulevan tai ymmärtävän, mistä on kysymys, mutta me oppositiopuolueet annamme suuren arvon Vain kaksi kättä -kampanjalle, ja kamppailu jatkuu. Hallituksen päätös kasvattaa ryhmäkokoja aiheuttaa varhaiskasvatuksen laatuun voimakkaan heikennyksen. Alan tutkimukset ovat osoittaneet, että liian isot ryhmät heikentävät lasten sosiaalisia taitoja sekä keskittymis- ja oppimiskykyä. Osansa saavat kannettavaksi myös lasten parissa työskentelevät ammattilaiset: työn kuormittavuus kasvaa, ja aika lapsen seurassa vähenee. Ammattiliitto JHL:n tekemän selvityksen mukaan hallituksen kaavailemat varhaiskasvatuksen leikkaukset ovat vähentämässä lähes 5 000 alan työpaikkaa. Suomalaisilla, varsinkin äideillä ja isillä, on suuri huoli leikkausten vaikutuksista, mutta tämä hallitus ei näytä olevan niitä kaikkein lapsiystävällisimpiä, valitettavasti.

Arvoisa puhemies! Voinen tässä kohtaa nyt puhua vähän henkilökohtaisemmin. Peruskoulu on ollut pitkän koulutuspoliittisen urani ja työni silmäterä. Yhdenvertainen ja yhtenäinen peruskoulu on suomalaisen yhteiskunnan menestyksen ja tasa-arvon edellytys. Opetusministerinä kasvoin monta senttiä, kun yhtenä vuonna sain jakaa 60 miljoonaa euroa ryhmäkokojen pienentämiseen ja 23 miljoonaa euroa kouluille tasa-arvorahaa oppimistulosten erojen tasaamiseen esimerkiksi lisäopettajien ja koulunkäyntiohjaajien palkkaamista tukemalla ja auttamaan heikommissa lähtökohdissa olevia kouluja. Olin silloin onnellinen opetusministeri.

Nyt Sipilän hallitus on päättänyt luopua perusopetusryhmien pienentämiseen viime vuosina suunnatuista erityisavustuksista. Se on väärä arvovalinta. Leikkaus tulee suoraan tarkoittamaan 900 opettajan vähentämistä. Lisäksi — yhtä tärkeää — ryhmäkokorahan kuntia ohjaava vaikutus on ollut huomattavasti tätä suurempi. Sen poistuttua ryhmäkoko tulee OAJ:n mukaan olemaan kuntien keskeinen leikkauskohde ja ryhmäkoot tulevat kasvamaan räjähdysmäisesti. Monet kunnat ovat näin jo päättäneet: opetusministeriön suositukset ylittävissä ryhmissä opiskelee 80 000 oppilasta. Näiden oppilaiden määrä tulee nyt nopeasti kasvamaan. Seuraukset ovat pelottavia.

Mitä ylisuurista opetusryhmistä seuraa? Oppimistulokset laskevat: modernit ja yksilökeskeiset työtavat eivät ole mahdollisia, minkä vuoksi oppimistulokset jäävät heikommiksi. Eriarvoisuus kasvaa: Pienistä ryhmistä hyötyisivät eniten heikosta kotitaustasta tulevat oppilaat. Lisäksi erot tyttöjen ja poikien koulumenestyksessä kasvavat. Aikaa lapselle jää vähemmän, ongelmakäyttäytyminen lisääntyy, kiusaaminen lisääntyy, ja paljon muuta. Hallituksen arvovalinta juuri peruskoulun ryhmäkokoasiassa on anteeksiantamaton — siitä ei ole mitään hyvää sanottavissa. Opettajat ja lapset ansaitsevat paremman hallituksen ja ryhmäkokorahat takaisin ja heti.

Arvoisa puhemies! Lukuisat asiantuntijatahot, muun muassa Insinööriliitto, OAJ, Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto Sakki, ovat lähestyneet eduskuntaryhmiä koskien ammatillisen koulutuksen leikkauksia. Ne vaarantavat ammattiosaamisen laadun, yleisen jatko-opintokelpoisuuden ja nuorisotakuun toteutumisen.

Tässä tärkeässä välikysymyksessä on myös sanottava ääneen yksi suuri huoli: Ammatillisessa koulutuksessa on jo nyt vähennetty lähiopetuksen määrää paljon. Vielä 1990-luvulla oppilaat saivat lähiopetusta täyden työviikon, 38 tunnin, verran. Tänä päivänä ollaan jo monin paikoin 28 tunnin alapuolella. Ammattiin valmistuvat eivät siis saa enempää opetusta kuin peruskoululaisistaan. Insinööriliiton mukaan esitetty noin 240 miljoonan euron supistus harkitsemattomasti tehtynä johtaisi toisen asteen koulutuksen tason laskuun ja ar-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

vostuksen romahtamiseen. Näin laajamittaiset leikkaukset tulevat väistämättä näkymään ammatillisen koulutuksen laadussa ja näin myös nuorten ammattitaidossa. Ammatillisen koulutuksen säästöjä ei voida pitää hyväksyttävänä.

Edellinen hallitus valmisteli rakenteellista kehittämistä koko toiselle asteelle. Uudistus olisi koskenut ammatillista peruskoulutusta, ammatillista aikuiskoulutusta ja lukioita. Säästöt, jotka edellisen hallituksen toimesta olisivat kohdistuneet koko toisen asteen koulutukseen, kohdistuvat nyt pelkästään ammatilliseen koulutukseen. Mielenkiintoista on arvioida, kohdentuvatko leikkaukset oikeudenmukaisesti lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien kesken.

Arvoisa puhemies! Jos koulutusleikkauksissa ei olisi jo tarpeeksi, on hallitus ohjelmassaan päättänyt kurittaa myös heitä, jotka haluavat omaa osaamistaan kohottaa. Opintorahasta ja sen asumislisästä hallitus laskee säästävänsä 70 miljoonaa vuoteen 2019 mennessä. Tämä on lähes 10 prosenttia vuoden 2015 tasosta. Tämän päälle on vielä keksitty, että opintotuen indeksisidonnaisuus lakkautetaan, ei edes väliaikaisesti, kuten suurituloisten verotuksen korotukset, vaan aivan kokonaan. Opiskelijalla pitää olla oikeus täysipäiväiseen opiskeluun, ja näillä toimilla te olette romuttamassa sitä. Ei tuolla ainakaan mitään osaamisloikkaa tehdä.

Arvoisa puhemies! Nuorisotyöttömyyden kasvu ja nuorten syrjäytyminen huolestuttavat edelleen. Edellinen hallitus rakensi Suomeen nuorisotakuun, jonka toteuttamiseen se varasi 60 miljoonaa euroa joka vuosi — siis 60 miljoonaa euroa joka vuosi. Tämän hallituksen yhtenä kärkihankkeena on kehittää nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan. Koko vaalikaudelle on varattu 10 miljoonaa euroa, (Susanna Huovinen: Ajatella!) ensi vuodelle noin 3,5 miljoonaa euroa. Mitään rahasummaa ei saa eikä pidä vähätellä, mutta on pakko todeta: porvarihallituksen arvovalinta nuorison hyväksi on noin 10 prosenttia siitä, mitä se oli hallituksella, jossa nykyinen oppositio oli mukana. Siis kuulitte oikein: sosialidemokraatit, vasemmistoliitto, vihreät, ruotsalainen kansanpuolue ja kristilliset arvostivat nuorten aseman parantamista 10 kertaa enemmän kuin nykyinen perusporvarihallitus. (Eduskunnasta: Ja kaikki velaksi!)

Edellä olevan perusteella teen seuraavan epäluottamuslause-esityksen: "Eduskunta katsoo, että hallitus on toimillaan ja leikkauksillaan osoittanut, että se vakavalla tavalla vaarantaa Suomen tulevan kasvun ja osaamistason nousun. Hallitus heikentää toiminnallaan kansakunnan, erityisesti lasten ja nuorten, yhteistä henkistä pääomaa, koulutusta, sivistystä ja osaamista ja romuttaa koulutuksellisen tasa-arvon. Hallitus osoittaa, että se ei anna arvoa koulutukselle ja tutkimukselle ja niiden luomalle edelläkävijäosaamiselle, jolta Suomi voi ponnistaa uuteen nousuun. Rajujen osaamistasoon ja kansalaisten tasa-arvoon vaikuttavien leikkausten vuoksi eduskunta toteaa, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta."

14.41 Petri Honkonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalainen koulutusjärjestelmä tuottaa upeita tuloksia. Voimme nähdä niitä joka päivä tässä yhteiskunnassa. Koulut ja oppilaitokset saavat aikaan korkeaa osaamista, ja henkilöstö tekee työtä rautaisella ammattitaidolla.

Nuoren polven opettajana olen nähnyt kuitenkin myös kolikon toisen puolen. Vaikka sain opettaa eri yläkouluissa äärimmäisen fiksuja ja lahjakkaita nuoria, mietin työssäni, saavatko he riittävät eväät tulevaisuuden maailmaan, jossa tärkeimpiä taitoja ovat omatoimisuus ja yritteliäisyys, tiedon soveltaminen, yhteisössä jäsenenä toimiminen ja elinikäi-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

nen oppiminen. Koulun arjessa ei riidellä rahasta, vaan siellä kasvatetaan vastuullisia ja osaavia tulevaisuuden kansalaisia.

Juha Sipilän hallitus laittaa liikkeelle merkittävimmät koulutusuudistukset vuosikymmeniin. Erityisesti perusopetusta ja toisen asteen ammatillista koulutusta uudistetaan. Koulutuksen muutosta vauhditetaan kärkihankkeilla, joiden toteuttamiseen on varattu merkittävä rahallinen panos.

Keskustan tavoitteena ennen vaaleja oli perusopetuksen oppimistapojen ja koulupäivän rakenteen uudistaminen. Tavoitteeksi asetettiin esimerkiksi tunti liikuntaa koulupäivän aikana. Tämä toteutuu kärkihankkeen myötä, kun Liikkuva koulu -hanke laajennetaan jokaiseen kouluun.

Perusopetuksen digitalisaatio on koulutuksen kärkihankkeista kunnianhimoisin. Digitalisaatioon ei edetä tekniikka vaan opettajien osaaminen edellä. Kärkihankkeessa on keskeisimmällä sijalla opettajien täydennyskoulutus sekä uusien oppimistapojen kehittäminen. Hanke tuo oppimisen jo digitaalisessa maailmassa elävien lasten ja nuorten arkeen. Se tekee oppimisesta mielekkäämpää ja tuo myös muun maailman lähemmäksi koulua.

Säätelyn ja byrokratian karsimisessa on edettävä määrätietoisesti myös koulutuksen piiriin. Eri koulutusasteiden ja koulutusmuotojen tiiviimpi yhteistyö on mahdollistettava esimerkiksi ammattiopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä. Nykyään sääntely estää, monin paikoin, toisen ja kolmannen asteen koulutuksen yhteistyötä.

Koulutuksen julkisessa rahoituksessa on edettävä suuntaan, jossa alueilla on vapaus tuottaa tavoitteiden mukainen osaaminen parhaaksi katsomallaan tavalla.

Hallitusohjelmataavoitteen mukaisesti koulutusviennin edistäminen etenee vauhdilla. Koulutuksen järjestäjät ovat innostuneita koulutusviennistä, ja se nähdään niukkenevan rahoituksen vuoksi myös mahdollisuutena.

Keskusta tukee vahvasti ammatillisen koulutuksen kentän odottamaa toisen asteen reformia. Keskusta luottaa koulutuksen järjestäjien osaamiseen viedä uudistukset läpi paikallistasolle ja tuntee alueen tarpeet.

Tutkintojen määrää on myös järkeistettävä. Meillä on oltava jatkossa yksi tapa myöntää tutkinnot ja yksi näyttötutkintojärjestelmä.

On oltava valmis uudenlaiseen ajatteluun. Esimerkiksi opettajien vuosityöaikaa voitaisiin kokeilla toisella asteella. Tämä tukee uusien, joustavampien toimintatapojen käyttöönottoa osana oppimisen ja opettajuuden murrosta. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista on lisättävä. Nykyinen ja erityisesti tulevaisuuden työelämä vaatii valmiuksia kehittää ja kouluttaa erikoisosaajia työtehtäviin joustavasti. Nykynuorten todellisuutta eivät enää ole elämän kestävät työurat yhden työnantajan palveluksessa vaan jatkuva itsensä ja ammatti-osaamisen kehittäminen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Sipilän hallituksen ohjelmassa on tavoitteena tehdä Suomesta maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta ja joka on koulutuksen, osaamisen sekä modernin oppimisen kärkimaa. Valitettava tosiasia on, että tämäkin hallitus joutuu leikkaamaan, onneksi ei kuitenkaan niin paljon kuin edellinen hallitus. (Välihuutoja vasemmalta) Sipilän hallituksen toteuttamat uudistukset päivittävät suuren osan koulutusjärjestelmästä osaksi uutta modernia oppimista ja pedagogiikkaa. (Vasemmalta: Kaksi kertaa enemmän leikkaatte! — Hälinää)

14.46 **Ritva Elomaa ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on perussuomalaisille historiallinen tilanne. (Vasemmalta: Varmasti!) Olemme ensi kertaa hallituksessa

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

ja vastaamassa välikysymykseen. Hallitusvastuuseen tarttuminen vaatii paljon, sillä maa on ollut pahasti tuuliajolla ja useita vuosia on haaskattu toimintakyvyttömiä hallitusten ja tilanteentajun puutteen vuoksi. Nyt ongelmia joudutaan ratkaisemaan yhä vaikeammissa olosuhteissa, joita leimaavat heikot talousnäkyvät ja monin paikoin epävakaa olosuhteet. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä ottaa vakavasti sosialidemokraattien, vihreiden, vasemmistoliiton ja RKP:n välikysymyksen. (Outi Alanko-Kahiluoto: Lähdettekö hallituksesta?)

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt taittaa velkaantumisen. Emme voi elää yli varojemme, ja siksi monilta yhteiskunnan sektoreilta on säästettävä, myös koulutuksesta. Leikkausten kohteena ovat niin varhaiskasvatus, perusopetus, ammatillinen koulutus, korkeakoulutus kuin opintososiaaliset etuudet. Myös perussuomalaisille tärkeistä asioista joudutaan karsimaan. Leikkaukset yritetään kuitenkin kohdistaa siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa koulutuksen sisältöön ja laatuun. Samalla on myös tarkoitus tarkistaa ja etsiä uusia toimintatapoja.

Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta hallitus pyrkii parantamaan oppimisen edellytyksiä. Osa toimista ei maksa mitään tai on toteutettavissa edullisesti. Esimerkiksi koulurauhaa pyritään parantamaan ehkäisemällä koulukiusaamista ja edistämällä hyvän kurin ja järjestyksen palauttamista kouluihin, jotta opettajat voivat keskittyä opettamiseen ja oppilaat oppimiseen. (Silvia Modig: Ryhmäkokoja kasvattamalla vai?) Koulupäiviin sisällytetään tunti liikuntaa, mikä edistää paitsi koululaisten terveyttä ja liikunnallista elämäntapaa myös oppimisen edellytyksiä.

Korkeakouluopiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella kesäisin parannetaan. Hallitus aikoo myös toteuttaa alueellisen kielikokeilun, jolla mahdollistetaan toisen kansallisen kielen opiskelun sijaan jonkin muun kielen opiskelu. Perussuomalaiset ovat pitkään ajaneet kielten opiskelun järkevöittämistä, ja pidämme tätä hyvänä ensiaskeleena kohti ruotsin kielen opiskelun täyttä vapaaehtoisuutta. (Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä, oikein!)

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat myös tyytyväisiä siihen, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille asetetaan vihdoinkin lukukausimaksut. Emme voi tarjota maksutonta opetusta kaikille tulijoille samaan aikaan, kun koulutuksesta joudutaan leikkaamaan. Meidän on huolehdittava, että vähenevät resurssit käytetään järkevästi. On myös huolehdittava, että yhteiskuntamme potentiaali otetaan käyttöön. Suomella on erinomaiset mahdollisuudet pärjätä koulutusviennissä, ja siksi hallituksen keskeinen tavoite on purkaa koulutusviennin esteet ja rakentaa suomalaisesta koulutuksesta vientivaltti.

Edelleen keskeistä on tutkimustulosten kaupallistaminen, ja yleensäkin tieteen hyödyntämisessä on vielä paljon käyttämättömiä mahdollisuuksia. Myös koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta on syytä tiivistää.

Arvoisat kansanedustajat, kun resurssit ovat vähissä, ne on käytettävä järkevästi. Neljä vuotta on lyhyt aika, mutta perussuomalaisten eduskuntaryhmä uskoo, että nykyisen hallituksen valitsemilla toimilla saadaan katkaistua Suomen pitkittynyt velkaantumisen kierre.

Ja aivan lopuksi vielä, edustaja Gustafsson, faktaa: hyvin monessa Suomen kunnassa, joissa pikkukoulut on lopetettu, päättävissä elimissä ovat sosialidemokraatit enemmistönä. — Kiitos. (Välihuutoja — Hälinää — Puhemies koputtaa)

14.51 Sanna Lauslahti kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on noussut kerta toisensa jälkeen ensiluokkaisen koulutuksen ja osaavien opettajien avulla maailmankartalle. Pienelle maalle korkea osaaminen on elinehto kansainvälisessä kilpailussa pärjää-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

miselle. Tulevaisuudessa menestymme vain, mikäli onnistumme muuntamaan osaamis-
tamme vauhdilla muuttuvan ympäristön vaateita vastaavaksi.

Välikysymyksen tekijät ovat aiheellisesti huolissaan koulutukseen kohdistuvien säästö-
jen vaikutuksista. (Outi Alanko-Kahiluoto: Kaatuuko hallitus?) Voin vakuuttaa, että nämä
säästöt eivät meille kenellekään ole mieluisia. Tässä taloudellisessa tilanteessa joudumme
kääntämään kaikki kivet, myös ne epämieluisat. Velkaantumisen tiellä emme voi jatkaa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä korostaa sitä, että koulutukseen kohdistuvien säästöjen
toimeenpano on tehtävä taiten, niin että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän vahinkoa
opetukselle ja tutkimukselle. Kaikilla koulutusasteilla on nyt aika kysyä, mitä voisimme
tehdä toisin. Esimerkiksi rakenteiden ja toiminnan uudelleenorganisointi antaa mahdolli-
suuksia jopa parantaa laatua pienemmällä rahalla. Vaikeinta lienee tehdä poisvalintoja. Se
on ymmärrettävää ja inhimillistä.

Arvoisa puhemies! Säästöjen keskellä opetusministeri Grahn-Laasonen on lähtenyt roh-
keasti uudistamaan suomalaista koulutusta. Hallitus vauhdittaa koulutuksen muutosta kär-
kihankkeiden kautta. Sivistykseen ja tutkimukseen ohjataan 300 miljoonaa euroa. Perus-
kouluissa vauhditetaan digitalisaatiota, monipuolistetaan kielten oppimista ja vahvistetaan
liikkuvaa elämäntapaa. Opettajien täydennyskoulutusta lisätään ja korkeakoulujen ja elin-
keinoelämän yhteistyötä taas vahvistetaan innovaatioiden kaupallistamiseksi. Yliopistoja
ja ammattikorkeakouluja pääomitetään.

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa taas puretaan normeja ja toteutetaan laaja
reformi, jonka tavoitteena on antaa lisää vapautta koulutuksen järjestäjille sekä vastata re-
surssien tehokkaan käytön kautta parhaalla tavalla työelämän ja opiskelijoiden tarpeisiin.
Myös jo olemassa olevan osaamisen tunnustaminen on tärkeää, kaikkea kun ei koulunpen-
killä opita. Kokoomuksen eduskuntaryhmä iloitsee erityisesti hallituksen tavoitteesta luo-
da kokonaan uusi koulutussopimus edistämään työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Myös
oppisopimuskoulutuksen järjestämisen kynnystä alennetaan keventämällä siitä työnanta-
jille aiheutuvaa hallinnollista ja taloudellista taakkaa.

Arvoisa puhemies! Vahvan talouskasvun aikana koulutusta kehitettiin lähinnä vain kas-
vattamalla resursseja. Nyt kehittäminen ei voi tapahtua siten, että annetaan rakenteiden olla
ja otetaan uutta velkaa. Pitää hakea tapoja, miten niukat varat saadaan tuottamaan eniten
hyvää. Koulutussäästöjen onnistunut toimeenpano edellyttääkin rakenteellisia uudistuksia
kaikilla koulutusasteilla. Näiden muutosten tekemiseen kokoomus haluaa vahvasti koulu-
tuskentän osaajat mukaan. Rakenteelliseen kehittämiseen ei pidä hakea vastauksia minis-
terion pöytälaatikosta, mutta jottei siihen pöytälaatikkoversioon tarvitse turvautua, tarvit-
semme etenkin korkeakouluilta itseltään rohkeita avauksia profiloitumisen vahvistamiseksi
sekä myös valmiutta luopua jostain.

Niukkenevia resursseja on kanavoitava seinistä sisältöön. Tosiasia nimittäin on, että
mitä useampaa korkeakoulurakennusta ylläpidämme, sitä vähemmän korkeakoulurahoit-
tusta voidaan käyttää opetukseen ja sen kehittämiseen. Mitä pienempiin osiin korkeakoulu-
tus on maamme kartalle ripoteltu, sitä heikommat mahdollisuudet opiskelijoilla on saada
laadukasta monitieteellisyiden ja kansainvälisyyden mahdollistavaa koulutusta kaikkine
tukipalveluineen.

Valitsemista ja poisvalitsemista tarvitaan ennen kaikkea alojen välillä. Yliopistoja ei tar-
vitse vähentää, mutta opetusta tulee aloittain keskittää tason nostamiseksi. Esimerkiksi
saksaa voi opiskella Suomessa pääaineena kahdeksassa kaupungissa, kauppatieteitä vas-
taavasti kymmenellä paikkakunnalla, ammattikorkeakoulujen liiketaloudesta puhumatta-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

kaan. Pienet pääaineet tuskailevat henkilöstöresurssien kanssa, mikä johtaa kurssikatoon, eikä pääaineesta ole mahdollisuutta valmistua tavoiteajassa.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio avaa maailman tiedon saamiselle ja mahdollistaa uuden tason saavuttamisen opetuksessa ja tutkimuksessa. Korkea-asteella opintojen perustiedot voidaan hankkia verkko-oppimisympäristössä, jolloin sama oppisisältö voidaan tarjota maanlaajuisesti. Säästöjä ja synergiaetuja syntyy, kun samaa kansantaloustieteen johdantokurssia ei tarvitse suunnitella erikseen kymmenessä eri yliopistossa. Kun resursseja (Puhemies koputtaa) voidaan vapauttaa perusopintojen massaluennoista henkilökohtaiseen ja pienryhmäoppimiseen, opettaja muuttuu tiedon syöttäjästä opiskelijoiden valmentajaksi.

Tässä uuden ajan opetuksen ja tutkimuksen aallossa yliopistojen valitsevat omat profiilit tulevat entistä tärkeämmiksi. Näin avautuu samalla mahdollisuus tarjota tutkintoja ja kursseja vientituotteina maamme rajojen ulkopuolelle. Osaaminen voi syntyä yli perinteisten yliopistojen tai jopa maan rajojen. Opiskelijan kurssitarjotin voi olla tulevaisuudessa globaalitarjotin eri yliopistojen parhaita kursseja. Olisi kerrassaan hölmöä, jos Suomi jättäytyisi tässä kehityksessä jälkeen eikä pyrkisi olemaan uusien oppimis- ja opetusratkaisujen kärkimä.

Arvoisa puhemies! Elämme keskellä muutosta. Meillä on mahdollisuus joko olla etunajassa rakentamassa uutta tulevaisuutta tai jäädä muutoksen jalkoihin. Kokoomuksen eduskuntaryhmälle vastaus on selvä: haluamme olla mukana kehittämässä suomalaista koulutusta ja turvata (Puhemies koputtaa) jokaisen nuoren mahdollisuuden oppimiseen. Meille kokoomukselle sivistys on arvo, jota me haluamme puolustaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat! Pyydän kiinnittämään huomiota siihen suositukseen, minkä puhemiesneuvosto on tehnyt: ryhmäpuheen-
vuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia.

14.58 Krista Kiuru sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos muualla maailmassa, esimerkiksi Aasiassa, kuultaisiin, että Suomen parhaimmiston kuuluneessa koulutusmaassa reilun kolme kuukautta kasassa ollut hallitus ottaisi tavoitteekseen lyhentää koulutuksen kestoa, laskea koulutuksen tasoa, heikentää koulutuksen laatua ja vielä vähentää merkittävästi käytössä olevia taloudellisia panostuksia entisestään, meille naurettaisiin. Jokaisen suomalaisen mahdollisimman korkea osaamisen taso, osaamistasolla kilpaileminen ja yhdessä luotu älykäs kasvu ovat aina olleet Suomen koulutus- ja talouspolitiikan keskeisiä pyrkimyksiä.

Tulokset puhuvat puolestaan, sillä OECD:n raportti vuodelta 2009 toteaa, että juuri Suomen 90-luvun päätös investoida koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin ohjasi Suomen vahvemmalle ja tietointensiiviselle kasvu-uralle. Tästä huolimatta pääministeri Sipilän hallitus on keskittynyt yksinomaan suomalaisen hintakilpailukyyn parantamiseen reaalisen kilpailukyyn kustannuksella. Sosialidemokraatit eivät usko tuottavuushypyn tekemisen ja innovaatiovetoisen korkean arvonlisäyksen kasvun tapahtuvan hallituksen lääkkeillä: palkkojen leikkauksilla ja osaamistason alentamisella.

Sosialidemokraatit eivät voi käsittää 3 miljardin lisäleikkauksia koulutukseen entisten säästöjen päälle. Vaadimme, että hallitus teettää linjavalinnastaan riippumattoman vaikutusarvioinnin ja pidättäytyy toimista, jotka tuottaisivat pysyvän haitan Suomen kilpailukyvyille ja talouskasvulle. Haluamme rakentaa omassa vaihtoehdossamme edellytykset suo-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

malaisen kilpailukyvyyn lisääntymiselle osaamis- ja koulutustasoa entisestään nostamalla, emme sitä tietoisesti laskemalla. Vain näin syntyy aitoa säästöä.

Arvoisa puhemies! Talousnobelisti James Heckman on todennut, että varhaiskasvatukseen sijoitettu dollari tuottaa sen 7—10-kertaisena takaisin. Myös OECD:n tulokset todistavat, että pitkäaikainen varhaiskasvatukseen osallistuminen näkyy selkeästi 15-vuotiaiden oppimistuloksissa. Varhaiskasvatuksen merkitys oppimiselle ja lapsen myöhemmälle kehitykselle on kiistaton. Lamavuosinakin — lamavuosinakin — Suomessa katsottiin olevan varaa säätää subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja päiväkotien ryhmäkokomitutuksista, varhaiskasvatus kun on sekä taloudellisesti että sosiaalisen pääoman ja yhteiskunnallisen koheesion näkökulmasta kannattava investointi.

Sosialidemokraatit eivät jätä lapsia, heidän vanhempiaan, päiväkodin henkilökuntaa ja asiantuntijoita kuulematta. SDP:llä on vaihtoehto näille leikkauksille. Me tavoittelemme parlamentaarisesti toteutettua varhaiskasvatuksen kokonaisuudistusta: pitkän aikavälin suunnitelmalla uudistetaan päivähoiton henkilöstörakenne ja hoitajamitoitus sekä turvataan työvoiman saanti tulevaisuudessa.

Meille on aivan turhaa väittää, että nämä säästöt on vain pakko tehdä. Onhan sekin hallituksen arvovalinta, että lasten turvallisuudesta varhaiskasvatuksesta leikataan ja sen sijaan on vain ihan pakko lisätä rahaa esimerkiksi autoverotuksen alentamiseen tai metsien perintöverotuksen huojentamiseen.

Arvoisa puhemies! Suomalainen koulutusjärjestelmä on tunnettu korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistuneesta yhdistämisestä. Nuorten oppimistuloksissa, kouluviihtyvyydessä, oppimismotivaatiossa ja asenteissa on kuitenkin tapahtunut selvä lasku viime vuosina. Epätoivotun kehityksen pysäyttämiseksi ja peruskoulun uudistamiseksi toteutettiin kaikkien eduskuntaryhmien ja satojen asiantuntijaintressitahojen kanssa parlamentaarinen peruskoulun kokonaisuudistus. Me kaikki olimme mukana. Tässä hyväksytyssä tiekartassa linjataan vahvasti tutkimusnäyttöön ja yhteiseen poliittiseen tahoon perustuen tarve muun muassa ryhmä koko- ja tasa-arvorahoituksen jatkuvuudelle sekä peruskoulun kehittämisen erillisrahoitukselle.

Yllätys oli kyllä suuri, kun eduskuntavaalien jälkeen Sipilän hallitus päätti vastoin lupauksiaan luopua näistä panostuksista. Yksistään ryhmäkokorahan lopettaminen tarkoittaa ensi vuonna suoraa 900 opettajan vähentämistä ja oppilaiden ripottelemista eri ryhmiin. Avustuksen poistuttua perusopetuksen ryhmä koko tulee olemaan kuntien keskeinen leikkauskohde. Opetusryhmät tulevat kasvamaan räjähdysmäisesti, ja opettajien lomauttaminen otetaan jälleen säästötoimeksi ympäri maata.

Hallitus on tehnyt ideologisen valinnan. Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen ei ole enää tällä hallituskaudella koulutuspoliittisessa keskiössä. (Sari Sarkomaa välihuuto) Tämä on tuhoisaa, ja tämä on karkea virhe. Koulutuksen 900 ammattilaisen sijasta peruskoulun arkea tukemaan tarjotaan kehittämishankkeita, joita on syystä jo ehditty pitää bluffina. Muun muassa hehkutettu digitaalisuuden kärkihanke paljastuikin loppujen lopuksi samansuuruiseksi kädenojennukseksi kolmelle vuodelle kuin ennen käytössä oli joka vuonna kehittämisrahaa digitaalisuuden edistämiseen.

Arvoisa puhemies! Vielä, niin kuin muillakin, muutama huomio. (Naurua) Sosialidemokraatit kannattavat rakenteellista uudistamista myös toisella asteella, mutta, toisin kuin hallitus, me lähdemme siitä, että toisen asteen uudistus on toteutettava hallinnosta ja toimintiloista — ei opetuksesta — säästämällä. Lisäksi toteamme, että on järjetöntä ensin vuonna

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

2017 säästää 190 miljoonaa euroa ja sitten vasta seuraavana vuonna tehdä uudistus työkalut antaen.

Valitettavasti hallitus ei myöskään satsaa nuorisotakuun toteutumiseen, nuorten aikuisten osaamisohjelmaan eikä työllisyysasteen nostamiseen. Tämä on turmiollista, sillä työllisyysasteen nosto on mahdollista toteuttaa takaamalla kaikille vähintään (Puhemies koputtaa) toisen asteen tutkinto...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ei rimaa enää nosteta. — Kiitoksia!

...jolloin jokaisella on mahdollisuus kehittää osaamistaan.

15.04 **Jani Toivola vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meitä on tässä salissa 200 kansanedustajaa, ja me olemme hyvin etuoikeutetussa asemassa, nimittäin jokaisella meillä on mahdollisuus toteuttaa omaa unelmaamme vaikuttamisesta. Uskaltaisin väittää, että sen taustalla lähes meidän jokaisen kohdalla on tavalla tai toisella yhdenvertaisten mahdollisuuksien koulutusjärjestelmä suomalaisessa yhteiskunnassa. Me tulemme kaikki hyvin erilaisista taustoista, alueellisesti erilaisista paikoista, meillä on eri määrä koulutusta, me olemme jokainen kokeneet erilaisia asioita elämänpolkumme varrella, mutta meitä jokaista yhdistää tässä salissa suomalainen koulutusjärjestelmä. Tämän nojalla ei mielestäni ole liioiteltua todeta, että suomalainen koulutus on yhteiskuntamme kivijalka.

Koulutuksesta ja tiedosta syntyvät tasa-arvo, yhdenvertaiset mahdollisuudet, osallisuus, kilpailukykyiset ideat, innovaatiot sekä osaaminen, työ ja yrittäjyys — kaikki elementtejä, joita me tässä yhteiskuntana tänä aikana ehkä tarvitsemme kipeämmin kuin koskaan aikaisemmin, oli se sitten talouden tai ympäristön tai ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Arvoisa herra puhemies! Nyt hallituksen toimet ovat viemässä meitä kuitenkin aivan päinvastaiseen suuntaan. Toisaalta hallitus puhuu tulevaisuuden koulusta ja sen kehittämisestä, mutta toisaalta se on kohdentamassa koulutukseen 600 miljoonan euron suorat leikkaukset. OAJ:n laskelmien mukaan hallituksen toimet ovat vaalikauden päättyessä leikanneet koulutuksesta kumulatiivisesti jopa 3 miljardia euroa.

Hallitus on myös avaamassa ovea koulutuksen maksullisuudelle ja heikentää tukijärjestelmän leikkauksilla opiskelijoiden taloudellista asemaa. Näitä asioita me emme voi hyväksyä. Jos historia on meille jotakin opettanut, niin sen, että varmin tie epäonnistumiseen ja ei-toivottuihin tuloksiin kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla saadaan aikaan leikkaamalla merkittävästi koulutuksesta ja sitä kautta heikentämällä tasavertaisten mahdollisuuksien yhteiskuntaa.

Kehitykseen varatut 300 miljoonaa euroa ovat tässä kohtaa pisara meressä. Ne eivät riitä tuomaan toivottua tulosta. Päädytään tilanteeseen, jossa tulevaisuuden koulutuksen ja koko yhteiskunnallisen kehityksen suuntaa ohjaavat leikkaukset vision ja tavoitteiden sijaan. Ilman visiota ei ole sitoutumista, ja ilman sitoutumista ei ole vastuullista, kestävää ja tuottavaa kehitystä. Todellinen uudistus niin varhaiskasvatuksessa, peruskoulussa, lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa kuin korkea-asteen koulutuksessa ja tutkimuksessakin lähtee panostuksista.

Arvoisa herra puhemies! Saimme viime viikolla esimakua siitä, mihin yliopistoihin kohdistuvat leikkaukset johtavat. Helsingin yliopisto joutuu irtisanomaan jopa 1 200 työntekijää. Samaan aikaan taloutemme on kriisissä ja sitä kautta monet yhteiskunnan rakenteet

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

kaipaavat uudistamista. Korkeakoulutuksella ja tutkimuksella on korvaamaton rooli luodessamme kestävämpää yhteiskuntajärjestelmää ja kehittäessämme vientipohjaamme sekä uusia ideoita, yrityksiä ja työtä.

Tutkimus ja opetus ovat myös osa sitä sivistystä, johon yhteiskuntamme arvot, sananvapaus sekä kehittyvä ja osallisuutta luova demokratia, nojaavat. Koulutus ja tutkimus tuovat myös meidät osaksi globaalia maailmaa ja sen keskusteluja. Ne antavat meille mahdollisuuden olla ongelmanratkaisijoita, rauhanrakentajia ja uuden luoja. Kaikkia näitä tavoitteita hallitus heikentää koulutukseen ja tutkimukseen kohdentuvilla leikkauksilla.

Arvoisa herra puhemies! Maailma on muuttunut merkittäväällä tavalla sen jälkeen, kun hallitus linjasi koulutusleikkauksista. Suomeen on odotettavissa 15 000—30 000 turvapaikanhakijaa, ja Pelastakaa Lapset ry:n tietojen mukaan Suomeen oli 13.9. mennessä tullut lähes 700 alaikäistä turvapaikanhakijaa. On oletettavaa, että näiden lukujen myötä myöskin Suomeen pysyvästi jäävien määrä tulee huomattavasti kasvamaan. Koululla on merkittävä tehtävä osana näiden lasten ja nuorten kotoutumista. Miten hallitus katsoo, että aiotte näiden mittavien leikkausten keskellä varmistaa koulujen resurssit, jotta he voisivat vastata tähän tarpeeseen?

Arvoisa herra puhemies! Koulutuksesta leikkaaminen on arvovalinta. Oman kansanedustajaurani yksi merkittävimmistä tapahtumista oli kaksi vuotta sitten, kun sain sähköpostia kahdelta 12-vuotiaalta pojalta Espoosta. Viestissä pojat kertoivat olevansa huolissaan oman koulunsa arvoilmapiiristä. He kokivat, että heidän yhteisössään kaikki eivät voi olla sitä, mitä he oikeasti haluaisivat olla, eivätkä voi hyvin.

Pojat kutsuivat minut puhumaan koululle, ja kun olin vastannut myöntävästi, he järjestivät itse koko tilaisuuden: ottivat yhteyttä rehtoriin, varasivat päivän, kutsuivat kaikki yli 400 oppilasta paikalle, ja näiden poikien rohkeuden ansiosta siinä yhteisössä puhuttiin kaksi tuntia unelmista, osallisuudesta ja jokaisen oikeudesta omaan tarinaan. Oli häkellyttävää nähdä, että 12-vuotiaalla lapsella on niin syvä tietoisuus ei vain omasta hyvinvoinnistaan, vaan kyky katsoa vierelle ja miettiä: miten tuo viereinen ihminen tuossa voi, ja mitä minä voisin tehdä hänen hyvinvointiaan edistääkseni?

Arvoisa herra puhemies! Toivon, että sama henki säilyy, kun puhumme suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja sen tulevaisuudesta ja mahdollisista leikkauksista. Lopulta on kyse arvokeskustelusta, joka meidän jokaisen on käytävä itsemme kanssa. Minkä arvon annan koulutukselle, kun ajat ovat tiukat ja jokaisen on luovuttava jostain? Mihin silloin asetuvat lapsen ja nuoren tarpeet, ja kuinka suurille riskeille (Puhemies koputtaa) me voimme heidän elämänpolkunsa altistaa?

Arvoisa herra puhemies! Yhdymme edellä esitettyyn epäluottamuslauseeseen.

15.10 Li Andersson vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksesta on jo leikattu tarpeeksi, näin vannoivat kaikki puolueet vielä eduskuntavaalien alla. Tehdään arvovalinta, ei leikata enää koulutuksesta, näin linjasi puolestaan nykyinen opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen vielä vaalien jälkeenkin. Vain muutama kuukausi myöhemmin julkaistiin hallitusohjelma, jonka sisältö poikkesi näistä lupauksista täysin.

Ainoa kestävä keino tasapainottaa julkista taloutta on nostaa työllisyysastetta ja vähentää työttömyyttä. Siksi kaikkia nyt tehtäviä päätöksiä pitäisi arvioida niiden työllisyysvaikutusten näkökulmasta. Jos työllisyyttä halutaan parantaa, ei koulutusleikkauksissa ole järjen häivää. Nyt esitetyillä leikkauksilla lisätään suoraan työttömyyttä. Isot leikkaukset rahoitukseen kohdistuvat kaikilla koulutusasteilla nimenomaan henkilöstöön, koska henki-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

löstökulut ovat merkittävä osa koulutuksen kokonaiskustannuksista. Pelkästään Helsingin yliopiston kohdalla puhutaan 1 200 henkilöstä vuoteen 2020, mikä on 15 prosenttia koko henkilöstöstä. OAJ on arvioinut, että leikkausten seurauksena 10 000 työpaikkaa uhkaa hävitä opetus- ja kasvatusalalta hallituskauden loppuun mennessä.

Nyt esitetyillä leikkauksilla tuhotaan myös edellytykset uusien työpaikkojen syntymiseen. Suomen taloudelliset ongelmat liittyvät kysynnän puutteeseen ja muuttuneeseen elinkeinorakenteeseen. Kun vaalikauden aikana leikataan yhteensä melkein 3 miljardia tieteestä, tutkimuksesta, kasvatuksesta, osaamisesta ja tuotekehityksestä, ei 300 miljoonaa kerta-luonteisena eränä tiettyihin hankkeisiin pelasta kokonaistilannetta millään tavalla. Suomessa on maailman koulutetuinta kansaa, mutta tieteen tasossa olemme jäämässä jälkeen. Meillä ei yksinkertaisesti ole varaa heikentää tieteen tekemisen edellytyksiä entuudestaan.

Arvoisa puhemies! Koulutuksella ja sivistyksellä on merkittävä itseisarvo niin yhteiskunnallisen tasa-arvon kuin demokratian näkökulmasta. Kansansivistyksen idea ei ole perustunut innovaatioiden kaupallistamiseen tai luovaan talouteen, vaan yleissivistyksen lisäämiseen sekä demokratian ja kansalaisten yhteiskunnallisten taitojen kehittämiseen. Näistä tavoitteista on lipsuttu monella tapaa viime vuosien kehityksen myötä, mutta hallituksen koulutuspoliittiset linjaukset hautaavat lopullisesti kansansivistyksen periaatteen. Kaavailut lukukausimaksuista EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille sekä opintotuen lainapainotteisuuden lisääminen maksullistavat suomalaisen koulutuksen. Tämän lisäksi maistereiden määrää aiotaan vähentää viidenneksellä. Onko Suomessa koskaan aikaisemmin ollut hallitusta, jonka julkilausuttuna tavoitteena on kansan osaamis- ja sivistystason laskeminen? (Jukka Gustafsson: Ei ole ollut!)

Arvoisa puhemies! Koulutus on taannut tämän pienen kansan tasa-arvon. Koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta on tärkeää, ettei luoda lukukausimaksujen kaltaisia suoria eriarvoistavia esteitä kouluttautumiselle. Tai yhtä lailla keskeistä on se, että kasvatustyötä tekevät pystyvät huomioimaan lasten ja nuorten erilaiset lähtökohdat oppijoina. Tämä tehdään takaamalla riittävät resurssit kasvatustyöhön, opetusryhmien pieninä pitämiseen ja tuen takaamiseen kaikille sitä tarvitseville.

Niin varhaiskasvatukseen, perusopetukseen kuin ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat leikkaukset tulevat merkittävästi heikentämään tasa-arvoa. Ryhmäkokojen kasvattaminen ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen heikentävät varhaiskasvatuksen laatua. Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu todella mittavia leikkauksia. Se eriarvoistaa ammattiin opiskelevia entuudestaan, lisää alueellista eriarvoisuutta ja uhkaa vaikuttaa niin koulutuksen keskeyttäneiden kuin koulutukseen hakeutuvien määrään.

Lopuksi, arvoisa puhemies, talousnobelisti Joseph Stiglitz sanoi viime viikolla, että tämä hallitus leikkauspolitiikallaan ryöstää lapsilta. Laskemalla kansallista osaamistasoa, heikentämällä kasvatuksen ja koulutuksen laatua sekä lisäämällä koulutuksellista eriarvoisuutta on tämä hallitus rakentamassa tulevaisuutta, jossa inhimillinenkin pääoma on vain pienen eliitin etuoikeus.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Gustafssonin tekemää epäluottamuslausetta.

15.16 Mikaela Nylander r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksesta leikkaaminen on leikkaamista tulevaisuudesta. Siksi esitän nyt fiktiivisen mutta täysin mahdollisen kertomuksen tulevaisuudesta Petteri-nimisen pojan näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Kolmevuotiaana Petteri aloittaa osa-päiväisesti päiväkodissa. Petterillä ilmenee pian tarve käydä puheterapiassa. Petterin onneksi hänen vanhemmillaan on varaa kustantaa terapia yksityisellä. Julkisella puolella tämä ei onnistunut.

Kenttä on odottanut varhaiskasvatuksen uudistusta jo yli kolmekymmentä vuotta. Ja miten Sipilän hallitus vastaa tähän odotukseen? Rajoittamalla subjektiivista päivähoito-oikeutta ja esittämällä leikkauksia, jotka johtavat suurempiin ryhmäkokoihin.

Elinikäisen oppimisen tulisi alkaa jo varhaiskasvatuksesta. Nyt hallitus vetää toimillaan maton tämän tavoitteen jalkojen alta.

Värderade talman! Petteris lågstadieskola är välutrustad med de nyaste läsplattorna som finns, men plattorna används just inte alls, för Petteris annars goda lärare har inte kunnat fortbilda sig, då pengarna för fortbildning är slut. Petteri tycker ändå att hans skola har det bra ställt. Hans kompis Mikko går i skola i grannkommunen. I Mikkos skola har de inga läsplattor alls, utan endast några gamla datorer.

Nu är det ytterst viktigt att regeringen snabbt konkretiserar vad den avser med digitalisering och nya inlärningsmiljöer. Det är klart att vår skola bör följa utvecklingen, men digitaliseringen kan inte enbart betyda att skolorna anskaffar läsplattor och nya datorer. Det måste finnas en systematisk plan för detta, och lärarkåren bör ha reella möjligheter till fortbildning. Men också här bör den viktigaste målsättningen vara att skillnaderna mellan skolor i samma kommun eller regionalt inte får öka. Skolshopping får absolut inte bli vanligt.

Peruskoulu on pitkään taannut kaikille lapsille taustasta huolimatta tasa-arvoiset mahdollisuudet. Nyt jos koskaan tätä on vaalittava. Siksi on sinänsä hyvä, ettei hallitus kurita peruskoulua yhtä rajusti kuin muita koulutustasoja, mutta jo nämä leikkaukset uhkaavat OAJ:n mukaan viedä 900 perusopetuksessa työskentelevän henkilön työpaikan.

Arvoisa puhemies! Yläkoulun jälkeen Petteri on vaikean valinnan edessä: mennäkö lukioon vai ammattikouluun? Nuorta miestä kiinnostaa koulunkäyntiä enemmän pelata tietokoneella öisin, ja hän ei saa opinto-ohjausta niin paljon kuin tarvitsisi. Kotikunnan lukio lakkautettiin muutama vuosi sitten. Petterin onneksi hänellä on kannustava perhe, joka lopulta saa hänet valitsemaan lukion 40 kilometrin päässä kotoa. Muutamalla Petterin luokkatoverilla ei mene yhtä hyvin, he eivät hae koulutuspaikkaa ja jäävät kotiin.

Petteris svenskspråkiga småkusin Oscar har tyvärr ännu färre valmöjligheter, den regionala svenskspråkiga yrkesutbildningsenheten har stängts.

Hallitusohjelman mukaan toisen asteen ammatillinen koulutus uudistetaan. Olemme samaa mieltä hallituksen kanssa siitä, että toinen aste on uudistettava. Turhia päällekkäisyyksiä voi karsia, tilojen käyttöä voi tehostaa ja turhia rakenteita purkaa. Tähän olimme sitoutuneet jo viime vaalikaudella. On kuitenkin täysin epäselvää, miten hallitus aikoo toteuttaa tämän uudistuksen. Leikkaukset astuvat voimaan jo 2017, mutta ohjaava lainsäädäntö vasta vuotta myöhemmin. Kysynkin siksi: miten hallitus käytännössä aikoo turvata ammatillisen koulutuksen alueellisen saatavuuden?

Hur tänker regeringen trygga de små och sårbara svenskspråkiga yrkesutbildningsenheterna?

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Efter gymnasiet väljer Petteri universitetet. Tyvärr får han inte den handledning som han skulle behöva och studierna fördröjs. Också antalet föreläsningar har minskat eftersom en del professurer inte har kunnat återbesättas på grund av ekonomiska skäl.

On käsittämätöntä, että hallitus leikkaa myös korkeakoulujen rahoituksesta koko hallituskauden aikana yhteensä, siis kumulatiivisesti, noin 793 miljoonaa euroa ja lisäksi vielä monta sataa miljoonaa muusta innovaatorahoituksesta. Viime viikolla saimme lukea, että Helsingin yliopisto aikoo vähentää 1 200 työntekijää. Onko tämä todella se tapa, millä hallitus aikoo saada Suomen talouden nousuun? Ei, ei, ei. Nyt tulisi toimia täysin päinvastoin.

Ärade talman! Till slut: Petteris och hans kompisars berättelse kunde också utformas på annat sätt, men det behövs politisk vilja för det. Svenska riksdagsgruppen kan inte godkänna de nedskärningar i utbildningen som Sipiläs regering föreslår. Vi kan under inga omständigheter godkänna ett utbildningssystem där barns och ungas socioekonomiska bakgrund får en allt större betydelse för hur väl de klarar sig. Under inga omständigheter.

Edellä mainituista syistä yhdyn edustaja Gustafssonin äsken tekemään epäluottamuslauseesitykseen.

15.22 Sari Tanus kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Välikysymys on aiheellinen, mutta sen ajankohta on huono. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esitti muille oppositior ryhmille koulutusvälikysymyksen siirtämistä myöhäisempään ajankohtaan kiristyneestä työmarkkinatilanteesta johtuen. Asioiden kärjistäminen ja poliittisten vastuunkantajien välisen epäluottamuksen syventäminen ei auta tilannetta. KD tahtoo olla rakentamassa ilmapiiriä, jossa tähdätään vastakkainasettelun liennyttämiseen ja yhteisymmärrykseen ja joka mahdollistaa hyvinvointipalvelujen, kuten laadukkaan koulutuksen, ylläpitämisen jatkossakin. Katsomme, että kaikki energia tulee juuri nyt suunnata työrauhan palauttamiseen ja uusien ratkaisujen etsimiseen yhteiskuntasopimuksen toteutumiseksi. Suomen kansan kokonaisuus on asetettava etusijalle.

Sinänsä kristillisdemokraatit yhtyvät välikysymyksen kritiikkiin hallituksen ajamia koulutusleikkauksia kohtaan. Olemme todella huolissamme koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen riittävyydestä ja tulemme vaihtoehtobudjetissamme esittämään merkittäviä muutoksia esitettyihin leikkauksiin.

Arvoisa puhemies! Lasten hyvinvoinnista säästäminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Päiväkotiryhmät ovat jo nyt suuria, ja siksi KD ei hyväksy hallituksen esitystä suurentaa entisestään päiväkotien ryhmäkokoja. Hoitajien vähentäminen päiväkodeista merkitsee välitöntä heikennystä lasten arkipäivään. Hoitajien työ muuttuu yhä vaativammaksi, kun vastuulla on suureneva ja aikojen huonontuessa enemmän oirehtiva lapsijoukko. Myös perusopetuksessa hallitus kasvattaa ryhmäkokoja. Tämä heikennys osuu suoraan suomalaisen osaamisen ja sivistyksen kivijalkaan.

Erittäin lyhytnäköisiä ovat myös leikkaukset tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnasta. Suomen Akatemian tutkimushankevaltuuksia esitetään vähennettäväksi 10 miljoonalla eurolla. Tekesiltä ja huippuosaamiskeskuksilta eli SHOKeilta vähennetään vuoteen 2019 mennessä 130 miljoonaa euroa.

Hallituksen ajatus siitä, että esimerkiksi yliopistoille ja ammattikorkeakouluille kohdenetetut säästöt saataisiin kasaan vain hallintoa karsimalla, ei ole realistinen. Olemme jo kuul-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

leet esimerkiksi Helsingin yliopiston aloittamista yt-neuvotteluista henkilöstön vähentämiseksi 1 200 henkilöllä vuoteen 2020 mennessä. On selvää, että vähennykset kohdistuvat voimakkaasti myös tutkimus- ja opetushenkilökuntaan.

Koulutus, tutkimus, kehitys ja innovaatiot ovat aiemminkin olleet Suomen nousun perustana. Ne ovat avain kansainväliseen menestymiseen. Hallitus on asettanut tavoitteekseen saada Suomi nousuun innovaatioiden kautta, mutta leikkaukset ovat pahasti ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Kysymmekin, mille pohjalle hallituksen on tarkoitus rakentaa tulevaisuuden Suomen kasvu ja menestys.

KD tulee vaihtoehtobudjetissaan esittämään lisärahoitusta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. Tarvitsemme maahamme lisää menestyviä, teknisiin innovaatioihin perustuvia yrityksiä.

Arvoisa puhemies! Osaaminen on ollut suomalainen vahvuus. Tuloksellinen koulutusjärjestelmämme on tunnettu kansainvälisesti muun muassa Pisa-tutkimuksissa menestymisen kautta. Tällä hallituksella on tuhannen taalan paikka kehittää konsepti, jolla koulutusjärjestelmästämme, varsinkin perusopetuksestamme, tehdään kansantalouttamme vahvistava, menestyvä vientituote. On myös erittäin tärkeää, että tulevaisuudessa Suomessakin muun Euroopan tapaan kaikilla on yhdenvertaiset opiskeluoikeudet vakaumuksesta huolimatta.

Hallitus pyrkii pidentämään työuria. Silti hallitus leikkaa rahoitusta rajusti esimerkiksi kehitysvammaisten ja vammaisten nuorten valmentavista koulutuksista, jotka mahdollistavat siirtymisen täysimittaiseen ammatilliseen toisen asteen koulutukseen sekä antavat valmiuksia itsenäiseen elämään. Valtiontalouden kannalta tässä ei ole kyse suurista summista, mutta henkilötasolla kyse on erittäin merkittävistä asioista. Missä on hallituksen sydän? Koulutus on keskeinen keino lisätä osatyökykyisten mahdollisuuksia tehdä työtä. Ei ole järkevää leikata näitä mahdollisuuksia. Kaikkien yhteinen etu on, että myös vammaisen nuori löytää tiensä työelämään.

Arvoisa herra puhemies! Kristillisdemokraatit eduskuntaryhmänä ei yhdy välikysymykseen mutta jakaa huolen koulutukseen kohdistuvista leikkauksista. Olemme erittäin huolissamme hallituksen ajamien koulutusleikkausten vaikutuksista koko maamme tulevaisuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän nyt käytettyjen puheenvuorojen johdosta kommenttipuheenvuoron ministeri Grahn-Laasoselle, ja sen jälkeen siirrymme debattivaiheeseen. Puhujakorokkeelta max 5 minuuttia.

15.28 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Luulen, että kaikki tässä salissa ja kaikki myöskin kotikatsomoissa tietävät sen, miten vaikeassa tilanteessa Suomi on: paljon vaikeammassa tilanteessa kuin mitä vielä joitakin aikoja sitten saatoimme kuvitella. Millaisen tulevaisuuden me annamme meidän lapsillemme, niille tämän päivän koululaisille, jos emme pysäytä tätä velkaantumista, ja ennen kaikkea, jos emme tee vaadittavia uudistuksia muun muassa meille kaikille arvokkaaseen ja rakkaaseen suomalaiseen ylpeydenaiheeseen eli meidän koulutusjärjestelmäämme?

Tässä salissa hetki sitten SDP kysyi koulutuslupausten perään, ja muistui mieleeni — ja kaivoin sen vielä etukäteen esiinkin — puheenjohtaja Antti Rinteen 29.5. tässä salissa pitämä puheenvuoro, jossa hän kertoi SDP:n vaihtoehdosta hallituksen toteuttamille leikkauksille. Tässä puheenvuorossa hän kertoo, kuinka SDP on valmis leikkaamaan innovaa-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

tiorahoista ja jäädyttämään indeksejä ja sen lisäksi leikkaamaan toiselta asteelta 270 miljoonaa euroa. Millä tavalla tämä on yhteydessä siihen, mitä te tänään sanoitte koulutuslupauksistanne?

SDP:llä oli neljä vuotta aikaa tehdä koulutusjärjestelmässä uudistuksia. Teillä oli neljä vuotta opetusministerin salkku. Sen kauden aikana Suomi oli niin ikään vaikeassa tilanteessa, ja silloin jouduttiin tekemään satojen miljoonien eurojen leikkaukset koulutukseen, ja näitä leikkauspäätöksiä olivat tekemässä kaikki tässä salissa välikysymyksen allekirjoittaneet puolueet.

SDP, teillä olisi ollut neljä vuotta aikaa tehdä uudistuksia. Teidän kaudellanne nähtiin Pisa-tulosten lasku, ja teillä olisi ollut mahdollisuus tehdä korjausliikkeitä, kääntää oppimistulokset uuteen nousuun. (Katja Taimelan välihuuto) Mitä tapahtui? Lukion tuntijako-uudistus jäi torsoksi. Käytännössä siinä vain päivitettiin vanhoja rakenteita.

Sanotte välikysymyksessänne, että opettajat tarvitsevat täydennyskoulutusta ja lisää taitoja osataksaan vastata tähän digimaailman suureen muutokseen. Lisäsittekö te opettajakoulutuksen määrärahoja tämän osaamistason nostamiseksi? (Ville Niinistön välihuuto) Ette lisänneet. Sen sijaan tämä hallitus sijoittaa 50 miljoonaa euroa opettajien osaamistason nostamiseen.

Samoin kerroitte täällä, kuinka te lähditte tekemään toisen asteen koulutukseen rakenteellista uudistusta. Mutta miten kävi? Te äänestitte itse omaa esitystänne vastaan, eikä se rakenneuudistus koskaan mennyt maaliin.

Koulutusvientimatkoja viime kaudella kyllä tehtiin, mutta se ei tuottanut koulutusviennistä liikevaihtoa. Lainsäädännön esteitä koulutusviennin tieltä te ette suostuneet purkamaan. (Välihuutoja vasemmalta)

Tiedepolitiikkanne, oliko sellaista? Ainakaan tutkimuksen tasoa ei saatu nostettua, ja korkeakouluverkkomme sirpaleista rakennetta ei saatu merkittävästi kehitettyä. (Välihuutoja)

Samoin kerroitte täällä hallituksen nuorisotakuuhankkeesta. Sen tärkeään tavoitteeseen tämä hallitus on sitoutunut ja haluaa sitä edelleen kehittää. Mutta toimiko se viime kauden nuorisotakuu, joka sillä periaatteella lanseerattiin, että siihen saatiin tuntuva ja merkittävä rahoitus velkarahalla? Ei toiminut. Sen sijaan tämä hallitus lähtee kokoamaan uutta yhteisötakuumallia, etsitään parhaita käytäntöjä, joita tässä maassa on jo monissa kunnissa testattu ja kokeiltu, ja sillä tavalla tarkoitus on saada pysyvä muutos ja vaikutus ja saada myöskin ne nuoret koulutuksen piiriin, jotka siellä tällä hetkellä eivät ole.

Samoin tästä ammatillisen koulutuksen reformista täällä on tullut hyvin monissa puheenvuoroissa. Täytyy sanoa, että se on yksi tämän hallituksen tärkeimmistä kärkihankkeista. Tosin te mittaatte onnistumista ammatillisessa koulutuksessa, edustaja Gustafsson, vanhanaikaisilla mittareilla, mittaamalla lähiopetusta, kun kaikki kehityssuunnat näyttävät sen, että osaaminen ratkaisee — eikö niin? — osaaminen ratkaisee, jolloin on syytä mitata ennen kaikkea sitä osaamista, ja siihen voidaan päästä hyvin yksilöllisillä, monenlaisilla keinoilla. Yksi keinoista on lisätä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, koska sellainen oppilaitosmuotoinen oppiminen ei ihan kaikille nuorille niin hyvin sovi.

Näiden kaikkien sanojen jälkeen — ja odotan mielenkiinnolla tätä keskustelua — haluan kuitenkin sanoa sen, että erittäin mielelläni kirjaan ylös tämän keskustelun aikana kehittämisehdotuksia, ehdotuksia uudistuksista ja reformeista, (Puhemies koputtaa) joita voimme toteuttaa. Mutta pelkästään koulutusleikkausten kritisoiminen ei ole hyvä tie, sil-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

loin tarvitsee esittää myöskin se vaihtoehto, (Puhemies: Kiitoksia!) mistä vastaavasti löydätte ne rahat velkaantumisen pysäyttämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä vaiheessa olemme aika tarkkoja. Nyt siirrymme debattivaiheeseen, ja pyydän niitä, jotka haluavat pyytää puheenvuoron, painamaan V-painiketta.

15.34 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetus- ja kulttuuriministerin valitsema tyylilaji kyllä minut yllätti. Sanotaan kyllä, että hyökkäys on paras puolustus, mutta itse olin ajatellut, että käymme keskustelua sivistyneesti, asiallisesti, tosiasioihin perustuen. Jätettyäni opetusministerin tehtävät kirjoitin blogin, jossa oli noin 25 yksittäistä asiaa, joita laitoin liikkeelle tai sain eteenpäin. En katso aiheelliseksi ruveta kertomaan niitä tässä yhteydessä.

Sanoitte, että edustaja Gustafsson on vanhanaikainen, kun hän kantaa huolta ammatillisen koulutuksen lähiopetuksesta. Tietääkö opetusministeri, mistä hän nyt puhuu? Me kansanedustajat saamme paljon yhteydenottoja siitä, kun 16—17-vuotiaat nuoret ovat perjantaipäivän kotona tekemässä niin sanottuja etätehtäviä. Eivät he ole työpaikalla, hyvässä koulutuksessa ja ohjauksessa, (Puhemies koputtaa) vaan tekevät omia juttujaan siellä kotona. Valtavaa inhimillistä, yhteiskunnallista haaskausta, jolla ei ole koulutuksen kanssa mitään tekemistä... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. Nyt on edustaja Honkonen. (Jukka Gustafsson: En ehtinyt kuin puolet! — Naurua) — Nämä ovat minuutin puheenvuorot. Vastauspuheenvuorot ovat minuutin puheenvuoroja tässä vaiheessa.

15.35 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kyllä vähän erikoisena sitä, että nyt on lähdetty näillä kumulatiivisilla luvuilla pelaamaan. (Välihuutoja vasemmalta) Nythän tilanne on se, että sosialidemokraattien ennen vaaleja esittämä 270 miljoonan euron säästötavoite toisen asteen koulutukseen olisi kumulatiivisesti yli miljardi pelkästään toiselta asteelta, jos se jaksotetaan neljälle vuodelle.

Minun mielestäni tässä pitäisi nyt pikemminkin puhua oikeista luvuista ja kiinnittää katse sinne tulevaisuuteen ja siihen, miten me voimme kehittää ja uudistaa tätä suomalaista koulutusta, sen sijaan, että puhumalla näistä kumulatiivisista luvuista viedään näkökulma ohi itse asian elikkä sen, minkälaista osaamista me tuotamme tulevaisuudessa.

15.36 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri sanoi, että puoli miljoonaa euroa tunnissa tulee velkaa. Se on huolestuttavaa. Minä toivoisinkin, että keskustelu tänään olisi rakentavaa eikä tätä opposition valitusrumbaa, joka ei vie mihinkään. (Välihuutoja) Vastuuta on myös oppositiolla tässä tilanteessa.

Nyt kun katsomme mahdollisuuksia ja tulevaisuutta, ja positiivisiakin asioita on, muun muassa tämä koulutusvienti, niin olisinkin kysynyt ministeriltä siitä. Lainsäädännöllisten esteitten purku on yksi, mikä tehdään koulutusviennin kohdalla, jotta se olisi sujuvampaa, onko muita toimenpiteitä, mitä sen ohella voitaisiin tehdä, että koulutusvienti lisääntyisi? Muun muassa ollaanko aikeissa perustaa korkeakoulujen yhteinen vientiyksikkö, joka markkinoisi suomalaista koulutusta?

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

15.37 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa, juuri niin. Velka kasvaa, Suomi kaipaa lisää tuloja.

Edustajat Andersson ja Toivola, valtion kirštu ammottaa tyhjyyttään. Samaan aikaan te suorastaan käännätte selkänne uudelle rahoituslähteelle, koulutusviennille. Suomalaisen veronmaksajan tehtävä ei ole maksaa kiinalaisen tai intialaisen koulutusta, vaan suomalaisten nuorten koulutusta. (Välihuutoja) Samaan aikaan me käpristelemme. Miksi te ette halua lisää rahoitustuloja suomalaisten nuorten kouluttamiseen? Kokoomus kannattaa suomalaisten nuorten maksutonta koulutusta (Paavo Arhinmäki: Minkämaalaisten?) Juuri sitä varten me tarvitsemme koulutusvientituloja. Koulutusvientiesteiden purku tulee aloittaa heti, markkinoita jaetaan paraikaa.

15.38 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä näiden mekaanisten leikkausten sijaan kysyisin pääministerin sijaiselta, harkitsitteko koskaan sitä, että aidosti olisitte tehneet rakenteellisia uudistuksia. Me sosialidemokraatit tarjoamme teille vaikka vielä jälkikäteenkin mahdollisuuksia erityyppiseen, toisenlaiseen julkisen talouden sopeuttamiseen.

Minua kiinnostaa hyvin paljon se, miksi työllisyysastetta ei pyritä nostamaan. Se olisi tärkeää, ja sitä voitaisiin tehdä takaamalla toisen asteen tutkinto kaikille. Miksi te ette tavoittele työurien pidentämistä muilla keinoilla kuin maisteritasoa 20 prosentilla alentamalla? Miksi te siis ette pidennä työuria siitä, että 40 000—60 000 nuorta odottaa 2—3 vuotta päästääkseen opiskelemaan yliopistoon tai ammattikorkeakouluun? Eikö olisi järkevämpää lähteä työuria pidentämään siitä, että tämä opiskelijasuma puretaan? Ehdottaisin lääkkeeksi sitä, että nostaisimme (Puhemies koputtaa) yhteisenä tavoitteena läpäisyn yliopistoissa 70:een... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.39 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri tuossa toivoi vaihtoehtoja sille, ettei vain kritisoida leikkauksia, niin meillä vihreillä on kokonainen budjetti — voidaan toimittaa se ministerille — jolla olisi mahdollista ohittaa koko nämä koulutuksen leikkaukset. Ehkä yhtenä esimerkkinä: koko ensi vuoden koulutusleikkaukset voitaisiin perua luopumalla kilometrikorvausten ylikompensoinnista ja leikkaamalla maltillisesti työmatkavähennystä.

Mutta sitten vielä tähän, kun tässä pallorellaan koko ajan sitä uudistusten ja leikkausten välistä linjaa, niin minä en usko, että kukaan vastustaa uudistamista. Mutta kun minä ajattelen niitä yhteisöjä, jotka ovat nyt näitten mahdollisten leikkausten keskellä, niitä ihmisiä, jotka sitä työtä tekevät, tutkimusta, opettamista, hoitamista, niin heidän on vaikea nähdä, mitä se uudistus tulee tuomaan tullessaan, jos ensin putoaa se pohja ikään kuin resursseilta ja sitten lähdetään tekemään uudistusta. Kyllä jotenkin järjen täytyisi sanoa, että se lähtee jonkinlaisesta ensivisiosta uudistamistyöstä, jonka kautta myöskin paikannetaan ylimääräisiä ikään kuin resursseja, mitä ei tarvitakaan, tai tehostamista tai päällekkäisyyttä, tai mitä se ikinä onkaan. Minä luulen, että tämä tuo tällä hetkellä (Puhemies koputtaa) siihen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.41 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laa-sonen puhuu julkisen talouden haasteista, velkaantumisesta ja talouskasvusta. Mutta juuri näiden haasteiden ratkaisemiseksihan me tarvitsemme uutta kasvua, uusia työpaikkoja, uusia menestystuotteita, uutta myyntiosaamista ja uusia ideoita. Minä haluan nyt vielä kerran

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

kysyä hallitukselta: mikä järki on lähteä toteuttamaan sellaisia leikkauksia, jotka kaikkien asiantuntijoiden mukaan lisäävät työttömyyttä ja nimenomaan heikentävät ja leikkaavat tulevan kasvun edellytyksiä?

15.41 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Regeringen hotar med sina sparåtgärder skrota den mest fundamentala principen i vårt utbildningsväsende: att skapa jämlika förutsättningar för alla barn, oberoende av deras bakgrund. Varför ska barnen betala det högsta priset för regeringens nedskärningar?

Arvoisa puhemies! Juuri nyt ilmassa on paljon avoimia kysymyksiä vailla vastauksia kaikilla koulutusasteilla. Varhaiskasvatuksen sisällöllinen uudistus näyttää jäävän toteuttamatta. Miten voidaan puhua laadukkaasta varhaiskasvatuksesta, kun yhteen ryhmään voi tulevaisuudessa pahimmassa tapauksessa kuulua 39 lasta kolmea aikuista kohden? Emme ymmärrä tätä. Miten hallitus pystyy uudistamaan ammatillisen koulutuksen rakenteita taroituksenmukaisella tavalla, kun säästöt astuvat voimaan vuotta lainsäädäntöä aikaisemmin? Onko kolmannella asteella hallituksen päätavoite aikaansaada vähemmän yliopistoja ja ammattikorkeakouluja (Puhemies koputtaa) leikkaamalla korkeakouluasteelta näin rajusti kuin nyt tehdään, onko?

15.42 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on erittäin laadukas koulutussysteemi. Haluaisin tässä vaiheessa nostaa esiin sellaisen kysymyksen, mistä ei ole vielä puhuttu tässä salissa tänään. Meillä on paljon maahanmuuttajia, jotka kaipaavat kotouttamista, kielikoulutusta ja niin edelleen. Se on usein kilpailutettu hyvin useasti, ja kielikoulutusta antavat kouluryhmittymät ovat olleet tasoltaan hyvin, sanoisinko, hajanaisia tai epähomogeenisiä. Haluaisin nostattaa tässä myös keskusteluun sen, että nyt kun on paljon maahanmuuttajia ja on tärkeää kotouttaa ja antaa kielikoulutusta korkealla tasolla, niin voisimme ohjata myös varoja koululaitoksille, sellaisille, joilla on mahdollisuutta aloittaa tehokas, intensiivinen kielikoulutus ja kotouttaminen ja myös suomalaisen kulttuurin, tapojen opettaminen, (Puhemies koputtaa) ja myös sillä tavalla tehdä nämä varat, mitä heille ohjataan, tietyllä tavalla vastikkeellisiksi, jotta (Puhemies koputtaa) näistä uusista maahantulijoista saisimme mahdollisimman nopeasti... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.44 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vain ministeri Grahn-Laasoselle, että hallitus on vaihtunut.

Sitten haluaisin todeta, että olen saanut aika paljon yhteydenottoja lasten vanhemmilta ja isovanhemmilta, jotka ovat olleet huolissaan, peloissaan siitä, miten lasten tulevaisuus näitten leikkausten myötä määräytyy. Yksi keskeinen asia siellä on se, että ne ihmiset pelkäävät, että tasa-arvoinen mahdollisuus lähteä yhteiskunnassa liikkeelle näitten leikkauksien kautta vähenee, heikkenee. Nämä ihmiset kokevat, että hallitus on pettänyt heidät. Lupaukset, jotka on annettu vaalien aikaan, ovat lupauksia. Petetyt lupaukset ovat petettyjä lupauksia, ja leikkaukset ovat leikkauksia. Ei sitä voi piilottaa käyttämällä leikkaus-sanan sijasta uudistamista. Se on 3 miljardin leikkaus, jolla tämä hallitus on viemässä pois. Kyllähän ihmiset ymmärtävät sen, että varhaiskasvatuksessa on vähemmän käsipareja tekevässä töitä niitten muksujen kanssa. Kyllä nämä ihmiset ymmärtävät sen, että peruskouluissa on isommat ryhmäkoot ja niissä kouluissa, missä on laaturahaa käytetty, on vähem-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

män laatua tästä eteenpäin. Kyllä nämä ihmiset ymmärtävät sen, (Puhemies koputtaa) että maisterintutkintoja aiotaan vähentää 20 prosenttia.

Toivoisin, että tämä hallitus ottaisi nyt tässä asiassa Ruotsista oppia. Pääministeri Löfven on laittamassa noin 2,5 miljardia euroa (Puhemies: Ja kiitoksia tästä!) koulutukseen lisää, kun tämä hallitus leikkaa 3 miljardia.

15.45 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä täytyy olla nyt erittäin huolissaan hallituksen aikeista leikata lasten subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta. Tämä päätös asettaa todellakin lapset aivan eriarvoiseen asemaan. Te myös kasvatatte valmiiksi suuria päivähoitoryhmiä. Ei voi olla lapsen edun mukaista, että ryhmäkoot kasvavat, levottomuus lisääntyy ja turvallisuudesta tingitään. Arvoisa ministeri, millaisen tulevaisuuden te annatte niille lapsille, joiden päivähoidosta ja koulutuksesta te olette nyt leikkaamassa?

15.46 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tätä hallituksen uusi kieltä kuunnellessa voi lastentarhanopettajille, peruskoulunopettajille, yliopistotutkijoille ja muille koulutuksen ammattilaisille tulla vähän erikoinen olo. Opetusministeri täällä hyökkäilee eri suuntiin, kun hänen tehtävään on puolustaa suomalaista koulutusta ja sivistystä, (Vasemmalta: Juuri näin!) tarjota työrauhaa, tarjota mahdollisuuksia kehittää kouluja lasten oman osaamisen kehittämisen näkökulmasta, siitä näkökulmasta, että koulutuksen ja tiedon pohjalta rakennetaan myös Suomen tulevaisuuden menestystä elinkeinoelämässäänkin jatkossa.

Jotenkin tämän hallituksen arvovalinnat ovat sen tyyppisiä, että minä olen hyvin huolissani siitä, että te näette, että Suomi pärjää sillä, että ihmisten palkkoja alennetaan ja koulutuksesta leikataan enemmän kuin koskaan. Te tavoittelette koulutustason laskua. Mikä 1900-luvun alun menestymisstrategia tämä on, kun meidän pitäisi yhä enemmän kilpailla siitä, että lapset saavat tasa-arvoisen koulutuksen, sellaiset taidot ja tiedot ja itsetunnon vahvistamisen, joilla pärjää tulevaisuuden työelämässä?

Haluan lopettaa sanomalla sen, mitä Kari Uusikylä, yksi peruskoulun vahvoista kehittäjistä, on sanonut, (Puhemies koputtaa) että hallitus on korvaamassa peruskoulun kehittämisen ja tasa-arvon tällaisella mainospuheella digiloikista ja menestyksestä, mutta tosiasiasa vain maksavat pärjäävät... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. Ja nyt hallituksen puolelta varapääministeri, ministeri Soini. — Minuutti riittää.

15.47 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime eduskunnan viimeisenä istuntopäivänä nykyinen oppositiopuolue, silloinen hallituspuolue SDP äänesti itse valmistelemaansa esityksiä vastaan. Se kertoo kyllä tästä tilanteesta hyvin paljon.

Täällä puhutaan, että varhaiskasvatuksessa pitää luottaa. Kyllä, olen samaa mieltä, niitä käsipareja tarvitaan. Miksi te ette sitten luota siihen, että isä ja äiti, jotka todella pienestä kasvattavat lapsiaan, saisivat valita, kumpi on kotona ja kumpi on töissä? Miksi te ette tätä halua? (Välihuutoja vasemmalta) Miksi te ette tätä halua, kun te kerran puhutte näistä asioista?

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Sitten vielä EU- ja Eta-maiden lukukausimaksut. Se rahahan jää niille oppilaitoksille. Miksi te ette sitä kannata, (Puhemies koputtaa) että näin voi tehdä?

Ja aivan lopuksi vielä ammattikoulutuksesta: Se on tärkeää, että siellä nimenomaan mestarit ja kisällit voivat opettaa sitten ja oppia toisiltaan (Puhemies: Ja kiitoksia!) ja sillä tavalla hiljaista tietoa siirtää eteenpäin.

15.48 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä varapääministerin vastaus kuvaa koko hallituksen politiikkaa: yritetään peittää se, että tehdään todellisia leikkauksia lasten tulevaisuudesta, tehdään todellisia leikkauksia yliopistoista, innovaatioista, tutkimuksesta, tuotekehityksestä. Tämä hallitus leikkaa juuri väärästä päästä ja — aivan niin kuin täällä on todettu — synnyttää tilanteen, jossa osaamistaso lähtee laskemaan ja täällä tehdään kohta bulkkituotantoa. Tämä on tämän hallituksen poliittinen linja. Se liittyy myöskin koulutukseen ja opetukseen, osaamisen kehittämiseen.

15.49 Carl Haglund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että on pakko säästää, ja on myös aivan selvää, että hallituksenkin piti katsoa, miten koulutuksesta voidaan säästää pieniä summia. Mutta se, että koulutuksesta säästetään näin paljon, oli kieltämättä hyvin monelle yllätys. Esimerkiksi RKP olisi ollut halukas tekemään sen toisen asteen uudistuksen, mikä sitten kaadettiin tämän vuoden maaliskuussa. Se osoittaa kylä sitä, että oppositiossakin oli tahtoa muuttaa asioita.

Nyt tässä yritetään kertoa, että nämä teidän uudistukset ovat uudistuksia. Ovat ne varmasti osittain uudistuksia, mutta on silti rehellistä myöntää, että tässä leikataan hyvin paljon. Mielestäni se olisi hyvä tässä sanoa ääneen.

Toinen asia, mistä olisin ministeriltä halunnut kysyä on se, että kun kuuntelemme nyt meidän tiedeyhteisöä, esimerkiksi tulevaisuusvaliokunnassa viime viikolla, niin se on hyvin huolestunut siitä, että Suomen t&k-panostukset ovat tippuneet 3,9 prosentista 2,9 prosenttiin 6—7 vuodessa. Mitä hallitus aikoo tälle tehdä, koska tämä kehitys ei voi jatkua?

15.50 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime keskiviikkona pääministeri Sipilä piti poikkeuksellisen tv-puheen, jossa hän puolelletta miljoonalle suomalaiselle kertoi, että Suomi velkaantuu miljoona euroa tunnissa. Nyt täällä puheessaan opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen kertoo, että Suomi velkaantuu noin puoli miljoonaa euroa tunnissa. Voidaan vetää siis positiivinen johtopäätös, että viikossa Suomen velkaantumisvauhti on puolittunut, (Naurua) tai sitten toki voi olla niinkin, että — kun on kysymys koulutusvälilyksymyksestä — jommallakummalla on kotiläksyt tekemättä.

Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen puhui, että peruskoulua uudistetaan, koulutusta uudistetaan. Kyllä tämä on puhdasta leikkaamista: kumulatiivisesti 3 000 miljoonaa euroa neljässä vuodessa. Samaan aikaan Ruotsissa eilen julkistetussa budjetissa tehdään (Puhemies koputtaa) 2,6 miljardin euron satsaus hyvinvointivaltioon, erityisesti koulutukseen. Eikö Suomi jää entisestään jälkeen Ruotsia kehityksessä, kun siellä panostetaan tutkimukseen ja koulutukseen ja täällä niistä leikataan?

15.51 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt selkeän arvovalinnan, kun se on päättänyt leikata koulutuksesta. Kyse ei ole välttämättömyydestä eikä pakosta, vaikka te toisin väitätte. Hallitus on omaksunut selkeän lin-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

jan ja heikentää koulutusta kaikilla sen tasoilla. Näin systemaattista koulutustason laskua ei Suomessa ole ennen nähty.

Hallituksen koulutuspolitiikkaa on kritisoitu harvinaisen laajalti kaikilta yhteiskunnan tahoilta: Talouden asiantuntijat sanovat, että hallitus vaarantaa tulevaisuuden talouden kasvun. Köyhyystutkijat kritisoivat päivähoiton ja perusopetuksen rajuja leikkauksia siitä, että ne ajavat Suomen takaisin luokkayhteiskunnaksi, jossa kouluttamattomuus ja köyhyys jälleen periytyvät. Koulutuksen asiantuntijat muistuttavat, että koulutuksesta säästämislä on pitkäaikaisia vaikutuksia. Emme voi hukata yhtä sukupolvea ilman, että se kostaatuu vielä pitkään, monelle sukupolvelle. Kritiikki koulutuksen leikkauksia kohtaan on niin laajaa ja yksimielistä, että on aivan pakko kysyä vielä kerran: (Puhemies koputtaa) Miten te voitte perustella nämä leikkaukset, ja kuinka te kehtaatte leikata näin paljon koulutuksesta ja osaamisesta? (Vasemmalta: Kyllä te kehtaatte!)

15.53 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tämä keskustelu on tärkeä ja perusteltu. Aina kun leikataan, on ilman muuta ilmeinen vaara, että se saksii osuu myöskin siihen ytimeen, joka on tässä tapauksessa suomalainen koulutusjärjestelmä, (Paavo Arhinmäen välihuuto) ja sen takia meidän pitää olla tarkkana ja kaikki leikkaukset pitää tehdä ilman muuta järkevästi.

Tämä hallitushan on valinnut kolme tapaa tehdä leikkauksia: Yksi on nämä uudistukset, joista tässä on puhuttu. Toinen on normien väljentäminen, nekin ovat monesti ikäviä täällä koulutuksen puolella, se on toinen tie, jota etenemme. Kolmas on sitten hanke- ja erityisrahoituksen poisto.

Mielestäni tämä on kuitenkin parempi tie kuin edellisellä vaalikaudella, jolloin leikattiin surutta kuntien valtionosuuksia. Täällä on nyt puhuttu siitä, että tuosta ryhmäkokorahasta lähtee 30 miljoonaa, ja se on paljon ja se on ikävää, mutta viime vaalikaudella kuntien valtionosuuksista eli juuri siitä ryhmäkokokoasiasta muun muassa lähti ei 30 vaan 400 miljoonaa euroa, (Välihuutoja) siis yli kymmenkertainen määrä. Me olemme siis samassa veneessä, (Puhemies koputtaa) ja sen takia pitää puhua tulevaisuudesta.

15.54 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hirveän hyvä, että me voimme vertailla aidosti ja avarin silmin koulutuspoliittisia eroja sekä viime että tämän hallituskauden tekemisissä. Varmasti tämä tuohtumus, josta salissa kyllä tuntee varmasti jokainen meistä osansa, johtuu siitä, että te olette kerta kaikkiaan päättäneet, että koulutuksesta säästetään osaamistasoa laskemalla. Se on aivan anteeksiantamaton virhe, ja sellaista ei pitäisi tämän päivän maailmassa tapahtua.

Kaikki nämä listalla olevat asiat, joita esimerkiksi sivistysvaliokunnan puheenjohtaja luetteli, nehan johtavat käytännössä siihen, että te käytätte lisää juustohöylää, tämän jo 3 miljardin päälle. Siksi minä kysyisin vielä kerran pääministerin sijaiselta: tunneteko te sitä uutta yliopistotutkimusta, jossa yhden euron sijoitus tuo kuusi euroa takaisin? Nyt me ihmettelemmekin, miksi hallituksella on varaa jättää tämä sijoittaminen tekemättä ja sen sijaan esimerkiksi säästää Helsingin yliopiston tutkimuksesta ja opetuksesta 15 prosenttia. Me tarjoamme tilalle rakenteellisia uudistuksia, mutta te olette kuin sulaa vahaa. Ei minikäänlaista reaktiota siihen, voidaanko läpäisyastetta nostaa, voidaanko työuria pidentää sillä, että puretaan tämä opiskelijasuma, (Puhemies koputtaa) ja voidaanko työllisyysastetta nostaa panemalla kaikki kouluun.

15.55 **Harri Jaskari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Arhinmäelle voin ensin sanoa sen, että kun Ruotsi satsaa ja Suomi joutuu valitettavasti leikkauksiin myöskin täällä koulutuspuolella, niin se liittyy aika paljon myöskin siihen, että Ruotsissa on tehty tämä työmarkkinauudistus jo vuosia sitten ja työllisyysaste on korkeampi. Ja kun me nyt vielä mietimme tätä, että millä tavalla, (Paavo Arhinmäki: Ruotsissa on punavihreä hallitus!) niin ehkä meidän olisi syytä tehdä hyvin pikaisesti tämä työmarkkinauudistus, nostaa työllisyysastetta ja saada vielä panostettua koulutukseen.

Mutta nythän meidän pitäisi keskittyä siihen, mitä me voimme tällä rahalla tehdä paremmin ja enemmän. Se liittyy verkkokoulutukseen, se liittyy koulutusvientiin, tämäntyylisiin asioihin. Minä todellakin toivon, että tämä keskustelu täällä liittyy tähän kehittämispuoleen, eikä ainoastaan, että olemme huolissamme, olemme suruissamme, olemme peloisamme ja sanotaan, että tehdään bulkkituotantoa. (Välihuutoja vasemmalta) Vähemmälläkin voidaan tehdä enempi, mikäli tehdään nyt oikeita asioita. Toivottavasti me nyt keskitymme tähän kehittämiseen, esimerkiksi verkko-opetukseen. (Outi Alanko-Kahiluoto: Mihin kehittämiseen? Tehän leikkaatte!) — Hei, me kehitetään tätä, (Naurua) kärkihankkeilla tietenkin. (Naurua) Hei hyvät ystävät, hyvät ystävät, todellakin, (Puhemies koputtaa) tulkaa te mukaan kehittämään näitä juttuja, (Välihuutoja) esimerkiksi verkko-opetuksen osalta... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.56 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tuli selväksi hallituksen koulutuspoliittinen linja: siis toisella kädellä annetaan yksi euro kouluille ja oppilaitoksille, toisella kädellä otetaan 10 euroa pois, ja sitten sanotaan, että hei, me kehitetään. Tämäkö on hallituksen koulutuspoliittinen linja?

Arvoisa puhemies! Kun tämä on nyt tämän hallituksen ensimmäinen välikysymys, johon se vastaa, niin tietysti olisi ollut hyvä, että pääministeri olisi katsonut ajankohdan niin, että hän olisi voinut olla itse täällä vastaamassa. En tiedä, kertooko tämä myös hallituksen suhtautumisesta koulutukseen. (Välihuutoja) — Välikysymyksen vastaus on pääministerin käsissä.

Mutta varapääministeri on täällä todennut, että ei se mitään, että mestari—kisälli—toimintaan panostetaan. Te siis samalla leikkaatte oppisopimusrahoista kolmanneksen pois, viette nuorilta mahdollisuuden työssä oppia, ja sanotte, että tähän panostetaan.

Sanoitte, varapääministeri Soini, että ei ole olemassa vaikeita päätöksiä, on oikeita päätöksiä. Ymmärrän, että tämä ei teille ole ollut vaikeaa, mutta ovatko (Puhemies koputtaa) nämä koulutusleikkaukset mielestänne oikein?

15.58 **Valtiovarainministeri Alexander Stubb** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuolla oli aika paljon kommentteja velkaantumisesta ja leikkausten tasosta. Ehkä sellainen pieni muistutus, että viimeisen seitsemän vuoden aikana me olemme tuplanneet meidän velkataakkamme. Tulemme olemaan noin 105 miljardissa eurossa tämän vuoden lopulla, ja me otamme tänä vuonnakin 5 miljardia euroa lisää velkaa, vuoden 2019 tasossa vajaat 20 miljardia kokonaisuudessaan. Jos me katsomme taas koulutuksen puolta, niin ensi vuonna me leikkaamme noin 227 miljoonaa, ja sitten vuoden 2019 tasossa me leikkaamme 884 miljoonaa. Ehkä se perusvastaus tähän kaikkeen on: ymmärrän kritiikin ja uskon, että koko tämä eduskunta on koulutusmyönteinen, mutta tosiasia on se, että jos me emme saa aikaiseksi työpaikkoja ja talouskasvua, niin valitettavasti tämä leikkauskierre jatkuu.

15.59 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On nyt vielä tämä iso kuva kerrottava. Minulla on kädessäni keskustan välikysymys, joka on jätetty 13. päivä helmikuuta tänä vuonna, ja tässä toinen kappale alkaa: "Päättävällä vaalikaudella koulutukseen on kohdistettu kumulatiivisesti 1,7 miljardin euron leikkaukset." Me olemme tarkistaneet ne luvut, mitä me käytämme täällä, lähes 3 miljardia euroa, myöskin opetus- ja kulttuuriministeriön kautta, että ne luvut ovat oikeat. Eri asiantuntijatahot eivät tykkää, että lasketaan kumulatiivisesti, mutta näin oli päättänyt keskustajohtoinen hallitus. Tässä on arvostamani edustaja Puumalan nimi ekana.

Ja sitten toinen asia. Olennaista tässä keskustelussa nyt on se, että tämä sanoilla leikittely pitää avata. Jos varhaiskasvatuksessa ryhmäkokoja suurennetaan, peruskoulussa ryhmäkokoja kasvatetaan, niin ketkä siellä ovat menettäjiä? Ne lapset, jotka (Puhemies koputtaa) eniten tarvitsisivat apua, tukea, neuvontaa ja niitä auttavia käsiä. Mitä kehittämistä tämä on?

16.00 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toivon, että tänään ei jappaista pelkästään näihin lukuihin, vaan päästään tästä keskustelusta vähän eteenpäin, (Välihuutoja) mutta jos vielä sallitte hetkeksi. Voi olla, että joku ei haluaisi näihin lukuihin mennä tämän enempää.

Siis viime vaalikaudella valtionosuuksista 430 miljoonaa euroa, lukiokoulutuksesta 100 miljoonaa, ammatillisesta peruskoulutuksesta 165 miljoonaa, korkeakouluilta 250 miljoonaa. Kun kaikki laskee yhteen — en ehdi luetella kaikkia — päästään 1,3 miljardiin euroon, kun puhutaan julkisesta taloudesta. Nyt tämä hallitus puhuu aina julkisesta taloudesta, sekä valtion että kuntien yhteenlasketusta taloudesta, ja kun ministeri Stubb äsken kertoi luvun, niin tämä hallitus leikkaa siis 880 miljoonaa vuoden 2019 tasolla, edellinen hallitus 1,3 miljardia.

Olemme samassa veneessä. Sen takia tässä keskustelussa pitää puhua tulevaisuudesta, siitä, miten me voisimme tehdä paremmin. Jos te pelkästään luvuista puhutte, niin jäätte kyllä omasta heitosta alle, valitettavasti.

16.01 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tosi hyvä, että käydään tätä keskustelua näistä luvuistakin. Nimittäin kyllä se kertoo aika paljon, että tämä hallitus on päättänyt 10 euroa ikään kuin säästää ja toisella kädellä antaa 1 euron takaisin. Viime hallituskin joutui 3 eurolla säästämään mutta antoi kuitenkin 1 euron takaisin. Se kai kertoo näistä arvovalinnoista, joita me tänään täällä käymme läpi: käymme keskustelua siitä, kumpi näistä on inhimillisempi linja, varsinkin kun me jouduimme viime hallituskaudella jo näin paljon säästämään. Siltä osin minusta on tärkeätä, että kiinnitetään huomiota tähän edustaja Puumalan ajatteluun.

Arvoisa puhemies! Nyt kun on vielä mahdollisuus, niin haluaisin vielä kerran kysyä: Kun, Soini, olitte sitä mieltä pääministerin sijaisena, että nyt satsataan ammatilliseen koulutukseen, niin minulla jäi se puoli hiukan epäselväksi. Olen pyytänyt, että te satsaisitte työurien pidentämiseen. Siitä tulisi merkittävät julkisen talouden säästöt, yhden työllisyysyksikön nostaminen, 700 miljoonaa valtion kassaan lisää rahaa, olisi koulutuspoliittisesti kestävä uudistus ja tietenkin valtiontaloudellisesti toivottua. Miksi te ette siis pidä huolta siitä, (Puhemies koputtaa) että nuorten aikuisten koulutusohjelmaa jatketaan ja nuorisotakuuta toteutetaan ja oppisopimuskoulutusta ei leikata?

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

16.02 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jotta säilyisi hyvä henki tässä keskustelussa, nyt minun mielestäni sosialidemokraatit voisivat tuoda pöytään niitä rakenteellisia uudistuksia, mitä te hallituksen lisäksi haluaisitte tehdä. Mehän tuomme teknologiaa kouluun, otamme iltapäivät käyttöön, kehitämme yhteiskuntatakuuta yhteisötakuun suuntaan, kehitämme oppisopimuskoulutusta oikeaan suuntaan, pyrimme tiivistämään ammatillisen koulutuksen kestoja koulutuksen järjestäjän ehdoilla, lisäämme yhteistyötä toisen asteen ja kolmannen asteen välillä ja niin edelleen, tehostamme korkeakouluopetusta ja niin edelleen. Näitä kaikkia rakenteellisia uudistuksia viemme eteenpäin. Mitä tämän lisäksi olisi pitänyt tehdä? Nythän me tiedämme teidän linjastanne sen, että olisitte halunneet säästää paljon enemmän toisesta asteesta kuin hallitus, vaaliohjelmassanne 270 miljoonaa, mutta mitä muuta te olisitte halunneet tehdä kuin kumulatiivisesti yli miljardin leikkaukset? Nyt on hyvä paikka käydä niistä avointa keskustelua.

16.04 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kerran palata tähän ammatilliseen koulutukseen. Me olimme, kuten olemme todenneet tässä moneen otteeseen, valmiita tekemään niitä rakenteellisia uudistuksia jo edellisellä kaudella. Kysynkin nyt: Miten hallitus tulee ohjeistamaan ja johtamaan tätä prosessia, että saadaan niitä tarkoituksenmukaisia rakenteellisia uudistuksia aikaiseksi? Kaikki tietävät, että säästöt astuvat voimaan vuonna 2017 mutta lainsäädäntö tulee sitten vasta seuraavana vuonna. Miten ohjataan, ettei kentällä tehdä sellaisia päätöksiä, jotka sitten eivät ole tarkoituksenmukaisia? Tämä huoli on aito.

Värderade talman! På svenskt håll finns små sårbara enheter som vi också måste kunna se till att överlever. Hur kommer regeringen att titta på den här språkliga aspekten i den här reformen, som vi i och för sig stöder så länge den görs på ett ändamålsenligt sätt?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä kolme vastauspuheenvuoroa ja sinä aikana varapääministeri ja vastuuministeri miettivät, kumpi sitten hallituksen puolelta minuutin verran vastaa. Seuraavana on edustaja Kivelä.

16.05 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy tunnustaa, että tämä välikysymys on oikeutettu ja perusteltu. Viime vaalikaudella koulutusjärjestelmä rapautettiin kohtalokkaasti, ja valitettavasti tämä synkkä kehitys jatkuu myös tällä kaudella. Me tarvitsemme nyt koulutuspolitiikan nostamista yhteiskunnallisen keskustelun keskiöön, ja siinä mielessä näen toivon merkinä, että hallitus ottaa tämän tehtävän vastuullisesti — täällä ovat käytännössä kaikki ministerit paikalla, toisin kuin viime vaalikaudella välikysymyskeskusteluissa, joissa yleensä sektoriministeri joutui jäämään yksin puolustamaan hallitusta. Tämä todistaa sen, että (Välihuutoja vasemmalta) hallitus suhtautuu koulutuspolitiikkaan äärimmäisen vakavasti näiden vaikeiden taloudellisten aikojen keskellä. Kyllä tässä hallitusohjelmassa on paljon hyvääkin koulutuspolitiikkaan liittyen: alkää, (Puhemies koputtaa) oppositio, nähkö mörkönä ulkomaisten opiskelijoiden luku-kausimaksuja.

16.06 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laa-sonen totesi puheenvuorossaan, että korkeakouluverkkomme ja tutkimusresurssimme ovat sirpaloituneet, koulutusvastuut ovat päällekkäisiä ja osaaminen on hajaantunut. Te lupaat-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

te nyt uudistaa toimintatapoja ja keskittyä olennaiseen. Hyvä näin, koska se on tarpeen. Toinen huomio: vain puolet opiskelijoistamme suorittaa opinnot tavoiteajassa. Näihin lukuihin Suomella ei yksinkertaisesti ole varaa. Hallituksen kärkihankkeilla aiotte nyt vauhdittaa ja nopeuttaa nuorten siirtymistä työelämään. Tällä hetkellä erityisesti kolmannella koulutusasteella valmistumisajat ovat aivan liian pitkät. Liekö niin, että ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opetussuunnitelmat laaditaan lähtökohtaisesti instituution tarpeiden näkökulmasta eikä opiskelijoiden näkökulmasta ja tarpeista? Mitä opetusministeri ajattelee tästä?

16.07 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä historia- ja numerokirjoitus ei taida viedä kovin paljon asioita eteenpäin. Mielestäni riittää, kun todetaan, että tämä hallitus (Matti Vanhanen: Kaikki ollaan säästetty!) pitää voimassa kaikki edellisen vaalikauden säästöt, kaikki koulutukseen tehty säästöt pysyvät tämän hallituksen toimesta voimassa — kaikki nekin, joita keskusta voimakkaasti arvosteli viime kaudella — ja tekee sen lisäksi vielä miljardiluokan säästöt, ja tämä tapahtuu sen jälkeen, kun keskustan puheenjohtaja, nykyinen pääministeri Sipilä ennen vaaleja sanoi, että kyllä koulutukseenkin pitää tehdä säästöjä mutta nämä viime vaalikauden säästöt ovat aivan liiallisia. Siksi minäkin olisin halunnut nähdä pääministeri Sipilän rohkeasti täällä kertomassa, kumpi hänen lausuntonsa on väärä: se ennen vaaleja ollut lausunto, että edellisen vaalikauden säästöt ovat jo liikaa, vai tämä uusi, jossa vaaditaan miljardi euroa lisää säästöjä. Jompi-kumpihan nyt ei ole enää voimassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Varapääministeri, 1 minuutti.

16.08 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pata kattilaa soimaa, musta kylki kummallakin. Sehän tästä tulee erittäin hyvin mieleen, kun katsotaan, mitä on tehty, ja sitten katsotaan, mitä vaikeassa tilanteessa myös tehdään. Tässä on turha kenenkään pulmusta esittää.

Ensimmäinen tapa — te puhutte työurien pidentämisestä, mikä on hyvä asia — on se, että säilytetään olemassa olevat työpaikat. Toinen on, että lisättäisiin vähän työaikaa, mutta teidän ette sitä näytä kannattavan, että työn tekemistä ja työaikaa lisättäisiin. 15—20 minuutilla saataisiin aikaan tuottavuushyppy. Miksi te ette kannata sitä? Miksi te ette kannata työuria? Miksi te ette lähde siihen mukaan? Edustaja Kiuru, te äsken sanoitte, että työuria on pidennettävä. Miten niitä pidennetään, jos ei tehty työaika pitene?

16.09 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että jos oppisopimuskoulutuksesta leikataan yksi kolmasosa, niin se vaikeuttaa kyllä niitä hallituksen suunnitelmia. Ei byrokratiatalkoissa, kun todellakin on pk-sektorilla vaikea tilanne, oppisopimuskoulutusta käytetä. Mutta valitettavasti tämä haisee hieman halpatyövoimalle, jos niitä taloudellisia resursseja halutaan myös suunnata niin, että tämä on kevyempää työnantajille.

Minä haluaisin kysyä, kun varapääministeri toi tämän mestari—kisälli-asian esille, opetusministeriltä: onko mahdollista, että tämä taloudellinen taakanjako tapahtuisi niin, että sitä vanhempaa ammattimiestä, joka ohjaa ja mahdollistaa laadullisesti sen työssäoppimisen siellä työpaikalla, sitä mestaria, taloudellisesti tuettaisiin työnantajan kautta niin, että

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

sitä työaikaa, jota tämä mestari käyttää sen työssäoppimisen mahdollistamiseen, tuettaisiin yrityksen palkkakustannuksin?

16.11 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan olisi minusta tärkeätä nyt, että tässä jätetään sellainen keskustelu väliin, jossa ei arvosteta koko koulutuksen ja sivistyksen merkitystä Suomen tulevaisuudelle ja mietitä sitä, miten tehdään lapsille, nuorille ja aikuisille, jotka ovat eri oppilaitoksissa oppimassa, mahdollisimman hyvät edellytykset oppia tulevaisuuden taitoja, että tässä ei mennä tämmöiseen syytelyyn, että te teitte tuota ja te teitte tätä. Te olette nyt vastuussa. Teidän päätöksenne ovat ne, joiden varassa Suomen koulutusjärjestelmää tullaan lähivuosina muuttamaan. Ja minä olen todella, todella surullinen ja harmissani siitä, että tällä uuskielellä sitä, että tehdään historiallisen suuret leikkaukset varhaiskasvatukseen, peruskouluihin, toiselle asteelle, yliopistoihin ja korkeakouluihin, innovaatiojärjestelmään — joita Tekesin pääjohtaja piti täysin sietämättöminä — te kutsutte uudistamiseksi ja kehittämiseksi. Olkaa rehellisiä, sanokaa suoraan.

Ja sitten minä haluan sanoa vain sen, että ei ole niin, että ensi vuoden budjetin alijäämätavoite menee yli sen, mitä työtä me pystymme koulutuksella Suomessa tulevaisuudessa luomaan. (Puhemies koputtaa) Me emme voi lähteä leikkaamaan lasten koulutuksesta ja sitten sanoa, että se on tärkeämpää, että heille ei jää velkaa, (Puhemies koputtaa) kun heille ei edes tarjota enää koulutusta.

16.12 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Otan ajankohtaisen asian: Olin viime lauantaina luokkakokouksessa. Silloin kun oltiin 12-vuotiaita, käytiin keskikoulua, ja monet meistä lähtivät sitten lukioon. Me kävimme viisi vuotta sitä keskikoulua, ja meidän luokassamme oli 40 oppilasta — iso ryhmä. Ja ihmettelen, minkä takia meidän oli hyvä käydä koulua, meillä ei ollut mitään häiriöitä sen enempää. Mietimme sitä, että meillä oli sama luokanvalvoja koko viisi vuotta, meillä oli yhteisöllisyyttä ja meillä oli liikuntaa. Sitä hallitus on nyt lisännyt: tunti liikuntaa päivässä. Se oli yksi hyvä asia meidän koulussamme silloin. Tietenkään ei nyt takaisin enää mennä, mutta meidän täytyy miettiä, mitä uusia ajatuksia voisi syntyä, että koulurauhakin parantuisi. Tämä systeemi oli hyvä, mitä silloin käytiin. Ja meillä oli iso ryhmä — kun tästä ryhmäkoosta nyt puhutaan.

16.13 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päiväkodeissa ollaan hämmentyneitä, kun ryhmäkokoja kasvatetaan ja se onkin nyt kuulemma kehittämistä. Myös kouluissa ollaan hämmentyneitä, koska monessa kunnassa ryhmäkojojen pienentämiseen suunnatut määrärahat lopetetaan ja ryhmäkoot kasvavat ja tämäkin on kuulemma kehittämistä. Tätä on varmaan päiväkodeissa ja kouluissa nyt hiukan vaikea ymmärtää.

Kyllä monet lapset pärjäävät isossakin ryhmässä, mutta osalle lapsista suuret ryhmät ovat keskittymisen ja oppimisen este. Erityisesti erilaiset oppijat kärsivät suurissa ryhmissä, ja vaarana on, että moni lapsi ja nuori putoaa normaalilta oppimispolulta.

Monien tutkimusten mukaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvat tukitoimet tuottavat paremmin kuin mitkään muut investoinnit ja pienet ryhmäkoot ovat kaikkein paras mahdollinen tukitoimi oppimiselle. Ihmettelen kovasti, miten vastoin kaikkia asiantuntijoita ja tutkimuksia hallitus suurentaa ryhmäkokoja ja sillä tavalla vähentää mahdollisuuksien tasa-ar-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

voa kaikkein pienimmiltä kansalaisilta. Tämä säästö tulee todennäköisesti pitkällä aikajän-
teellä todella kalliiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä kolme puheenvuoroa ja sen jäl-
keen kaksi ministeripuheenvuoroa, ja sitten taas jatketaan.

16.14 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se on myönnet-
tävä, että tämä koulutuksesta säästäminen on tiukka paikka. Minä luulen, ettei meistä ku-
kaan haluaisi sitä tehdä, mutta nyt nämä realiteetit on tunnustettava, ja tärkeintä on se, mi-
ten me pystymme mahdollisimman tehokkaasti käyttämään ne voimavarat, jotka meillä nyt
on käytössä.

Tässä on ihan turha vertailla Suomea ja Ruotsia tässä tilanteessa. Minä luulen, että tuol-
la salin ulkopuolella ei ole kovin montaa, joka ei ymmärtäisi sitä, että Suomen taloustilan-
ne on tällä hetkellä erilainen kuin Ruotsin; jos täällä sisäpuolella vielä joku on, niin toivon,
että valaistuu lähiaikoina.

Tärkein ja isoin ero, mikä tässä tällä hetkellä minusta puolueiden välillä on, on se, mitä
minä eniten ihmettelen, että täällä on niitäkin, jotka koulutusvientiäkin vastustavat, jotka
eivät edes sitä hyväksy, että oppilaitoksille annetaan oikeus ottaa rahaa EU- ja Eta-alueen
ulkopuolisilta oppilailta ja käyttää se raha Suomessa tapahtuvan koulutuksen kehittämi-
seen. Mitä vikaa siinä on? Sitä en kerta kaikkiaan voi ymmärtää.

16.15 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elo-
maa täällä hämmästeli sitä, kuinka nykyään ei 40 oppilaan ryhmissä voitaisi saada hyviä
oppimistuloksia ja saavuttaa niitä tietoja, taitoja ja valmiuksia, mitä yleissivistävän koulu-
tuksen kuuluu perusopetuslain mukaan oppilailleen tarjota. Täytyy todeta tässä kyllä, että
ajat ovat muuttuneet. Kuten hallituskin toteaa, koulutuksessakin ajat muuttuvat ja sen myö-
tä muuttuvat myös opetusmenetelmät, teknologiat ja myös ryhmäkoot.

Yhteiskuntamme on sellainen, jossa eriarvoisuus on valitettavasti kasvanut, ja se näkyy
myös koulumaaailmassa. Sellaisessa tilanteessa, jossa talous ei kasva ja velkaa on liikaa,
mielestäni koulutuksen pitää tasoittaa, ei vahvistaa, vallalla olevia suhdanteita.

Ministeri Grahn-Laasonen, sanoitte, että olette kehittämässä uudistuksia, joiden avulla
koulutusjärjestelmä nämä leikkaukset kestää. Haluaisin kysyä: oletteko aivan varmoja sii-
tä, että varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen lapset ja nuoret ja aikuisopis-
kelijatkin (Puhemies koputtaa) nämä leikkaukset kestävät?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ala-Nissilä, Lauslahti, Arhinmäki ja
sen jälkeen ministerit.

16.17 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja
Satonen minäkin ihmettelen sitä, että jos kiinalainen tai intialainen tulee meidän yliopis-
toon, investoi itseensä, niin sekin meidän pitäisi velkarahalla rahoittaa. Mitä järkeä siinä
on? (Eero Heinäluoma: Ei mitään!)

Todellakin, en ollut täällä eduskunnassa viime kaudella enkä tähän vertailuun halua
mennä, mutta kyllä, vasemmistoliiton puolelta edustaja Andersson tai vihreiltä edustaja
Niinistö, tämä velkasäkki on aika pohjaton ja rajaton. Mitä kestävää kehitystä tuollainen
ajattelu on, en ymmärrä sitä.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Mutta tulen siihen, että — kuten tässä on todettu — uudistusten tietä me voimme tässä parhaiten menestyä. Nämä leikkaukset, säästöt eivät ole helppoja, mutta kun parannetaan työllisyyttä ja ennen kaikkea myöskin tehdään koulutukseen niitä uudistuksia, joita hallitusohjelmassa on — on muun muassa ammatillinen koulutus, oppisopimuskoulutus, kärkihankkeet — se on se tie, mitä varmasti (Puhemies koputtaa) meidän väki kouluissa tänään odottaa.

16.18 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon meillä on tehtävää. Otetaan ammatillinen koulutus: 55 prosenttia koulutuseurosta menee opetukseen, jolloin meidän tehtävämme on kysyä, miten koulutuseuro käytettäisiin yhä enemmän koulutukseen, ja se on rakenteellinen kysymys. Meillä menee seiniin ja kaikkeen muuhun ihan turhan paljon.

Toinen pohdinta: Edelleen kyllä täytyy sanoa vihreille ja vähän myös tuonne SDP:n suuntaan, että nythän meidän tulisi pohtia, mistä me saamme tuloja, joilla me rahoitamme meidän suomalaisten lasten koulutuksen. Meidän tulee pohtia rahoituksen monipuolistamista. Hallitus on tuomassa muun muassa verovähennysoikeuden yliopistoille annettaviin lahjoituksiin, ja tätä kautta saadaan lisää rahoitustuloja yliopistoille. Lisäksi koulutusvienti tulee olemaan pitkällä tähtäimellä Suomelle todellinen mahdollisuus saada uusia tuloja ja työpaikkoja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Arhinmäki, ja annetaan sitten puheenvuoro vielä edustaja Niinistölle ja sitä kautta ministereille.

16.19 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tulee pärjäämään tulevaisuudessa ainoastaan sillä, että meillä on korkeasti koulutettu väestö: jokainen saa vähintään ammatillisen tutkinnon.

Syrjäytetty nuori maksaa elämänsä aikana noin miljoona euroa (Eduskunnasta: Yli!) yhteiskunnalle. Ja nyt tärkeintä meidän koulutuspolitiikassa olisi pitää huolta siitä, että yhtäkään nuorta ei syrjäytetä koulutuksesta, ei syrjäytetä sitä kautta työelämästä. Tärkeimpiä keinoja tähän on se, että peruskoulussa pärjätään. Ja peruskoulun luokkakoot on aivan keskeinen keino, jolla huolehditaan siitä, että jokainen saa kykensä ja tarpeidensa mukaisesti henkilökohtaisesti huomiota ja koulutusta. Tätä vasten se, että hallitus on leikkaamassa peruskoulun luokkakokojen pienentämisen rahoja eli suurentamassa jo nyt liian suuria luokkia, (Puhemies koputtaa) on valtavan kallista tulevaisuuden kannalta.

16.20 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Ala-Nissilälle vastauksena: Me juuri ylläpidämme hyvinvointiyhteiskuntaa sen takia, että meidän lapsillamme olisi asiat paremmin — ei sen asian hoitaminen ole sitä, että sanotaan, että koska lapsille ei haluta jättää velkaa, niin heikennämme heidän koulutuksensa tasoa, heikennämme Suomen kilpailukykyä, heikennämme talouskasvua ja heikennämme tulevaisuuden menestymistämme. Talouden tehtävä on ylläpitää ihmisten hyvinvointia ja sivistystä, ja päämäärä on se hyvinvointi ja sivistys.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee näihin täydentäviin rahoitusmuotoihin, niin vihreäthän kannattavat esimerkiksi sitä, että yliopistot voivat hankkia myös ulkopuolista rahoitusta. Mutta teillä selkeästi tässä on tällainen ideologinen valinta, että julkisen vallan rahoitusvastuusta supistetaan, tuodaan maksuja koulutusjärjestelmään, heikennetään opintotukea,

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

heikennetään peruskouluissa juuri eniten tukea tarvitsevien tukea, niin kuin edustaja Gustafsson aika oikein sanoi. Te eriarvoistatte koulutusjärjestelmää, ja minä sivistysihmisenä olen aina luullut, että Suomessa on sivistysporvareita, jotka kannattavat koulutuksen tasa-arvoa. Missä ne kaikki ovat? Eikö ole hallituspuolueissa enää yhtään jäljellä? (Välihuutoja)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri Vehviläinen, 1 minuutti. Sen jälkeen ministeri Grahn-Laasonen, sama, ja ministeri Rehn.

16.21 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu arvovalinnoista. Hallituksen arvovalinta on, että Suomen talous laitetaan kuntoon. Se on tässä kaiken takana. Minun mielestäni yksikään eduskuntaryhmä ei voi olla pitkän valkean kaulan kanssa näitten koulutusleikkausten osalta — kaikki niitä ovat tehneet. Sen takia tämä syyttely ei ole minusta kovin järkevää.

Kuuntelin tarkasti nämä ryhmäpuheenvuorot ja totean sen, että hirveän vähän oli puhetta uudistamisesta ja uudistuksista. Minä ajattelen niin, että onko niin, että oppositiopuolueet haluavat kuitenkin jakaa sen koulutuspoliittisen näkemyksen, mikä meillä on täällä hallitusohjelmassa ja kärkihankkeissa, että se teille käy eli ne painopisteet, mitä koulutuspolitiikkaan esitämme, käyvät myös oppositiolle. Se on minusta sinänsä hyvä asia.

Toivon, että seuraavalla kerralla, jos täällä oppositio tekee koulutukseen liittyvää välikysymystä, se tehdään sisällöllisistä asioista, ei niinkään tästä raha-asiasta, koska raha-asiassa me emme pääse kuin toisiamme syyttelemään ja jankkaamiseen.

16.22 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme me täällä peitä sitä tosiasiaa, että kipeitä leikkauksia joudutaan tekemään. Voin sanoa sen, ettei näitä kukaan mielellään tee eikä näitä esityksiä eduskunnalle tuo. Mutta me olemme Suomessa niin vaikeassa tilanteessa — ja se ei ole kyllä jäänyt keneltäkään huomaamatta — että meidän on ihan pakko tehdä säästöjä, valitettavasti myöskin siltä toiseksi suurimmalta sektorilta eli opetuksesta.

Se, mitä ihmettelin tässä keskustelussa — täällä tuli monia hyviä näkemyksiä, hyviä ideoitakin — on se, että vähätellään sitä uudistamisen tarvetta, kun se on aivan ilmeinen meidän koulutusjärjestelmässä. Erilaiset mittarit näyttävät, että meidän nykyinen koulutus ei vastaa tulevaisuuden osaamistarpeisiin, ja sen takia sitä pitää pystyä uudistamaan. Ja siihen meillä on 6 kärkihanketta ja 19 erilaista toimenpidettä, joiden sisällä on tunti lisää liikuntaa koululaisten päivään, pedagogiikan uudistamista, uusia oppimisympäristöjä, digioppimista, ammatillisen koulutuksen historiallinen iso reformi, joka keskittyy (Puhemies koputtaa) nimenomaan osaamisen vahvistamiseen ja niin edelleen. (Puhemies koputtaa)

16.24 Elinkeinoministeri Olli Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys ja edustaja Gustafssonin puheenvuoro heijastelevat sitä yhteistä tuskaa, jota tässä salissa tuumataan näistä koulutuksen ja tutkimuksen menosäästöistä, mutta taustalla on se, että kun Suomessa ei uudistuksia ajoissa kyetty tekemään, niin Suomen talous sakkaa eikä nyt kyetä kestävästi ylläpitämään hyvinvointiyhteiskuntaa ilman näitä vaikeita valintoja.

Edustaja Haglund viittasi Tekesin myöntämisvaltuuksiin. Niitä joudutaan supistamaan, mikä on seurausta siitä, että meidän tulee tasapainottaa valtion tulot ja menot ja pysäyttää

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

velkaantuminen. Suomi on maailman kärkeä, maailman viiden parhaan joukossa, innovaatiotutkimusrahoituksessa määrällisesti, mutta samalla on kysyttävä, olemmeko me laadullisesti eli miksi nämä panostukset eivät näy talouden kehityksessä ja vientitilastoissa. Sen takia nämä resurssit pitäisi suunnata (Puhemies koputtaa) paremmin vaikuttavuuden perusteella, (Puhemies koputtaa) jotta kykenemme saamaan innovaatioista uusia (Puhemies koputtaa) menestyviä tuotteita ja palveluita. Meidän pitää pystyä tekemään asiat paremmin ja vauhdittamaan kestävä kasvua ja uusia...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Anteeksi, että joudun keskeyttämään.
— Edustaja Rinne.

16.25 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee hallituksen vastausta opposition välikysymykseen ja tätä keskustelua, niin tulee semmoinen tunne, että ikään kuin olisimme eri planeetalla. Kun te puhutte uudistuksista, me puhumme leikkauksista. Nämä leikkaukset, jotka te olette pistäneet budjetin sisälle nyt, kohdistuvat sillä tavalla nuoriin, lapsiin varhaiskasvatuksen kautta, perusopetuksen kautta ja sitten vielä loppujen lopuksi siellä korkeakouluasteella, että ne jatkavat tätä kurjuutta pitkälle tulevaisuuteen, jos te ette muuta koulutuspoliittista linjaanne. Ihmiset ovat aidosti huolissaan siitä, mitä heidän lapsilleen, lapsenlapsilleen tapahtuu, millä tavalla heidän menestyksensä tulevaisuudessa näyttäytyy. Tästä näkökulmasta puheet siitä, että oppositio ei voi kysyä rahojen perään, on aika kummallista puhetta.

16.26 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olemme menneinä vuosina pärjänneet hyvin Pisa-tutkimuksissa, ja uskon, että näidenkin uudistusten jälkeen tulemme pärjäämään Pisa-tutkimuksissa. Mutta se, missä me valitettavasti myös pärjäämme, on liikkumattomuus. Suomalainen alle 15-vuotias nuori liikkuu lähes vähiten koko läntisessä maailmassa. Maailma on yhä hektisempi, työurien pitäisi olla pitempiä, joten olemme tilanteessa, jossa täytyy myöntää, että äärimmäisen hyvä uudistus on se, että saamme tunnin lisää liikuntaa koulupäivään. Uskon, että tästä salista ei löydy tälle uudistukselle yhtään kielteistä vastausta. Uskon, että kaikki ovat tämän takana, joten ministeri Grahn-Laasonen, rohkenen sanoa kiitokset tästä uudistuksesta kaikkien salissa olevien puolesta.

16.27 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan totta, että kylä se on huolestuttavaa, jos me koulutuksesta ja sivistyksestä joudumme leikkaamaan näin paljon kuin nyt on esitetty. Siinä mielessä välikysymys on ymmärrettävä. Mutta yksi ongelma tässä, oppositio, on se, että tässä on uskottavuusongelma. Ensinnäkin, missä on se teidän vaihtoehtonne sisällölle ja leikkauskohteille? Kuulimme vihreiden vaihtoehdon. He olisivat halunneet leikata matkakorvauksista, mikä taas vähentäisi sitten työpaikkojen hakemista ja sujuvuutta. Mutta SDP:ltä en ole kuullut vielä minkäänlaisista vaihtoehtoa tälle sisällölle tai leikkauskohteille. Sitten toisekseen, meidän täytyy myös muistaa se, että viime hallituskaudenahan tämä leikkaussarja jo aloitettiin teidän toimestanne, ja nythän tätä joudutaan jatkamaan, koska viimeksi ei tehty rakenteellisia uudistuksia, jotka olisivat voineet säästää koulutus- ja sivistysmaailman näiltä leikkauksilta. Siinä mielessä toivoisin tähän keskusteluun enemmän konkretiaa.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Arvoisa puhemies! Olisin ministeriltä kysynyt vielä: Voisiko nuorisotakuu tarjota työpajojen ja kurssien sijasta kaikille toisen asteen koulutukseen pääseville koulutuspaikan? Millä tavalla me tämän epäkohdan voimme korjata?

16.28 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan uudistamisesta, mutta mistä me oikeastaan puhumme, kun me puhumme koulutuksen uudistamisesta? Ketkä ovat ne ihmiset, jotka sitä opetusta uudistavat? Nehän ovat juuri kasvatustalan ammattilaiset, ne ihmiset, jotka ovat töissä päiväkodeissa, kouluissa, korkeakouluissa, jotka tekevät sitä opetustyötä päivittäin. Täällä on puhuttu rakenteista ja seinistä, mutta tosiasiallisestihan näin isot leikkaukset kohdistuvat juurikin henkilöstöön, henkilöstön hyvinvointiin ja lapsiin ja nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa. Tämä on minun mielestäni se perimmäinen ongelma tässä hallituksen uudistuspuheessa.

16.29 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin yliopistolle leikkaukset merkitsevät yli 100 miljoonan euron menetystä vuositasolla, Itä-Suomen yliopistollekin yli 10 miljoonan euron menetystä. Mitä tapahtuu näiden yliopistojen alueyksiköille Vaasassa, Mikkelissä, Savonlinnassa?

Arvoisa puhemies! Olen tähän päivään asti aidosti uskonut, että koko eduskunta jakaa aidon huolen siitä, että suomalaisten korkeakoulujen ja yliopistojen pitää olla sijoitettuna koko Suomeen, jotta saamme päteviä ammattilaisia joka puolelle, myös Itä- ja Pohjois-Suomeen. Tänään hämmästykseni olen kuullut sekä kokoomuksen ryhmäpuheesta että kristillisdemokraattien puheenvuorosta, että tämä yliopistokenttä onkin pirstaloitunut ja sellaisenaan ei kehitä Suomea, ei vie meitä kohti tulevaisuutta ja on meille enemmänkin este ja haitta. Nyt haluaisin kysyä keskustalaiselta ministeri Vehviläiseltä: kuinka monta korkeakouluyksikköä te tästä maasta haluatte purkaa, jotta tavoite on saavutettu?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän väliin välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Gustafsson.

16.30 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä rakenteellisia uudistuksia, joissa sosialidemokraatit ovat olleet aloitteentekijöinä ja niitä toteuttamassa, on pitkä lista.

Totean nyt tässä yhteydessä esimerkiksi viime kaudelta tämän ammatillisen koulutuksen rakenteellis-sisällöllisen kehittämisen. Käynnistimme tämän 2+1-mallin, jossa se vuosi tapahtuu työpaikoilla. Se tulee myöskin halvemmaksi yhteiskunnalle ja on myöskin sille nuoren ammattitaidolle hyvä. Käynnistimme oppisopimuskoulutuksen kehittämisen, josta nyt sitten hallitus vetää 30 prosenttia rahoista pois. Myöskin on tämä tutkintojen määrän supistaminen korkea-asteen kohdalta — siis ammattikorkeakouluille ja yliopistoille uudistettiin täydellisesti rahoitusjärjestelmä, joka kannustaisi yliopistoja toimimaan niin, että valmistumisajat myöskin lyhentyisivät — ja myöskin ammattikorkeakoulujen profiloituminen vahvemmin omille vahvuusalueilleen, ja (Puhemies koputtaa) sittenhän meillä on menossa — sanon yhden lauseen — Tampereella tämä kahden yliopiston ja yhden ammatikorkeakoulun fuusiointihanke, joka on myöskin tällainen merkittävä rakenteellinen uudistus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia, ja nyt edustaja Kiuru.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

16.31 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun tuohon samassa veneessä olemiseen. Nimittäin minusta se, voimmeko me olla samassa veneessä, oli olennainen kysymys, kun pelottavaa tässä on se, että teidän veneenne on vuotava, ei kovinkaan hyvässä kunnossa ja hyvin pieni jakamaan sitä lastia, josta meidän pitäisi kantaa huolta. Te istutte tuleen muiden housuilla, ja se on aika iso ja vaativa tehtävä. Edustaja Lauslahti kertoi, että ammatillisessa koulutuksessa 55 prosenttia rahasta menee enää opetukseen, mutta te olettekin nyt päättäneet toteuttaa uudistuksen, jossa te nimenomaan tulette opetuksesta leikkaamaan sen 248 miljoonaa euroa, jonka olette ilmoittaneet tämän uudistuksen osaksi. Tämä on sellaista politiikkaa, jossa sosialidemokraatit eivät ole mukana. Missään tapauksessa emme tule leikkaamaan opetuksesta, vaan kannatamme vain rakenteisiin puuttumista (Puhemies koputtaa) eli sitä 45:tä prosenttia, ja tämä on iso ero tämän teidän kantamanne veneen ja meidän kantamamme veneen välillä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kun puheenjohtaja ei käyttänyt etunimeä, niin ensimmäisenä Kiuru-nimen nappasi edellinen Kiuru. Nyt on sitten toisen Kiurun eli Pauli Kiurun vuoro. (Naurua)

16.32 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Naiset ensin, joten ihan oikeinhan tämä meni. — Edustaja Gustafsson esitti esittelypuheessaan huolensa osaamistason nousun leikkaamisesta. Huoli on sinänsä ihan aiheellinen, mutta en nyt aivan niin pessimistinen olisi, etteikö ammattimiehiä ja -naisia riittäisi jatkossa, samoin maistereita ja tohtoreita. Kysymys ei ole siitä, vaan kysymys on siitä, mistä me saamme näille ammattimiehille ja -naisille, maistereille ja tohtoreille töitä. Tämähän on nyt se ydinkysymys, suuri kysymys.

Viime vaalikaudella esitin kahdelle edelliselle opetusministerille huoleni siitä, kuinka monta professoria meillä kouluttaa myynnin osaajia. Vastaus on, että yksi — määräaikaaisesti taisi olla toinen. Asialle ei tehty mitään. Nyt kysyn asiasta vastaavalta ministeriltä: onhan tämä asia hoidossa? Varmasti se on hoidossa.

16.33 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vielä palannut tuohon meidän puheessammekin nostamaamme maahanmuuttokysymykseen. Pääministerikin on todennut, että tämänhetkinen turvapaikanhakijatilanne on hänen näkemyksensä mukaan jo huolestuttavampi kuin taloudellinen tilanne. Silloin ei voida olla ajattelematta sitä, että sen täytyy asettaa myös aika kovat paineet meidän koulutusjärjestelmälle. Myöskin maahanmuuttotyössä, kotouttamisessa, ollaan koko ajan enemmän menossa siihen suuntaan, että mahdollisimman nopeasti sinne normaaleihin ryhmiin, missä puhutaan suomen kieltä. Mutta se vaatii jälleen kerran lisää resursseja, ja olisin halunnut kysyä ministeriltä: onhan sitä ennakoitu, ja otetaanhan se huomioon näitten leikkausten rinnalla?

Sitten vielä toisena kysymyksenä tai ehkä ehdotuksena: Kun me puhumme siitä huippuosaamisesta, tärkeää on samaan aikaan tietysti pitää mielessä se, että kaikki pysyvät mukana. Ministerikin nosti esille nuorisotakuun, mikä on tosi hienoa. Ajattelisin, että digitalisaation kautta me voisimme ruveta myös paremmin hyödyntämään kaikkea sitä dataa, mitä meiltä kertyy lapsista ja nuorista kouluissa. Meillä on hienoja kansainvälisiä esimerkkejä siitä, kuinka tämän paremman datanhyödyntämisen kautta myöskin paljon aikaisemmin havainnoidaan niitä riskitekijöitä, kun joku on luisumassa jollain tavalla sivulle tai ei pysy

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

muiden mukana, ja samalla voidaan myöskin rakentaa niitä yksilöllisiä oppimisen polkuja, joista syntyy sitä huippuosaamista.

16.35 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu siitä, että koulutuksen ja työelämän välistä yhteyttä pitää vahvistaa, ja se on totta. Mutta sen hankkeen kannalta ristiriidassa on ymmärtääkseni se, että tämä omaehtoisen ammatillisen koulutuksen yhteiskuntatuki ajetaan alas. Se tarkoittaa, että ihmiset saavat 705 euroa perustukea sen ohella, mitä työmarkkinajärjestöt tuovat siihen rahoitusta omilla maksuillaan. Tämä merkitsee käytännössä siis sitä, että tämmöisen omaehtoisen ammatillisen koulutuksen mahdollisuudet todella rapautuvat merkittäväällä tavalla, ja se poistaa sen hyvän asian, joka on tämmöistä ennakolta ehkäisevää muutosturvaa, kun ihmiset luontevasti voivat työn ja opiskelun kautta vahvistaa ammattiosaamistaan. Miksi mennään ajamaan alas tällainen malli, joka on rakennettu todella merkittäväksi tueksi ihmisille, jotka haluavat ammatiaan kehittää ja varautua uuteen?

Toiseksi: meillä oli viime hallituskaudella hyviä tuloksia nuorten aikuisten osaamisen ohjelmasta, joka tarkoitti sitä, että kun on satatuhatta sellaista nuorta aikuista, joilta puuttuu toisen asteen koulutus, järjestettiin... (Puhemies koputtaa)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia, joudun keskeyttämään.

...ja tällä hetkellä sitä ollaan muuttamassa tai poistamassa.

16.36 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vielä haluaisin alleviivata sitä haastetta, mikä on ehkä aika vähän tullut tässä keskustelussa esille, että työelämä muuttuu aivan valtavalla vauhdilla ja se asettaa myös valtavat paineet koulutuksen uudistumiselle ja uudistamiselle, jotta Pisa-tuloksissa voidaan vielä kymmenenkin vuoden päästä pärjätä.

Meillähän on aivan huippuopettajat. Isolle osalle opettajista saisi laittaa punaisen maton joka päivä jalkojen alle, kun he kävelevät työpaikalle. Ihan huikeaa osaamista! (Välihuutoja vasemmalta) Siellä kouluilla on nyt kierretty aika paljon, ja siellä puhutaan kyllä leikkauksistakin opettajainhuoneessa ja kauhistellaan tätä talouden tilannetta, joka on tiukka. Mutta kyllä siellä myös mietitään sitä, miten voisi sitä koulupäivää tehdä vielä paremmin, opettaa opiskelijoille vielä paremmin niin, että opiskelijat olisivat siinä mukana, miten voisi ottaa iltapäiviä käyttöön nykyistä enemmän, miten koulupäivän rakennetta voisi uudistaa. Tämä minusta puuttuu nyt, tämä uudistamismoodi, kyllä jonkun verran tästä keskustelusta, ja sitä kannattaisi ottaa kyllä enemmän mukaan, koska haaste todella on koko Suomen kansakunnalle yhteinen (Puhemies koputtaa) ja... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

16.37 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama viikko sitten kyselytunnilla keskustelimme siitä, minkälaisia vaikutuksia ehdotetulla työmarkkinareformilla tulee olemaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Silloin luvattiin näitä arviointia, niitä ei saatu, ja nyt näköjään ne ovat tulossa vähän myöhemmin.

Mutta kysymys kuuluu: Nyt kun hallitus tekee poikkeuksellisen suuria leikkauksia, uudistuksia, reformeja, niin oletteko te ajatelleet tehdä aitoa lapsivaikutusten arviointia nais-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

tä lakiehdotuksista ja budjettimuutoksista? Tuleeko hallitus tekemään näitä? Minun mielestäni se on äärimmäisen tärkeä kysymys.

Kommer regeringen alltså att göra en bedömning av konsekvenserna, vilka konsekvenserna är för barnen, inte de ekonomiska eller för den offentliga ekonomin, utan vilken effekt de här reformerna och nedskärningarna har på det enskilda barnet?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä yksi puheenvuoro opposition puolella, edustaja Tuppurainen, ja sitten ministeri Lindström vastaa.

16.39 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohja kaikelle oppimismenestykselle on varhaiskasvatuksessa. Voi kiistatta pitää suomalaista päivähoidtoa sosiaalisena innovaationa, joka on turvannut lapsille yhtäläiset oikeudet varhaiskasvatukseen sekä mahdollistanut pienten lasten vanhemmille, erityisesti naisille, työssäkäynnin. Subjektiivinen oikeus päivähoittoon, kokoaikainen oikeus päivähoitopaikkaan, säädettiin 90-luvun aikana, kun oli edellisen kerran vaikeat lamavuodet Suomessa.

Mitä tekee nyt hallitus vastaavana vaikeana aikana? Te rajaatte päivähoito-oikeuden, oikeuden varhaiskasvatukseen lähtökohtaisesti kaikilta perheiltä 20 tuntiin — kaikilta perheiltä lähtökohtaisesti 20 tuntiin, poikkeuksena voidaan myöntää kokoaikainen päivähoito. Pelkään, että olette tekemässä historiallista virhettä, isoa harppausta ajassa taaksepäin. Muun muassa OECD pitää päivähoitoa julkishyödykkeenä, joka on kannattava investointi yhteiskunnalle — kannattava investointi yhteiskunnalle. Hyvä hallitus, arvoisa opetusministeri (Puhemies koputtaa) Sanni Grahn-Laasonen, vetoan teihin, että te teette tässä asiassa toisenlaiset johtopäätökset.

16.40 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Tanus ja edustaja Toivola kyselivät kotouttamisen perään. Kun se on minulla vastuulla, niin vastaan siihen, että hallitus on, totta kai, jo ennakoanut näitä asioita. Me mietimme jo siis sitä, voisiko nyt siinä yhteydessä, kun näitä ihmisiä rekisteröidään — tämä idea siis tuli tänään itse asiassa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnasta — jo miettiä tätä osaamisen kartoitusta. Samalla tämä kielikoulutus on erittäin tärkeä asia. Eli tehtäisiin jo asioita etukäteen silloin, kun ihmisiä rekisteröidään, kartoitusta siitä, mitä he osaavat, mikä on heidän taustansa, monipuolistettaisiin tätä. Minun ainakin on näin annettu ymmärtää, että tällaista systemaattista järjestelmää ei ole, ja minun mielestäni tämä olisi hyvä idea, koska tämä nopeuttaisi tätä prosessia. Se olisi hyödyksi sekä näille maahantuli-joille että meille veronmaksajille, että me saamme mahdollisimman nopean ja hyvän prosessin aikaiseksi. Eli näitä asioita mietitään jo etukäteen. Ja totta kai, koska me tiedämme, että paineet ovat valtavat ja resurssit ovat vähäiset, ilman muuta täytyy toimia fiksusti. Toivottavasti tämä nyt hieman valaisee tätä, (Puhemies koputtaa) mitä ollaan tekemässä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Vehviläinen, 1 minuutti.

16.41 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän korkeakouluverkkoon. Hallitus ei ole tehnyt minkäänlaisia uusia linjauksia. Pidämme tärkeänä sitä, että meillä on alueellisesti kattava korkeakouluverkko. Mutta sitten on järkevää, kuten täälläkin tuli tämä Tampereen esimerkki esille, että

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

korkeakoulut myös hakevat itse omia tämmöisiä yhteistyömalleja ja myös sisällöllisesti kehittävät ja hakevat tätä omaa profiloitumistaan.

Täällä edustaja Andersson sanoi tästä uudistamisesta, että sitähan tehdään siellä kouluissa. Kouluissa tehdään, ja pedagogiikan uudistaminen on, totta kai, opettajien asia. Mutta on se kyllä politiikan ja meidänkin asia, kaikkien tässä salissa, että me haemme niitä uudistamisen välineitä rakenteita uudistamalla tai vaikka uudistamalla oppisopimusta koulutusso-
pimuksen suuntaan.

Sitten tuli tämä lapsivaikutusten arviointi. Kuten tunnettua on, niin meillä on tarkoitus perustaa tämä vaikutusarviointielin, joka kuulostaa byrokraattiselta mutta tarkoittaa sitä, että pystyttäisiin paremmin arvioimaan hallituksen esitysten vaikutuksia. Olen korostanut kovasti itse sitä, (Puhemies koputtaa) että lapsivaikutusten arvioinnin pitää siinä olla mukana.

16.42 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuppurainen oli huolissaan päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Meillä on lainsäädännössä määriteltä, montako tuntia koulussa oppilaalla tulee vähintään olla opetusta viikossa, ja ykkös-, kakkosluokkalaisilla se on noin 20 tuntia. Miksi 2-vuotiaalle ei riittäisi noin 20 tuntia viikossa laadukasta varhaiskasvatusta? Tässä on kysymys siitä, että jos toinen tai molemmat vanhemmat ovat kotona, niin ainoastaan näiltä lapsilta rajataan tätä päivähoito-oikeutta. Ja näissä tapauksissa nyt on sitten mahdollista viettää enemmän laadukasta aikaa myös vanhempien kanssa.

16.43 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen tyrmistynyt siitä, millä voimalla ja vimmalla hallitus käy varhaiskasvatuksen kimppuun. Leikkaamalla varhaiskasvatuksesta ongelmat siirtyvät vain koululuokkiin ratkaistaviksi.

Täällä edustaja Puumala toivoi, että luvuista ei puhuttaisi. En puhukaan siis niistä vaan opetusministeriön laatimasta muistiosta, joka on karua luettavaa näitten säästöjen vaikutuksista. Suora sitaatti: "Esitys vähentäisi henkilökunnan mahdollisuuksia jokaisen lapsen yksilölliseen ja lapsiryhmän tarpeen mukaiseen kohtaamiseen, huomioimiseen, havainnointiin sekä kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Nämä seikat vaikuttavat lapsen kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen sekä sitä kautta myöhempään koulumenestykseen." Hallitus hyvä, herätkää. Tämähän meidän lapset ansaitsevat?

16.44 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kommenttina ministerille: Totta kai poliitikot linjaavat koulutuspolitiikan painopisteitä, mutta sitä pedagogista työtä tekevät kasvatusalan ammattilaiset, ja he myöskin vastaavat tästä pedagogiikan uudistamistyöstä, josta tässä on puhuttu paljon. Ongelmana on siis tämä valtava epäsuhta näiden perusrahoitukseen kohdistuvien leikkausten ja tämän pienen kehittämisrahan välillä. Eli heikennetään samanaikaisesti edellytyksiä tehdä ylipäättään kasvatuksellista pedagogista työtä Suomessa kaikilla koulutusasteilla ja annetaan pieni määräraha ennalta päätettyihin pieniin kehittämishankkeisiin. Se ei luo mitään todellisia edellytyksiä, todellista pohjaa, pedagogiikan tai koulutuksen uudistamiselle.

16.45 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuosta edustaja Anderssonin puheenvuorosta jatkaen: Hienoa, että olemme huolissamme nimenomaan tästä, mikä on opettajien osaamistaso nyt ja sitten jatkossa. Juuri tämän takia hallitus on lisää-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

mässä opettajankoulutukseen, on uudistamassa sitä kokonaisvaltaisesti. Ja sitten myös tähän digitaaliseen oppimiseen, digitalisaatioon tulee erityinen panostus, koska tässähän me olemme erityisesti jälkijunassa. Kävimme sivistysvaliokunnan kanssa vierailmassa muun muassa tuolla Viron puolella, ja siellä ollaan kyllä merkittävästi pidemmällä, tässä niin pienessä kansakunnassa.

Mutta muuten sitten tästä opettajien asemasta: Juuri näillä rakenteellisilla muutoksilla-han me nimenomaan pyrimme tätä turvaamaan, että ei tarvitse tähän osaamistason laskuun mennä, mistä erheellisesti nyt oppositio puhuu, vaan nimenomaan pitää koulutuksessa suunnata nyt siihen, että me palvelemme parhaiten työmarkkinoita ja sitä, että saamme nuoret nopeammin työllistymään, he olisivat valmiimpia työntekijöitä. Tätähän myös työnantajat (Puhemies koputtaa) toivovat, että me saisimme nopeammin heitä työllistymään.

16.46 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Huhtamäki ihmetteli täällä, miten pikku koululaiselle riittää (Välihuuto) — Huhtasaari — 20 tuntia ja sitten päivähoidossa se ei varhaiskasvatuksessa riittäisikään. Voin kertoa, että opetusministerinä sain olla laatimassa lainsäädännön ja tuomaan sen eduskuntaan ja eduskunta hyväksyi sitten iltapäivähoitolain, joka nimenomaan säädettiin siitä syystä, että pikku koululaiset olivat yksinäisiä. Se oli suunnaton yhteiskunnallinen ongelma, johon tämä korjauksena tehtiin.

Arvoisa puhemies! Tämä varhaiskasvatuksen tason heikentäminen on minusta ihan perustavanlaatuisista, kaikkein traagisinta tässä uudistuksessa, mitä ollaan nyt koulutuksen suhteen tekemässä, eli siis leikkaamisessa. Päivähoitoon rajaaminen, subjektiivisen päivähoito-oikeuden romuttaminen — ne ovat kyllä sellaisia fundamentteja, jotka ovat tuoneet vanhemmille turvaa ja tukea työn ja perheen yhteensovittamiseen. Nuoret perheet tekevät pätkätoita, työttömyys ja työ vuorottelevat, ja on vaikea rajata (Puhemies koputtaa) sieltä ulkopuolelle esimerkiksi työttömiä perheitä. Tästä syystä kysyn vielä: onko hallitus todella miettinyt yksilötasolla perheiden näkökulmasta näitä uudistuksia (Puhemies: Kiitoksia!) nimenomaan tämän lapsen näkökulmasta?

16.47 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppisopimuskoulutus on tärkeä asia. Monille sopii oppisopimuskoulutus paljon paremmin kuin se normaali kaava: mennään kouluun ja siellä opitaan. Kuitenkin oppisopimuskoulutuksessa on vaikeuksia. Yritykset eivät aina lähde siihen mukaan Suomessa, ja myös, jos ajatellaan ammattikouluja ja ammattikorkeakouluja, yrityksiä pitäisi saada enemmän mukaan tähän yhteistyöhön. Kysynkin: mitä hallitus aikoo tehdä, että parannetaan tätä tahoa edelleen?

Ja sitten kysyisin myös tästä oppisopimuskoulutusmallista, kun on koulutussopimusmalli ja oppisopimuskoulutus: mitä eroa niillä on?

Tästä Viron asiasta sanoisin vielä sen, että kun tosiaan sivistysvaliokunta oli siellä käymässä, niin myös he olivat huomioineet, kuinka tärkeää on tunti liikuntaa koulussa. Tiedän myös kiitän, kuten edustaja Wallinheimo, (Puhemies koputtaa) hallitusta, että tämä tunti tulee.

16.49 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että meidän oppositio on kevyellä tavalla, ehkä aika vahvastikin, jämähtänyt paikallensa, että nämä vaihtoehtoiset näkökulmat eivät kyllä tule esille laisinkaan. (Välihuutoja)

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Otetaan nyt esimerkki: Edustaja Kiuru alkoi sanomaan, että me emme ole kiinnostuneet opetuksesta. Lukiossa menee opetukseen 71 prosenttia mutta ammatillisessa vain 55 prosenttia. Hallitus ei voi mitään muuta kuin lähteä pohtimaan, miten toiminta järjestetään siten, että opetukseen olisi entistä enemmän rahaa. Ei ole mitään järkeä maksaa seinistä, seinät eivät nuoria opeta vaan opettajat.

16.49 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Edustaja Lauslahti, kyllä opettajat opettavat esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa, ja nyt hallitus antaa potkut melkein 4 000:lle ammatillisen oppilaitoksen opettajalle. Te puhutte opetuksen ja koulutuksen kehittämisestä, mutta mistä te leikkaatte? Te heikennätte niiden lasten oikeutta osallistua opetukseen ja kasvatukseen, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa tässä yhteiskunnassa. Te rajaatte niiden lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen ja päivähöitoon, joiden molemmat vanhemmat ovat työttömiä. Päivähoito ja varhaiskasvatus ovat lapsen oikeus, ei vanhemman oikeus.

Toiseksi te viette perusopetuksesta rahaa niiltä kouluilta, joiden oppilaiden vanhemmissa on kaikkein eniten työttömiä, toimeentulotuen saajia ja joiden lapsissa on kaikkein eniten lastensuojelun asiakkaita. Eikö tämä ole perusopetuksen tasa-arvon, koulutuksen tasa-arvon romuttamista, ei mitään kehittämistä vaan (Puhemies koputtaa) nimenomaan heikentämistä? Myöntäkää se.

16.51 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksesta saatavat hyödyt ovat saavutettavissa jo lyhyemmässä ajassa, kuten tässä nyt esitetyssä 20 tunnissa. Silti en kiistä sitä, että koulutussäästöt ja erityisesti nämä varhaiskasvatuksen säästöt ovat niitä tämän vaalikauden vaikeimpia asioita. Tässä on kuitenkin kyse siitä, että meillä on jatkossakin varaa säilyttää koulutusjärjestelmämme kulmakivet eli maksuton koulutus peruskoulusta korkeakouluun ja oikeus varhaiskasvatukseen kaikilla lapsilla.

Haluaisin myös kommentoida täällä muutamia edustaja Kiurun esittämiä asioita rakenteellisista uudistuksista, työurien pidentämisestä. Juuri näitä kaikkiahan me pyrimme tekemään näiden uudistusten lisäksi. Turha niitä on peitellä, leikkaukset ovat myös heikennyksiä, mutta samalla pyritään löytämään uudistuksia. Näistä uudistuksista yksi, joka itseäni erityisesti lämmittää, on liikunnan lisäämiseen panostaminen. Jos toteutuksessa onnistutaan niin, että liikkuvampi arki jää pysyväsi toimintatavaksi, (Puhemies koputtaa) tulemme säästämään miljardeja terveys- ja sosiaalimenoissa.

16.52 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Lauslahti täällä ihmettelee, miksi ammatillisessa koulutuksessa käytetään vähemmän resursseja suhteessa opetukseen kuin lukiokoulutuksessa, niin kannattaa mennä katsomaan sitä ammatillista koulutusta. Siellä on aika paljon kalliimpia laitteita, joita tarvitaan (Jukka Gustafsson: Aivan toista tasoa!) niiden seinien lisäksi. Sitä paitsi meidän lukioverkkomme on paljon tiiviimpi kuin ammatillisen koulutuksen verkko. (Jari Myllykoski: Kannattaa käydä joskus!)

Mutta tästä taistelusta kannattaa oppia se, että esimerkiksi kotikaupungissani Hämeenlinnassa on yhdistetty ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus samaan liikelaitokseen ja siellä on saatu oikeasti säästöjä sitä kautta, että tilat ovat yhteiset, hallinto on yhteinen, synergia on yhteinen ja on pystytty käyttämään myös opetusresursseja yhteisesti. Nämä ovat

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

niitä uudistuksia, joita meidän pitää tehdä, mutta ne eivät toimi niissä oloissa, joissa jatkuvasti leikataan lisää. Kun tässä on käyty keskustelua siitä, leikkasiko edellinen hallitus enemmän kuin tämä hallitus, niin oleellistahan on se, että tämän hallituksen leikkaukset tulevat niiden edellisen hallituksen leikkausten päälle, (Puhemies koputtaa) ja se on se, joka katkaisee kamelin selän.

16.53 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen edustaja Filatovin kanssa prikulleen samaa mieltä siitä, että siellä on paljon erityisiä laitteita, jotka saattavat olla hyvin kalliita. Juuri siksi se on peruste, joka vaatii, että tämän toiminnan kannattaa olla mahdollisimman paljon keskitettynä, ei niin, että se on pirstaloitu pitkin Suomenmaata. Vain näin me saamme ne laitteistot mahdollisimman hyvään käyttöön ja mahdollisesti vielä paremmat laitteistot opiskelijoille. (Vasemmalta: Keskitetään kaikki Helsinkiin!) Tämä on oikeastaan avainkysymys, miten me käytämme meidän koulutuseuromme parhaimmalla mahdollisella tavalla.

16.54 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suorien leikkausten lisäksi hallitus suunnittelee saavansa säästöjä aikaan myös vähentämällä maisterintutkinnon suorittamismääriä 20 prosentilla yliopistoissa. Tapasin eilen oman maakuntani, Varsinais-Suomen, yliopistoväkeä, ja he olivat jopa enemmän huolissaan tästä maisterimäärien leikkaamisesta kuin budjettisummansa leikkaamisesta.

Arvoisa puhemies! Maailma ei ole yksinkertaistumassa vaan monimutkaistumassa, ja tämä monimutkaistuva maailma tarvitsee vielä nykyistäkin syvempää ja laaja-alaisempaa osaamista. Suomi pärjää vain korkeatasoisen edelläkävijäosaamisen avulla. Miten arvon hallitus on ajatellut meidän suomalaisten pärjäävän tässä monimutkaistuvassa maailmassa alentamalla koulutustasoa? Joihinkin tehtäviin vaadittavaa kelpoisuutta voi toki harkita alaspäin, mutta näitä, siis kelpoisuuksia ja maisterikoulutuksen määriä, ei pidä sekoittaa keskenään eikä näiden maisterikoulutettavien määriä alentaa.

16.55 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuosta maisterintutkinnosta, kun se on herättänyt paljon keskustelua, on ehkä syytä vielä sanoa, että tässä hänen ajatuksena on eurooppalaisempi ajattelutapa, jossa jo kandintutkinnolla Bolognan prosessin mukaisesti pääsee työelämään ja hankkimaan siellä kannukset mahdollisimman nopeasti, kun me tiedämme, mikä tuo haaste on. Ja uskon, olemme varmoja siitä, että merkittävä osa palaa työelämän myöhäisemmässä vaiheessa hakemaan myös tuon maisterin pätkän, josta varmasti on tulevaisuudessa erittäin paljon hyötyä. Mutta jo kandintutkinnolla työelämään pitää päästä tulevaisuudessa paljon nykyistä helpommin ja nopeammin. Uskon, että se on tässä muuttuvassa maailmassa todella tärkeää.

16.56 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aina suuresti arvostanut edustaja Puumalaa sivistyspoliitikkona, ja erityisen hyvää yhteistyötä teimme silloin, kun teimme yhdessä välikysymystä koulutusleikkauksista viime kaudella — joiden päälle nyt ollaan laittamassa vielä tuplaleikkaukset. Mutta nyt olen hämmästynyt siitä, että te sanotte, että on hyvä asia, että tehdään ensin vain kandintutkinto. Suomalainen yhteiskunta, Suomi, on pärjännyt maailmalla sillä, että me olemme olleet korkeasti koulutettu kansa. Me emme pärjää sillä, että me heikennämme meidän koulutustasoa, vaan sillä, että meillä on korkeasti koulutetut ihmiset, jotka pystyvät tekemään innovaatioita, tuoteke-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

hittelyä, sellaisia tuotteita, jotka myydään. Ja pahoin pelkään, että jos me lähdemme sille linjalle, kuten suuret eurooppalaiset maat tekevät, että pidetään perustutkintotasona kandidintutkinto, niin me menetämme nimenomaan ne kilpailuvaltit, joilla me olemme nousseet kansakuntana. Edustaja Puumala, miettikää nyt hyvin tarkkaan tätä uudestaan. Koko Suomen, suomalaisen yhteiskunnan, etu on se, että suoritetaan ylempi korkeakoulututkinto.

16.57 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Filatoville pieni tarkennus siihen, että ei tässä keskustella siitä, mitä viime vaalikaudella leikattiin ja leikataanko sen päälle tällä vaalikaudella enemmän, vaan itse asiassa tämä keskustelu käydään siitä, mitkä ovat hallituksen uudistuksilla saavutettavat säästöt ja kuinka paljon sosiaalidemokraatit olisivat leikanneet tällä vaalikaudella, jos olisivat olleet hallituksessa, ja siitä tähän opetusministeri Grahn-Laasonen kyllä kertoikin näitä lukuja.

Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys ei ole uskottava. Tämä ei ole uskottava sen takia, että oppositiolla on tämä vaihtoehto leikata pelkästään toisen asteen koulutuksesta 270 miljoonaa ja sen päälle vielä innovaatorahat. Tämä luo sen tilanteen, että ei ole uskottava. Kysyisinkin arvoisalta opetusministeriltä: jos nämä sosiaalidemokraattien ja koko opposition kaavailemat leikkaukset, jotka ovat paljon kovempia kuin mitä hallitus nyt näillä uudistuksilla saa säästöjä aikaiseksi, toteutettaisiin, niin missä kunnossa meidän koulutusjärjestelmämme olisi?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debattiosuudessa muutaman puheenvuoron, kolme puheenvuoroa, ja sen jälkeen ministerille 2 minuutin puheenvuoron. Ja kun jäljellä olevista näköjään ensimmäinen allekirjoittaja haluaa puheenvuoron ensimmäisenä, myönnän sen hänelle.

16.58 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa tartun tähän edustaja Turusen puheenvuoroon, kun sanoitte, että välikysymys ei ole uskottava. Oletteko te ihan tosissanne, (Kaj Turusen välihuuto) kun olitte kuitenkin kuuntelemassa tätä keskustelua, mitä tapahtuu varhaiskasvatuksessa, peruskoulussa, yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, ammatillisessa koulutuksessa. (Kaj Turusen välihuuto) — Älkää, ihan höpöjä täällä puhutte. (Puhemies koputtaa)

Sitten toinen asia, millä vahvistan tämän perusteen. Olin sivistysvaliokunnan jäsen loppukauden, ja siellä kolme kertaa sivistysvaliokunta otti yksimielisen kannan ja toi ne lausumat tänne eduskuntaan, että säästöt on tehty niin piripintaan, että edellytetään, että hallitus antaa vuosina 2017—2018 selvityksen, miten nämä säästöt ovat vaikuttaneet koulutukselliseen saatavuuteen ja alueelliseen tasa-arvoon, ne säästöt, mitä edelliskaudella tehtiin. Ja nyt te teette tämän 3 miljardia tämän päälle. (Puhemies koputtaa) Ettekö te häpeä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. — Edustaja Nylander, ja sen jälkeen viimeinen puheenvuoro tässä debatiassa ministeri Grahn-Laasoselle.

17.00 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lauslahden puhe nyt hämmensi tätä asiaa, ja viimeistään nyt minun mielestäni olisi hyvä saada tietää, mitkä ovat ne periaatteet, jotka ohjaavat tätä ammatillisen koulutuksen rakenteellista uudistusta. Kun edustaja Lauslahti totesi jotenkin näin, että joo, nämä ammatilliset oppilaitokset, kun ne on pitkin Suomenmaata sijoitettu — joo, varmasti, koska siellä ne nuoret

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

kin ovat, pitkin Suomenmaata — niin eivät kai nämä rakenteelliset uudistukset voi tarkoittaa sitä? Eivät kai ne tarkoita sitä, että keskitetään niitä oppilaitoksia? Eihän se voi tarkoittaa pelkästään sitä? Eihän se ole uudistamista. Jos tämä on hallituksen aikomus, niin olen kyllä todella pettynyt, ja vielä pettyneempi olo tulee siitä, kun ei mennyt läpi edellisellä kaudella se hyvä rakenteellinen uudistus, mitä silloin suunniteltiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämän debatin viimeinen puheenvuoro, ministeri Grahn-Laasonen, 2 minuuttia.

17.01 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tosiaan monista puheenvuoroista tässä salissa.

Tähän ihan viimeiseen asiaan eli toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformiin. Sen yksi tärkeä päämäärä on kyllä turvata koulutuksen saavutettavuus, että meidän kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus toisen asteen koulutukseen myöskin tulevaisuudessa. Mutta sen oleellinen ydin on siinä, että uudistetaan se koko kokonaisuus, rakenteet, puretaan päällekkäistä tekemistä, puretaan raja-aidat nuorten ja aikuisten koulutusten välillä, koska ei meillä ole erikseen nuorten ja aikuisten työmarkkinoitakaan. Lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, joustavia tapoja suorittaa työpaikoilla tekemällä oppien, koska siitä on hyviä kokemuksia myöskin kansainvälisesti, että se toimii.

Myös järjestäjäjärkennetta tullaan kehittämään, mutta kentän kanssa yhteistyössä. Ja ehdottomasti tärkeää on se, että pystytään lisäämään tehokkuutta nimenomaan karsimalla niistä seinistä ja ylimääräisistä hallinnollisista kustannuksista ja päällekkäisistä tekemisistä siitä syystä, että voidaan turvata tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaaminen ja meidän lasten ja nuorten — tai tässä tapauksessa nuorten ja myöskin aikuisten — koulutus.

Tässä tuli esiin, että sanoitte, että te olette kehittäneet viime kaudella oppisopimuskoulutusta, mutta tilanne on edelleen se, että vain 10 prosenttia oppisopimuskoulutettavista on nuoria. Eli siitä työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta ei aidosti ole tullut nuorille koulutautumisen muoto. Tähän me haluamme kiinnittää huomiota purkamalla hallinnollista ja kustannustaakkaa työnantajilta ja luomalla uusia malleja, miten voidaan monipuolisesti suorittaa tutkintoja niin, että niissä on entistä enemmän työpaikoilla tapahtuvaa oppimista mutta myöskin uusi koulutusoppimuksen malli.

Täällä tuli aiheellisia kysymyksiä maahanmuuttajien koulutuksesta. Ministeri Lindström vastasikin kysymyksiin tästä kotouttamisesta. Maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijalapsilla ja -nuorilla on oikeus koulutukseen — peruskouluun, esiopetukseen, varhaiskasvatukseen — ja on tärkeää, että kunnat hyvin nopeasti pystyvät järjestämään tämän koulutuksen myös heille. Valtio tietysti osallistuu näihin kustannuksiin aivan (Puhemies koputtaa) niin kuin kuuluukin, muun muassa valmistava koulutus on erittäin hyvä tapa huolehtia tästä. Olemme jo käynnistäneet ministeriössä (Puhemies koputtaa) työn, jossa pohdimme, miten vastaamme tähän kasvavaan tarpeeseen, kun meille tulee eritaustaisia oppijoita hyvin erilaisista lähtökohdista tulevana vuosina entistäkin enemmän.

Puhemies Maria Lohela: Sitten puhujalistaan.

17.03 Elsi Katainen kesk (nopeatahtinen puheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielikuva siitä, että täällä johtava hallituspuolue olisi jotenkin kääntänyt takkinsa viime kesän koulutuskeskustelun jälkeen, ei todellakaan pidä paikkaansa, vaikka tätä mielikuvaa ollaan

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

vahvasti tämän päivän keskusteluissa täällä yritetty nostaa. Vastustimme silloin nimenomaan järjestämislupien lakkauttamislakia, joka olisi jättänyt todella suuren kysymyksen siitä, kenelle ja minnepäin Suomea järjestämislupia olisi annettu. Se olisi ollut uhkaavaa koulutuksen tasa-arvoisuuden näkökulmasta kerta kaikkiaan, ja olen edelleen tässäkin keskustelussa täsmälleen samaa mieltä kuin silloin alkuvuodesta.

Arvoisa puhemies! On tietysti valitettavaa, että hallitusohjelmaan jouduttiin ottamaan koulutussektorillekin näinkin suuret säästöt. On kuitenkin hyvä palauttaa mieliin ne säästöt, jotka olivat käytössä hallitusneuvotteluiden lähtötilanteen pohjaksi. Nyt nämä leikkaukset ovat kuitenkin merkittävästi pienempiä — niin kuin vanhoja tässä ollaan muisteltu. Vanhojen muistelu on usein hyödytöntä mutta tällä kertaa sillä tavalla kuitenkin mukavaa, että nyt enemmän panostetaan rakenteellisiin uudistuksiin ja sekin tehdään niin, että leikkaussummatkin ovat viimevuotisia tai viime hallituskaudella esitetyjä pienempiä. (Välihuuto) — Ihan laskutavasta riippumatta ne ovat pienempiä.

Tässä yhteydessä on syytä muistaa myös, että hallitus panostaa myöskin uudistamalla koulutusta. Koko opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaa ajatellen on oltava tyytyväinen myös siitä, että kulttuurista ei suoraan leikata. Monet leikkaukset tehdään rakenteellisina muutoksina, ei absoluuttisina leikkauksina. Tästä näkökulmasta leikkaukset eivät automaattisesti ole heikennyksiä, vaikka usein niin olemmekin taipuvaisia ajattelemaan.

Opetusministeriö ja koko hallitus on aivan oikein toistanut sitä, että on keksittävä, miten vähemmällä rahalla saadaan enemmän. Toivon, että poliittista ohjausta tässä uudistustyössä käytetään ennen muuta siihen, että rakenteellisten uudistusten jälkeenkin koulutuksen alueellinen tasa-arvo on turvattu.

Toinen periaate on, että koulutus pystyy vastaisuudessaakin olemaan keino nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Tässä mielestäni ovat myös vapaa sivistystyö ja esimerkiksi kansanopistot tärkeässä roolissa. Onneksi nyt ei leikata vapaasta sivistystyöstä vaan ollaan nyt osattu tunnistaa myös sen tarve jatkossa, ei myöskään liikunnasta ja kulttuurista — ne jätetään rauhaan. Toivottavasti näitä arvovalintoja myös oppositio osaa arvostaa.

Suomalaisen koulutuksen uudistamisen on lähdettävä liikkeelle näitten oppimisprosessien uudistamisesta. Tieto ja teknologia muuttuvat jatkuvasti. Siksi kaikessa koulutuksessa on painotettava entistä enemmän tiedon soveltamiskykyä sekä oppimis- ja omaksumistaitoja. Tähän uudistamisen tarpeeseen hallitus vastaa tukemalla digiloikkaa ja esimerkiksi opettajien täydennyskoulutusta. Myös liikuntaa ja sen lisäämistä ollaan tänään vuolaasti ja aiheellisestikin kiitelty.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi kiinnittää huomiota nuorisotyöttömyyteen. Hallituksen tavoitteenahan ihan oikein on, että tämän kauden lopulla koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt ja että koulutuksen keskeyttäneiden määrä on laskenut.

Edellisen hallituksen nuorisotakuu oli erinomaisen hyvä ajatus ja tavoite, ja mallilla saatiin alueellisesti ehkä hetkellisesti hyviäkin tuloksia. Mutta kokonaisuutenahan nuorisotakuu ei ole toiminut, koska nuoria on yhä enemmän ja enemmän työttöminä. Nyt siis pitäisi yrittää jotakin uutta, (Jukka Gustafsson: Vähemmällä rahalla!) — vähemmällä rahalla edelleenkin — ja oppisopimuskoulutusta ja sen kehittämistä ollaan jo tarjottu lääkkeeksi pidemmän aikaa. Saksan malli on ollut esillä, joskin se luonnollisesti vaatii kehittämistä meidän olosuhteitamme vastaavaksi. Olen kuitenkin itse viehtynyt tuossa Saksan mallissa siihen, että nuori tekee sopimuksen ensin yrityksen ja vasta sitten oppilaitoksen kanssa, ja tämä määrä ja toteuttamistapa pystyttäisiin muokkaamaan myös alakohtaisiin tarpeisiin.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Nyt ei enää opetusministeri ole paikalla, mutta olisin häneltä halunnut kuulla, minkälaisia panostuksia — ja toivottavasti panostuksia — tänäsuuntaiseen toimintaan laitetaan.

17.09 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelemme tänään tärkeästä aiheesta. Vastaamme välikysymykseen suomalaisen koulutuksen tulevaisuudesta. Aivan kuten välikysymyksessä todetaan, suomalainen koulutus, tutkimus ja osaaminen ovat olleet suomalaisen menestysreseptin pohja. Viime vuosina suomalainen hyvinvointi ja sen pohjana oleva korkea osaamisen taso on haastettu ennennäkemättömällä tavalla. Mittavista panostuksista huolimatta nuorten oppimistulokset ovat heikentyneet. Suomalaisen aikuisosaamistaso ei ole riittävä, jotta yhdeltä työuralta työttömäksi jääneet voisivat löytää nopeasti uuden työuran.

Kysyntä entistä korkeammalle koulutukselle ja osaamiselle kasvaa maailmanlaajuisesti. Samalla työssä pärjääminen edellyttää nuorilta ja aikuisilta uudenlaista osaamista. On selvää, että Suomen tuleva hyvinvointi riippuu siitä, miten hyvin me uskallamme uudistaa koulutuksen sisältöjä ja rakenteita. Tämän hallitus on luvannut ohjelmassaan ja kärkihankkeissaan tehdä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lähtökohdat itselleen asettaman tavoitteen saavuttamiseksi ovat haastavat. Hyvinvointiyhteiskuntamme perusta on murenemassa talouden saka- tessa jo seitsemättä vuotta peräkkäin. Suomalaisen työn ja osaamisen kilpailukyky maail- malla on heikkoa ja työttömyys nousussa. Julkisen talouden alijäämä on tänäkin vuonna vielä 5 miljardia euroa, vaikka jo edellisen eduskuntakauden aikana julkista taloutta sopeu- tettiin noin 6 miljardilla eurolla.

On totta, että koulutussektorille tehtävät julkisen talouden tasapainottamistoimet ovat merkittävät. Samalla hallitus haluaa saada kuitenkin vähemmällä enemmän aikaan. Olen- naista on panostaa rakenteiden sijasta uudenaiseen tapaan opettaa. Koulutukseen kohden- tamassaan kärkihankerahoituksessa tehdään nyt mittavia satsauksia opettajien jatko- ja täydennyskoulutukseen, koululaisten digitaalisiin taitoihin, pedagogiseen uudistamiseen sekä digitaalisiin sovellutuksiin.

Olenainen tekijä oppimistulosten takana on myös koulussa viihtyminen, johon siihen- kin hallitus panostaa lisää rahaa. Nyt lisätään liikuntaa lasten koulupäivään, tuodaan taide ja kulttuuri lähemmäksi oppimista sekä käytetään teknologiaa luomaan nuorille uutta vi- reyttä, motivaatiota, oppimisen iloa ja yksilöllisen kasvamisen mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lupaamat uudistukset eivät rajoitu vain peruskouluun. Myös varhaiskasvatuksen kehittämiseen hallitus varaa 7 miljoonaa euroa lisää rahoitusta. Lisäksi tällä vaalikaudella hallitus lisää lastentarhanopettajien koulutusta pätevän henkilö- kunnan turvaamiseksi.

Ammatillisen koulutuksen puolella reformi on ehkä suurin. Säästöt tällä sektorilla ovat mittavat, mutta rahoituksen perusteita, toimintarakenteita ja yhteistyötä uudistamalla sääs- töt voidaan toteuttaa ilman, että opetuksen laatu heikkenee. Ammattiopetuksessa otetaan myös askelia kohti Saksasta tuttua koulutusopimusmallia. Siinä tärkein lähtökohta tutkin- noissa on osaamisperusteisuus. Toisin sanoen jatkossa ammattiin opiskelevat pääsevät no- peammin kiinni työelämään. Samalla ammattioppilaitoksen ja yritysten yhteistyötä tiivis- tetään.

Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tilanne näissä leikkauksissa on haastavin. Toivottavasti niukkenevat resurssit toisaalta johtavat myös entistä selkeäm- pään työnjakoon yliopistojen ja korkeakoulujen välillä. Uskon, että luomalla omiin vah-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

vuuksiinsa nojaavia osaamiskeskittymiä sekä kehittämällä uudenlaista t&k-rahoitusta kaupallistamista tukevaksi korkeakoulutuksenkin puolella näistä vaikeista ajoista selvitään. Korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa on myös tärkeää panostaa entistä enemmän suomalaisen osaamisen vientiin maailmalle. Se nostaisi suomalaisen tieteen tasoa ja tarjoaisi uusia rahoitus- ja yhteistyökanavia suomalaisille huippuosaajille tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Näillä saatesanoilla annan tukeni hallitukselle suomalaisen koulutuksen uudistamiseksi.

17.14 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Pohja osaamiselle ja myöhemmille oppimistuloksille luodaan varhaiskasvatuksessa. Suomalainen lasten päivähoitomalli on ollut esimerkki sosiaalisesta innovaatiosta, jonka myötä on edistetty lasten yhtäläistä oikeutta varhaiskasvatukseen sekä naisten työssäkäyntimahdollisuutta. Lasten subjektiivinen oikeus päivähoitoon säädettiin keskellä edellisiä vaikeita lamavuolia 1996 sosialidemokratien johdolla säästäten muita julkisia menoja.

Mutta mitä tekee nykyinen hallitus nyt vastaavassa vaikeassa taloustilanteessa? Hallitus esittää subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamista lähtökohtaisesti kaikilta perheiltä 20 tuntiin. Siis todellakin, aiemmin päivähoito-oikeus on ollut 40 tuntia kaikille, mutta nyt hallitus aikoo rajata subjektiivisen päivähoito-oikeuden lähtökohtaisesti 20 tuntiin. Poikkeuksin voidaan myöntää kokoaikainen päivähoito. Pidän tätä hallituksen esitystä historiallisena virheenä ja valtavana taka-askeleena.

Subjektiivinen oikeus päivähoitoon ja laadukas varhaiskasvatus ovat tärkeitä lapsille ja tärkeitä tasa-arvolle. Kyseessä on myös kansainvälisesti tunnustettu suomalainen malli, jolla tuetaan talouskasvua mahdollistamalla pienten lasten vanhempien, eritoten naisten, työssäkäynti. Pitkällä tähtäyksellä se on myös hyvän ja tasapainoisen väestökehityksen edellytys. Varmuus turvallisesta ja laadukkaasta päivähoidosta merkitsee sitä, ettei perheiden tarvitse vastoin tahtoaan lykätä lasten hankkimista.

Kansainvälinen talousjärjestö OECD on vertaillut Pohjoismaita sellaisiin maihin, joissa lasten päivähoito on jätetty järjestämättä, ja tullut siihen tulokseen, että päivähoidosta säästämisen on voimavarojen tuhlaamista. Sijoitus varhaiskasvatukseen on sijoitus kannattavaan julkishyödykkeeseen.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että hallitus on rajaamassa lasten subjektiivista päivähoito-oikeutta sekä kasvattamassa ryhmäkokoja, hallitus on tekemässä ennalta arvaamattoman suuria leikkauksia koulutukseen — eikä vain leikkauksia, vaan hallitus on tekemässä tietoisien valinnan alentaa koulutustasoa esittämällä 20 prosentin vähennyksiä maisterintutkintojen tavoitemäärään. Siis kun aiemmin on asetettu tavoitteeksi osaamistason nosto — se, että tulevat sukupolvet olisivat aiempia koulutetumpia — niin nyt ehdoin tahdoin aiotaan alentaa korkeakoulutusta ja korkeakoulutettujen määrää. Suomi ei enää edes pyrkisi maailman osaavimpien koulutettujen maiden kärkeen. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoituksesta leikataan tavalla, joka ei voi olla vaikuttamatta niiden perustehtävän hoitamiseen.

On tärkeää, että talouspolitiikka on kokonaisvaltaista ja että talouden tasapainottaminen tehdään talouden kasvun tekijöitä tukien. Tällöin korostuvat panostaminen Suomen korkeaan koulutustasoon, tutkimukseen ja osaamiseen. Ne ovat kilpailukykyimme perusteet ja luovat pohjaa talouskasvulle. Pärjätäkseen alati vaativammassa ja haasteellisemmassa globaalitaloudessa Suomen täytyy panostaa tutkimukseen ja kehitykseen ja taata korkea koulutus- ja osaamistaso. On luotava eheät oppimispolut varhaiskasvatuksesta perusopetuk-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

seen, sieltä edelleen toiselle asteelle ja aina korkea-asteen koulutukseen. Peruskoulua tulee kehittää vaalien, sillä koulutuksellisen tasa-arvon perusta on peruskoulussa — siinä, että lähikoulu on aina laadukas.

Tuotantorakenne on maailmanlaajuisesti muuttunut niin, että Suomen täytyy etsiä uusia innovaatioita, uusia ratkaisuja, ja keskittyä korkeaan osaamiseen. Tätä kautta Suomi saadaan jälleen kasvun tielle. Toivon, että hallitus huomioisi tämän talouslinjauksissaan ja sat-saisi koulutukseen ja tutkimukseen.

Arvoisa puhemies! Ymmärrämme kaikki, että Suomen talouden tila on vakava ja tilan-teeseen täytyy reagoida, mutta tasapainottaminen pitää tehdä viisaasti, kokonaiskuva mie-lessä. Suomen talouden kasvun kannalta on tärkeää, etteivät toimet ole lyhytnäköisiä vaan ne tehdään pidemmän ajan tähtäyksellä.

Puhemies Maria Lohela: Tähän väliin ministeri Vehviläiselle lyhyt 1 minuutin vastaus.

17.19 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu paljon tästä subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, ja minä ymmärrän, että se jakaa kovasti mielipiteitä, on erilaisia lähtökohtia. Mutta sitten mi-nulle tuli kyllä mieleen, että mitäs se kansa siitä ajatteleekaan, ja kaivoin tässä nopeasti esille edustaja Tuppuraisen puheenvuoron aikana, että kesäkuussa tehtiin Taloustutkimuk-sen toimesta tästä kysely, johonka osallistui yli 1 000 ihmistä. Sen kyselyn mukaan suoma-laisista 88 prosenttia kannatti erittäin paljon tai jonkin verran hallituksen suunnitelmaa ra-jata päivähoito-oikeutta. Eli tästä totean kyllä edustaja Tuppuraiselle, että tämä (Puhemies koputtaa) ei ole ollenkaan niin itsestään selvä asia, vaan tällä on myös kansalaisilta paljon tukea sieltä arkipäivästä, miten perheet myös itse ajattelevat.

Puhemies Maria Lohela: Tähän kommentti, edustaja Filatov, vastauspuheenvuoro.

17.20 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti on näin, että kun kansalaisilta kysytään, niin sieltä saadaan tämänsuuntaisia vastauksia. Mutta kansalai-set eivät välttämättä tunne niiden toisten perheiden todellisuutta, jotka tuota päivähoitoa tarvitsevat silloin, kun jompikumpi vanhemmista on kotona.

Me tiedämme sen, että ihmiset ovat hyvin pirstaleisissa päätöksesuhteissa, ja tämä uu-distus johtaa siihen, että myös työttömän lapset tai päätöksöläisen lapset ovat herkästi pä-täksuhteissa. Lakihan turvaisi — tai ne suunnitelmat — sen, että ollaan ikään kuin sa-man yksikön sisällä, mutta se ei tarkoita sitä, että päästäisiin samaan päiväkotiin, vaan se tarkoittaa sitä, että sen saman yksikön, saman hallinnollisen yksikön, sisällä voidaankin joutua aivan uusien aikuisten kanssa tekemisiin ja aivan uusien lapsiryhmien kanssa teke-misiin.

Toinen ongelma liittyy siihen, että meillä on paljon esimerkiksi synnytyksen jälkeistä masennusta. Ihmettelen vain, kuinka nuo äidit ja isät jaksavat tuossa vaikeassa tilanteessa käydä läpi sen byrokratiamyllyn, jolla päivähoitopaikan saisi.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan.

17.21 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen koulutuspolitiikkaa on kritisoitu harvinaisen laajalti, kaikilta yhteiskunnan tahoilta. Talouden asiantuntijat sa-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

novat, että Sipilän hallitus vaarantaa Suomen mahdollisuuden uuteen kasvuun. Juuri nyt, kun ulkomailla ei olla kiinnostuneita suomalaisista tuotteista, tarvitsemme uutta osaamista ja vientituotteita. Juuri nyt pitäisi panostaa tutkimukseen, sillä tutkimukseen sijoitettu euro tuottaa moninkertaisen hyödyn talouskasvuna ja työpaikkoina. Mutta Sipilän hallitus tekee juuri päinvastoin. Jokainen korkeakoulutuksesta leikattu euro supistaa taloutta ja työpaikkojen määrää 6 euron verran.

Köyhyystutkijat kritisoivat päivähoidon ja perusopetuksen rajuja leikkauksia siitä, että ne ajavat Suomen takaisin luokkayhteiskunnaksi, jossa kouluttamattomuus ja köyhyys jälleen periytyvät. Suomi on ollut maa, jossa kaikilla perheen varallisuudesta riippumatta on ollut oikeus yhtä hyvään koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Sipilän hallitus romuttaa tasa-arvon periaatteen.

Koulutuksen asiantuntijat muistuttavat, että koulutuksesta säästämällä on pitkäaikaisia vaikutuksia. Emme voi hukata yhtä sukupolvea ilman, että maksamme laskua useammassa sukupolvessa lisääntyvänä syrjäytymisenä, mielenterveysongelmina, työttömyytenä. Koulutusleikkaukset heijastuvat pitkälle tulevaisuuteen.

Hallitus on tehnyt arvovalinnan, kun se on päättänyt leikata koulutuksesta. Kyse ei ole välttämättömyydestä tai pakosta. Vaikka te hallituksessa väitättekin, ettei näille säästöille ole vaihtoehtoja, kyllä niille on. Puhe vaihtoehtomuudesta on silkkaa typeryyttä. Leikattessanne koulutuksesta ja tasa-arvosta te teette ideologisen valinnan. Haluatte syventää eriarvoisuutta ja romuttaa tasa-arvon.

Koulutusleikkaukset on peruttava ja niiden sijaan vähennettävä ympäristölle haitallisia tukia. Koulutuksesta ei ole välttämätöntä leikata. On vielä mahdollista korjata kurssi ja tehdä ratkaisuja, jotka toteuttavat samat säästöt mutta tulevaisuuden kannalta kestävällä tavalla. Koulutuksesta leikkaamisen sijaan kannattaa leikata ympäristölle haitallisista tuista, kuten vihreät ovat ehdottaneet. Ympäristölle haitallisia toimia tuetaan tälläkin hetkellä noin 3—4 miljardilla eurolla, samaa suuruusluokkaa koulutusleikkausten kanssa. Esimerkiksi ensi vuoden koulutusleikkaukset olisi aivan mahdollista perua kokonaan pelkästään kahdella toimella: luopumalla kilometrikorvausten ylikompensoinnista ja leikkaamalla maltillisesti työmatkavähennyksistä. Kyseessä on arvovalinta.

Vihreät haluavat tukea koulutusta, kasvua, osaamista ja sivistystä. Meillä on ratkaisu, joka paitsi toteuttaa tämän myös on ympäristön ja ilmaston kannalta kestävä.

Hallituksen suunnittelemat varhaiskasvatuksen ja päivähoidon rajaukset vaikeuttavat erityisesti heikoimmin koulutettujen perheiden lasten tilannetta. Hallituksen suunnittelemat rajoitukset päivähoitoon merkitsevät henkilökunnalle osa-aikaisuuden lisääntymistä. Jo nyt matalasti koulutetun päivähoidon henkilöstön toimeentulovaikeudet lisääntyvät. Kuinka päiväkotieihin rekrytoidaan osaavaa henkilökuntaa, kun palkalla ei enää tule toimeen? Osa-aikaisuus lisää lasten eriarvoisuutta, kun lasten oikeus laadukkaaseen päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen riippuu vanhempien asemasta työmarkkinoilla. Pätkätyöläisten lapset ovat entistä huonommassa asemassa.

Perusopetukseen kohdistuva dramaattisin leikkaus on ehdottomasti ryhmäkokorahojen lopettaminen. Leikkauksen suora vaikutus tulee olemaan 900 opettajan vähentäminen ja heidän oppilaidensa syöttäminen olemassa oleviin ryhmiin. Tosiasiallinen vaikutus tulee olemaan moninkertainen, sillä ryhmäkokoraha on toiminut kunnille kannustimena panostaa perusopetuksen laatuun ja pitää ryhmäkoot suosituskoon mukaisina.

Hallitus leikkaa neljänneksellä perusopetuksen tasa-arvon parantamiseen tarkoitettua määrärahaa, vaikka perusteet tasa-arvorahalle korkean työttömyyden aikana ovat entistä

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

vahvemmat. Tasa-arvoraha on myönnetty nimenomaan niille kouluille, joiden alueella työttömyys ja lastensuojelun tarve on suurinta.

Leikkaukset ammatilliseen koulutukseen vastaavat yhteensä lähes 4 000 ammatillisen aineenopettajan vuosipalkkaa. Seurauksena on ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen vähentäminen, mikä tarkoittaa yhä useamman nuoren jäämistä koulutuksen ulkopuolelle.

Hallituksen leikkaukset korkeakouluihin ovat niin suuria, että kaikissa korkeakouluissa joudutaan irtisanomaan opettajia ja tutkijoita. (Puhemies koputtaa)

Puhemies Maria Lohela: Nyt on aika täynnä.

Epävarmuus hallituksen toimien takia näkyy kaikilla koulutuksen (Puhemies koputtaa) asteilla ja työpaikoilla. Vihreät äänestävät hallitukselle epäluottamusta, sillä Sipilän, Soinin ja Stubbin hallitukselle koulutus on rasite, ei investointi tulevaisuuteen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon tae ja kivijalka, kuten se on vihreille.

17.27 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Kun kuunteli ministeri Grahn-Laasosen vastausta välikysymykseen, tuli hyvin huojentunut olo: nyt ei leikata, nyt vain kehitetään, eli mitään ongelmia koulutuspuolella ei ole. Tosin toisenlaisen kuvan saa, kun katsoo lukuja. Muistan hyvin, kun viime kaudella teimme yhdessä keskustan kanssa välikysymyksen koulutukseen kohdistuneista leikkauksista. Täällä on kritisoitu, että puhutaan kumulatiivisista luvuista, mutta siinä välikysymyksessä nimenomaan keskusta halusi, että lasketaan kumulatiivisesti leikkaukset yhteen, 1,7 miljardia euroa. Se oli liikaa, ja sen vuoksi, kun itse olen puolueen puheenjohtaja, muistan hyvin ne vaalikeskustelut, joissa jokaisen eduskuntapuolueen puheenjohtaja sanoi, että koulutuksesta on leikattu jo liikaa, koulutuksesta ei enää pidä leikata — jokainen sanoi näin.

Ymmärrän, että hallituksessa tehdään kompromisseja, jokainen joutuu antamaan jostain periksi, mutta ihmetystä herättää, kenen kanssa hallitus teki kompromissin, kun jokainen hallituspuolue ennen vaaleja sanoi, että koulutuksesta on leikattu jo liikaa. Ja mitä nyt tehdään? Niiden 1,7 miljardin leikkausten päälle, jotka kaikki jäävät voimaan ja joita viime kaudella oppositiossa niin keskusta kuin perussuomalaiset kritisoivat, tehdään seuraavan neljän vuoden aikana 3 000 miljoonan euron lisäleikkaukset. Ei tämä käy järkeen.

Arvoisa puhemies! Täällä on nostettu Liikkuva koulu -hanke esille. Se on hyvä hanke, ja pitää antaa kiitosta hallitukselle ja ministerille silloin kun on kiitoksen paikka: se, että se valtakunnallistetaan, tuodaan kaikkiin kouluihin, on hyvä asia. Mutta se on täysin sivussa tästä kysymyksestä koulutusleikkauksista. Liikkuva koulu -hanke oli yksi kärkihankkeista, kun toimin kulttuuri- ja urheiluministerinä. Kolminkertaistin niiden kolmen vuoden aikana, kun toimin ministerinä, hankkeen rahoituksen 1,3 miljoonasta eurosta 4,5 miljoonaan euroon ja olen tyytyväinen, että tätä hanketta jatketaan.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä keskustelussa keskustellaan nimenomaan päivähoitoon, varhaiskasvatukseen, peruskouluun, toiselle asteelle ammatilliselle puolelle ja lukioihin sekä korkea-asteelle tehtävistä leikkauksista. Täällä keskustan edustaja Honkonen ja edustaja Katainen ovat väittäneet, että edellinen hallitus teki suuremmat leikkaukset kuin tämä hallitus. Yhteisessä välikysymyksessämme kuitenkin todettiin, että 1,7 miljardia olivat viime hallituksen kumulatiiviset leikkaukset, ja nyt niiden päälle tulee 3 000 miljoonaa lisää! Minusta olisi edes rehellistä myöntää, että lupaukset syötiin, periaatteet myytiin ja kaksinkertaiset leikkaukset vanhojen päälle vielä tehtiin.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Arvoisa puhemies! Täällä on muita osa-alueita käsitelty hyvin tarkkaan, enkä mene niihin enempää, mutta hyvin vähälle huomiolle keskustelussa ovat jääneet opintotukeen tehtävät leikkaukset. Viime kaudella toimin opintotuesta vastaavana ministerinä. Yksi keskeisistä saavutuksista oli se, että opintotuki sidottiin indeksiin. Sitä on pitkään ajettu, ja se oli erittäin tärkeä päätös, että opintotuki ei joka vuosi jää jälkeen. Täysi indeksi tuli puolen vuoden ajan, sen jälkeen hallitus leikkasi puolet indeksistä, ja nyt indeksä ei jäädytetä vaan se poistetaan kokonaan. Eli opintotuki tulee jäämään joka ikinen vuosi jälkeen kustannuksista. Mutta tämä ei yksin riitä, vaan hallitusohjelmaan on kirjattu 75 miljoonan euron leikkaukset opintotukeen. Tämän päivän Lännen Median haastattelussa, ainakin muun muassa Turun Sanomissa, opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen toteaa, että leikkaus tulee olemaan 150 miljoonaa. Hallitusohjelman mukaan 15 prosenttia pienituloisten opintorahasta leikataan, ja sitä tullaan leikkaamaan vielä lisää, 25 prosenttia tullaan leikkaamaan opintorahasta. Opintorahan ja opintotuen tarkoitus olisi se, että opinnot sujuvat nopeasti, opintotuella pitäisi pystyä tulemaan toimeen. Tämä merkitsee sitä, että sillä ei todellakaan tule toimeen. Reilun 300 euron opintorahasta ollaan leikkaamassa 70 euroa. Eläkeläisiltä ja työttömiltäkin leikataan, mutta itse asiassa keneltäkään ei niin rajusti kuin opiskelijoilta, (Puhemies koputtaa) peräti 25 prosenttia. Tämä on skandaali.

17.32 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa rouva puhemies! Koulutuksesta leikkaaminen on ikävä päätös. SDP olisi ollut valmis leikkaamaan toisen asteen koulutuksesta vähintään saman verran kuin hallitus.

Tämän hallituksen yksi merkittävä kärkihanke on tehdä Suomesta koulutuksen kärki-maa. Se tarkoittaa myös tulevaisuuden osaamisen ennakointia. Opettajien perus- ja täydennyskoulutus uudistetaan. Uuden oppimisen vauhdittamiseksi jokaiselle opettajalle tarjotaan mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan omalta lähtötasoltaan. Koulutuksen tulee olla tasokasta ja todella nyt tarjota niitä työkaluja, joita ne opettajat siellä kentällä tarvitsevat. Jos opettajankoulutus on menestyksellistä, silloin myös oppilaiden oppiminen on menestyksellistä. Me olemme nyt jääneet Pisassa vähän jälkeen.

Oppimisympäristöihin panostetaan. Jotta lapset todella hyötyisivät digitaalisista oppimisympäristöistä, täytyy niiden olla oppisisällöltään rikkaita, tasokkaita ja mielenkiintoisia. Nyt on tarkoitus ottaa digitalisaation mahdollisuudet käyttöön. Pienilläkin asioilla on merkitys. Minusta on mukava saada työpäivän aikana esimerkiksi kännykkääni kuva lapseni uusimmasta kuvataideteoksesta — lähes reaaliajassa.

Kieltenopetuksen määrärahalla käynnistetään alueellinen kokeilu vieraan kielen opiskelusta jo ensimmäisellä luokalla ja mahdollistetaan alueellinen kokeilu toisen kotimaisen kielen korvaamisesta. On erittäin tärkeää, että me avaudumme maailmalle ja tarjoamme mahdollisuuden vapaampaan kielivalintaan.

Arvoisa puhemies! Koulutusviennin kasvuun panostetaan, puretaan esteitä kaikilta koulutusasteilta ja otetaan käyttöön lukukausimaksut EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Nyt vihdoinkin Suomessa yliopistoilla on mahdollisuus koulutusvientiin, koska tasokkaasta opetuksesta ollaan myös valmiita maksamaan muualla — ja Helsingin yliopisto sijoittuu sadan parhaan yliopiston joukkoon tässä maailmassa.

Jokainen nuori on korvaamaton, yksikään nuori ei ole ylimääräinen. Nuorisotakuuta tulee kehittää. Nuorisotakuusta kehitetään malli, jossa vastuu tukea tarvitsevasta nuoresta on yhdellä taholla. Olemassa olevia yhden luukun palvelupisteitä eli Ohjaamoita kehitetään ja laajennetaan. Etsivää nuorisotyötä vahvistetaan kehittämällä luottohenkilötoimintamallia.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Nuorten sosiaali- ja terveyspalveluita ja mielenterveyspalveluita vahvistetaan sekä taataan kuntoutuspaikat.

Arvoisa rouva puhemies! Tulevaisuuden työelämän osaamistarpeiden timanttina hohtavat vuorovaikutusosaaminen, yhteisöosaaminen, merkitysosaaminen ja teknologiaosaaminen. Elinkeinministeri Olli Rehn on myös todennut, että Tekesin rahoitusinstrumentteja uudistetaan tukemaan tutkimuksen ja osaamisen kaupallistamista. Eihän siinä ole järkeä, että meillä on täällä raakapuuta, me myymme sen Tanskaan, he tekevät siitä huonekalun ja me ostamme sen huonekalun takaisin. Kannatan yhteistyötä, ihan hyvä asia, mutta nyt on aika oppia myös itse markkinoimaan, myymään ja tekemään lisää. Suomessa on valtavasti potentiaalia uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin.

Koulutusleikkaukset eivät kaada Suomen kilpailukykyä, mutta uudistamatta jättäminen kaataa.

17.37 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä pitkässä iltapäivän debatissa edustaja Gustafsson maalaili niin dramaattisia uhkakuvia, että hetken aikaa epäilin, loppuuko koulutus tästä maasta kokonaan. Onneksi kuitenkin toitte realismin peliin, kun kannoitte huolta vuorineuvosten yöunista ja väititte, että hallitus ei kuule, ei ymmärrä. Väärin. Tämä hallitus on huolissaan lasten ja nuorten tulevaisuudesta ja koulutuksen tasa-arvosta ihan varmasti samalla tavalla kuin aiemmatkin hallitukset olivat. Uudistuminen ja uudistaminen on välttämätöntä, kun tekemättäkään ei voi jättää. Se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että nämä leikkaukset ovat ikäviä. Ne ovat ikäviä meille kaikille. (Jukka Gustafsson: No niin, tulihan se sieltä!)

Monessa debattipuheenvuorossa korostui ylpeys meidän peruskoulustamme, siitä historiasta, miten hyvä se on ollut, mutta sen pitää olla hyvä myös tulevaisuudessa, ja juuri siksi näitä uudistuksia tehdään. Minä uskallan väittää, että hallituksessa tunnistetaan ja tunnustetaan monia ongelmia. Kukaan ei kiellä sitä, etteivätkö oppimistulokset olisi heikentyneet, tai sitä, että osaamistarpeet ovat muuttuneet työelämän muuttuessa, tai sitä, että koulutustasa-arvon murenemisen signaalit ovat nähtävissä. Juuri siksi uudistumista tarvitaan.

Arvoisa rouva puhemies! Me puhumme paljon kilpailukyvystä ja Suomen kilpailijamaista taloudellisessa kontekstissa. Meidän pitää tehdä tämä sama myös tieteessä. Olen ollut jonkin aikaa huolissani suomalaisen tieteen tulevaisuudennäkymistä, sillä Suomi ei ole enää yhtä kilpailukykyinen paikka huipputieteen tekemiselle kuin aiempina vuosikymmeninä. Sekä koulutusinvestointien että t&k-rahoituksen osuus julkisista varoista on ollut laskusuunnassa. Tämä on luonnollista johtuen meidän huonosta taloustilanteestamme. Viime viikolla oli Tutkaksen seminaari, jossa korostui, että huippututkijoiden aivovuoto Suomesta on todellinen ongelma. Konkreettisesti maiden väliset erot näkyvät muun muassa saatavilla olevassa projektirahoituksessa. Huippututkija voi saada Suomen Akatemian rahoitusta esimerkiksi 125 000 euroa vuodessa, kun Belgiassa vastaava summa on puoli miljoonaa euroa ja Britanniassa vielä enemmänkin. Meillä löytyy Euroopasta rohkaisevia esimerkkejä siitä, miten määrätietoisilla toimilla tieteen tasoa on saatu merkittävästi parannettua suhteellisen lyhyessäkin ajassa. Näitä toimia kaivataan nyt Suomessa. Olenkin iloinen, että ministeri Grahn-Laasonen oli varannut koko iltansa tähän seminaariin ja siellä käytiin hyvää dialogia siitä, miten tieteen tasoa aidosti saataisiin yhdessä kehitettyä.

Sivistysvaltion luonteeseen kuuluu laadukas ja monipuolinen tutkimus. Itseisarvonsa lisäksi tieteen tasoon vaikuttaa merkittävästi esimerkiksi yritysten kyky tuoda markkinoille uusia innovaatioita, samoin vaikkapa terveydenhuollon ammattilaisten mahdollisuuksiin

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

hoitaa potilaita paremmin vaikuttavilla tavoilla. Varmasti kaikki olemme törmänneet näihin uutisiin. Viimeksi tällä viikolla Helsingin Sanomat kertoi siitä, että HUSissa on tehty noin 700 hoitoparannusta kymmenen vuoden aikana — 700 hoitoparannusta. Se on miljoonissa laskettuna aivan valtava summa, vaikka sitä tarkkaa lukua minulla ei nytten olekaan.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee tasokasta tiedettä myös jatkossa. Meidän on pidettävä huoli siitä, että tiede ja tutkimus saavat tarvitsemansa panostukset. Tässä "meillä" tarkoitan hallitusta, oppositiota, korkeakouluja, yrityksiä. Yhdessä meillä on sama maa. — Kiitos.

17.41 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Velan hillinnässä on erotettava investointivelka syömävelasta. Nämä ylimitoitettut koulutusleikkaukset uhkaavat luoda tilanteen, jossa ne eivät tuota säästöä vaan ne syövät meiltä kasvun eväät. Tässä välikysymyskeskustelussa on oltu huolissaan siitä, että me jätämme tuleville sukupolville liiaksi velkaa, ja tuo huoli on aivan aiheellinen. Mutta näin käy vääjäämättä, jos me syömme kasvun eväät. Riskinä on, että hallituksen leikkaukset synnyttävät tähän maahan osaamisen kestävyysvajeen. Se on paljon pahempi peikko kuin rahavelka ja se kestävyysvaje, josta me olemme tottuneet täällä puhumaan.

Nimenomaan koulutukseen kannattaa investoida, koska koulutusinvestoinnilla on hyvä tuotto. Varhaiskasvatukseen sijoitettu euro tuottaa OECD:n mukaan itsensä seitsenkertaisena takaisin, ja samansuuruisia lukuja saadaan myös muista koulutusinvestoinneista. Koulutusmenojen osuus, reilut 12 prosenttia kaikista julkisista menoista Suomessa, on OECD-maiden keskiarvon alapuolella, mutta tuloksemme ovat keskitasoa paremmat. Me olemme siis jo nyt kohtuullisen tehokkaita. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö meidän pitäisi pyrkiä tehokkaampaan järjestelmään. Suomalainen koulutusjärjestelmä perustuu julkiseen rahoitukseen enemmän kuin missään muualla. Siksi julkisella rahoituksella on iso merkitys alkaen varhaiskasvatuksen laadun turvaamisesta aina sinne korkeimpaan tutkimukseen ja tuotekehitykseen asti.

Me tiedämme tässä salissa, että nuorten syrjäytyminen on inhimillisesti ja taloudellisesti kallista. Usein syrjäytymisen ensimmäiset hiljaiset signaalit huomataan jo varhaiskasvatusvaiheessa. Mutta huomataanko jatkossa? Hallituksen iso tavoite on kannustaa ihmisiä työhön. Jos varhaiskasvatuksessa yksi aikuinen vastaa jopa 30 hengen lapsiryhmästä, ei voida enää puhua kasvatuksesta, vaan meidän hyvä päivähoitomme, hyvä varhaiskasvatuksemme, muuttuu säilönnäksi — näin siitä huolimatta, että ammattitaitoinen henkilökunta tekisi työnsä kuinka hyvin ja kuinka sydämellisesti.

Tämä varmasti pistää monta isää ja äitiä miettimään sitä, voiko lapsen enää laittaa hyvällä omallatunnolla päiväkotiin. Uskon, että pääministerin sijaiselle Soinille sopii hyvin se, että lapsia ei enää laiteta päiväkotiin vaan heidät hoidetaan kotona. Mutta luulen, että meidän työmarkkinamme eivät sitä kestä, ja tämän esimerkiksi ministeri hyvin ymmärtää. Globaalissa yrityksessä toimivan huippuosaajan työ on tehokkaampaa ja turvallisempaa, jos hän tietää, että hänen omat lapsensa ovat hyvässä ja laadukkaassa hoivassa, mutta huolikerroin kasvaa, jos hallituksen leikkaukset toteutuvat.

Me olemme tottuneet sanomaan Suomessa, että osaava Suomi pärjää, menestyksemme on rakentunut korkean koulutustason tuomaan kilpailuhyötyyn. Mutta asetelmat ovat muuttumassa, ja suomalaisten koulutusrakenne heikkenee voimakkaasti suhteessa kilpailijamaihimme. Työikäisen väestön koulutustaso on noussut 15 vuotta vauhdilla. Historiallinen kehitys on nyt muuttamassa suuntaansa, vaikka osaamista vaaditaan enemmän kuin

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

koskaan. Jos korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden määrä säilyisi nykytasolla, niin 15 vuodessa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työikäisten määrä lisääntyy enää alle 100 000:lla, kun se viimeisen 15 vuoden aikana on lisääntynyt noin 250 000:lla. Mutta tästä 100 000:nkin lisäyksestä hallitus on leikkaamassa, ja se tuntuu hassulta, koska tällä hetkellä koko kehittynyt maailma kilpailee siitä, mihin korkeaa osaamista vaativat ja korkeasti tuottavat työpaikat sijoittuvat.

Viimeisten 25 vuoden aikana erityisesti korkeasti koulutettujen työllisyys on kasvanut. Se, että nyt on työttömänä myös akateemisesti koulutettuja ihmisiä, ei todista sitä, että koulutusmääriä pitäisi vähentää rajusti, vaan sitä, että työpaikkoja tarvitaan lisää. Työllisyysasteen kannalta on ongelmallista se, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen kyky työllistää on heikentynyt. Se on toki parempi kuin se, että ei ole koulutusta ollenkaan. Mutta tämäkään suunta ei muutu ammatilliseen koulutukseen kohdistuvilla isoilla leikkauksilla.

Hallitus on valinnut Suomelle uuden tien. Osaamisen lisäämisen, tutkimuksen (Puhemies koputtaa) ja tuotekehityksen ja innovaatioihin panostamisen sijaan käy herkästi niin, että (Puhemies koputtaa) koulutus heikkenee. Palkka-alennukset ja hintakilpailukyky ovat ne, joihin me näytämme panostavan.

17.47 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Edellä olemme jo kuulleet monia hyviä syitä siihen, miksi koulutussäästöt ovat huono idea ja miksi niitä ei kannata toteuttaa.

Ajattelin tässä puheenvuorossa keskittyä muutamien vaihtoehtojen tarkasteluun. Jotkut pitävät vaihtoehtona jättää kaikki talouden sopeutus kokonaan tekemättä, siis jatkaa velkaantumista nykytahdilla. Tähän vaihtoehtoon liittyy niin isoja pulmia, että en oikeastaan kuluta siihen enempää aikaa nyt. Olen eri mieltä hallituksen säästöjen määrästä ja tahdista, mutta samaa mieltä itse peruspyrkimyksestä hillitä velanottoa nykyisestä. Lähes kaikki puolueet ajattelevat samoin, niin myös enemmistö suomalaisista.

Jos hyväksytään se, että julkista taloutta sopeutetaan, joku sen myös maksaa. Jonkun verot kasvavat, tulot hupenevat tai palvelut heikkenevät. Hienoa olisi, jos näin ei tarvitsisi tehdä, mutta vastuullinen poliitikko ei kuitenkaan nosta käsiään pystyyn ikävien vaihtoehtojen edessä vaan etsii sellaisen vaihtoehdon, joka on vähiten huono.

Eräs parempi vaihtoehto olisi leikata niin sanottuja ympäristölle haitallisia tukia. Riittävästi niitä leikkaamalla koulutussäästöt voitaisiin välttää kokonaan — tästä lisää tulevassa vaihtoehtobudjetissamme. Jo nyt on kuitenkin hyvä olla rehellinen: kyseessä ei ole ilmainen lounas. Ehdotuksemme tukien leikkaamisesta tarkoittaisi käytännössä, että eniten autolla liikkuvat suomalaiset, erityisesti työssä käyvät sellaiset, maksaisivat enemmän veroja. Leikkaus kannattaisi tehdä niin, että se painottuisi kaupunkeihin, joissa autolle on keskimäärin edes jokin järkevä vaihtoehto tarjolla. On ikävä asia käydä autoilijan kukkarolle, mutta uskon, että enemmistö suomalaisista voisi hyväksyä sen, että autoilijat maksavat vähän enemmän, jos se tarkoittaa, että lapsemme ja nuoremme saavat hyvää koulutusta ja meillä on riittävästi opettajia. Enemmistö autoilijoistakin, joita suurin osa suomalaisista on, taitaa ehdotuksen hyväksyä — ainakin pienempänä pahana.

Toisena vaihtoehtona olisi nostaa suurten pääomatulojen verotusta maltillisesti. Siten saisimme jo parin vuoden koulutussäästöt peruttua, ainakin ensimmäisen vuoden nyt alkuun. Asian ikävä puoli on se, että se vähentäisi kannustimia investoida yritystoimintaan. Työllisyyden kannalta tarvitsisimme kuitenkin enemmän yrityksiä ja enemmän investointeja. Olisivatko kuitenkin myös paljon pääomatuloja saavat suomalaiset itse valmiita hyväksymään pienet korotukset veroihin, jos se tarkoittaisi, että rahat menevät koulutukseen

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

ja tutkimukseen? Näkisivätkö he siinä etuja sekä omien lastensa että omistamiensa yritysten kasvuedellytysten kannalta?

Kolmas vaihtoehto olisi korottaa arvonlisäveroa. Se nostaisi tuotteiden hintoja. Arvonlisäveroa maksavat myös pienituloiset, mikä tosin olisi kompensoitavissa. Sitä sen sijaan emme voisi välttää, että keski- ja suurituloisten ostovoima tässä kohtaa heikentyisi hie-
man. Se taas heikentäisi kotimaista kysyntää ja uhkaisi osaltaan työllisyyttä. Nämä syyt te-
kevät arvonlisäveron korottamisesta erittäin hankalan. En pidä sitä ensisijaisena vaihtoehtona, mutta se olisi kuitenkin selvästi vähemmän huono vaihtoehto kuin nyt esitetyt koulu-
tusleikkaukset.

Yksi viime aikoina esitetty vaihtoehto olisi puuttua harmaaseen talouteen. Suhtaudun harmaan talouden torjumiseen myönteisesti mutta odotuksiin nopeista, jättimäisistä tuo-
toista varovasti. Ensisijaista pitäisi olla, että toimimme. Harmaan talouden harmaa luonne
tarkoittaa, että tuloksia kannattaa juhlia vasta jälkikäteen.

Paljon muitakin vaihtoehtoja riittää, esimerkiksi yksityislääkärien Kela-korvausten, elinkeinotukien, vuorotteluvapaiden tai asuntolainojen korkovähennyksen leikkaaminen. Kaikista näistä ehdotuksista löytyy huonoja puolia. Meillä siis on vaihtoehtoja, mutta mi-
kään niistä ei ole ongelmaton, ei kivuton, ei helppo. Koulutussäästöjä ei silti voi perustella
sillä, että vaihtoehtoistakin löytyy kritisoitavaa. Leikkauksia pitäisi perustella sillä, että ne
ovat jollain perusteella vähiten huono valinta. Itse pidän useimpia tässä luettelemiani vaihtoehtoja
siedettävimpinä kuin se, mitä olemme tekemässä suomalaiselle koulutukselle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Erityistä huolta kannan siitä, että vaikka koulutuksen sääs-
töt tuntuvat raskailta jo nyt, niiden koko karmeus näkyy vasta viiveellä. Ihmisiä syrjäytyy
ja talouden kasvuperusta heikkenee. Joissain vaihtoehtoissa tilanne olisi itse asiassa toi-
nen. Ne voivat sattua nyt kovaa mutta pitkällä aikavälillä voisivat jopa tervehdyttää yhteis-
kuntamme toimintaa. Siksi valitsisin itse nyt ne lääkkeet, jotka ovat ehkä pahanmakuisia
mutta auttavat parantamaan itse tautia. Siksi valitsisin jonkin vaihtoehdon koulutuksen
säästöille.

17.51 **Anders Adlercreutz r:** Värderade talman! Visst är vi ett underligt folk. Ju sämre
det går, desto mer vill vi piska oss, det är i vår folksjäl. Men är det vägen till framgång? Vil-
ken är Finlands konkurrensfördel? Varför skulle ett utländskt företag vilja komma till Fin-
land för att etablera sitt kontor? De lockas inte hit för att vår budget visar ett 500 miljoner
euro mindre underskott än föregående år eller för att man kan köpa en tysk bil lite billigare
än året innan. Företagen kommer hit för att man här har tillgång till världens bästa arbets-
kraft. Det är en konkurrensfördel. Den kan vi inte förlora.

Arvoisa puhemies! Vaikka ajat olisivat miten huonot tahansa, niin väitän, että ei löydy
sellaista ekonomistia, joka sanoisi, että suurimmat leikkaukset kannattaa kohdistaa opetuk-
seen ja tutkimukseen, että huomiselta kannattaa katkaista siivet, jotta iltapäivä olisi hie-
man lämpimämpi, sillä niin tämä hallitus tekee.

Niin sanottu strateginen hallitusohjelma on täysin epästrateginen. Kamreerin lailla se
katsoo ainoastaan tätä vuotta nostamatta katsettaan tulevaisuuteen. Strategia pitää sisäl-
lään kyvyn tehdä painotuksia, kyvyn sanoa, että tämä on arvokasta, tämän varaan raken-
namme paremman huomisen. Nyt rakennetaan tasaista surkeutta, "jämna plågor" toisella
kotimaisella. Hallituksen toiminnasta puuttuu strateginen näkemys. Jos huono päätös huo-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

non päätöksen perään perustellaan ainoastaan hallitusohjelmalla, niin silloin se ei ole strateginen vaan mekaaninen.

Yliopistokoulutuksesta leikataan rankalla kädellä. Pelkästään Helsingin yliopistoon kohdistuu leikkauksia yli 100 miljoonaa euroa vuositasolla. Samalla sanotaan hallitusohjelmassa, että opetuksen laatu ei saa heikentyä. Tämä on suunnattoman naiivia. Toki se heikentyy. Jos yliopistorahoituksesta viedään 15 prosenttia, niin se näkyy toiminnassa. Se tarkoittaa, että tiedekuntia lakkautetaan, tutkimusta vähennetään. Jo nyt voi huomata aivo-voittoa Suomesta ulkomaille. Tämä tulee kiihtymään.

Äsken saimme lukea, että Helsingin yliopisto on sadan parhaan yliopiston joukossa maailmassa. Onko se sitä enää huomenna? Mitä tapahtuu sille 2,5 miljardille eurolle ja niille 40 000 työpaikalle, jotka Helsingin yliopisto tutkimusten mukaan välillisesti synnyttää? Ja Helsingin yliopisto on vain yksi esimerkki monen joukossa. Suomi tarvitsee yliopiston-sa.

Arvoisa puhemies! En elä siinä harhakuvitelmassa, että innovaatiot syntyisivät pelkästään korkeakoulujen tai yliopistojen seinien sisällä, mutta he, jotka tekevät innovaatiot, tutkijat, insinöörit, pellepelottomat, he saavat oppinsa niissä, ja jos oppi on hyvää, niin he keksivät, kunhan saavat siihen tilaisuuden. Älä vie heiltä tätä mahdollisuutta, pääministeri Sipilä. Usko tulevaisuuteen, toimi strategisesti.

On puhuttu tuottavuusloikasta, kilpailukyvyn parantamisesta. Tähän tarvitaan koulutusta. Hyvä koulutus on paras talouskasvun tae. Me olemme jo nyt liukumassa alaspäin OECD-maiden koulutustasomittauksissa. Tätä vauhtia olemme pian keskitason alapuolella. Tämä liukuminen tulee pysäyttää, sitä ei kannata kiihdyttää. Samaan aikaan tasa-arvo heikentyy ja sosiaalinen tausta vaikuttaa yhä vahvemmin koulutustasoon. Kuulostaako tämä tuottavuusloikka-reseptiltä? Kuulostaako tämä yhteiskunnalta, joka osaa valjastaa parhaat voimat käyttöönsä? — Ei minustakaan.

Värderade talman! Vi måste väga satsa på framtiden. Menar regeringen allvar, tänker regeringen försöka ta oss genom den finansiella krisen genom att skära i vad vi länge kallat vår absoluta styrka i den globala konkurrensen: kunskap och kunnande? Ska nästa Nokia födas på ett universitet i samarbetsförhandlingar? Knappast. Tänk om regeringen, tänk om.

17.56 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten salissa on moneen kertaan toisteltu, koulutuksen leikkaukset eivät ole kellekään mieluinen toimenpide. Jos vain voimmekin välttää kaikki muutokset, jotka kirpaisevat, olisi budjetin rakentaminen helppoa. Tässä erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, jossa Suomen kansantalous supistuu ja kustannuskilpailukyky sekä viennin kysyntää voimallisesti edistävät toimenpiteet ovat vasta toteutusvaiheessa, meillä ei ole mahdollisuutta jättää yhteiskunnan toiseksi suurinta hallinnon alaa sopeutusten ulkopuolelle. Meidän on saatava ilmiömäinen velanotto-tahti kestäväälle uralle, jotta jatkossakin voimme itse päättää asioistamme.

Onko koulutuksesta leikkaaminen sitten arvovalinta? Se ei ole sitä sen enempää nyt istuvalle hallitukselle kuin viime kauden hallitukselle, joka leikkasi koulutuksesta 1,3 miljardia euroa. Tämä Sipilän hallituksen esittämiin leikkauksiin verrattuna yli kaksinkertainen leikkaussumma ei edes sisällä toisen asteen koulutuksen leikkauspakettia ja opintotukiuudistusta, jotka edellisellä hallituksella kaatuivat sen kivikkoisen tien loppusuoralla. Kun nyt kaikki tai ainakin suurin osa tässä salissa hallitusvastuuta kantaneina tietävät, että

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

leikkauksia ei voi jättää tekemättä, toivon rakentavaa keskustelua leikkausten ja uudistusten kohdentamisesta.

Arvoisa puhemies! Suomi on menestynyt koulutusmaa siksi, että koulutuksemme on yhdenvertaista ja hyvin saavutettavissa maamme eri puolilla. Nämä ovat arvoja, joista Sipilän hallitus ei halua tinkiä, vaikka leikkauspaineet pakottavat tekemään vaikeita valintoja. Iloitsen siitä, että vaikeinakin aikoina vapaan sivistystyön rahoitus on entisellään ja ihanne elinikäisestä oppimisesta säilyy yhteiskunnassamme vahvana. Mielestäni on erittäin tärkeä signaali, että sekä nuoret että aikuiset voivat kehittää itseään vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ilman tutkinto- ja ammattisidonnaisia päämääriä, vapaaehtoisuuden pohjalta. Elämämme ja arkemme huutavat yhteisöllisyyttä ja inhimillisiä arvoja. Kansanopistojen, kansalaisopistojen, urheiluopistojen ja kesäyliopistojen toiminta on siksikin mittaamattoman arvokasta. Olen myös erittäin tyytyväinen, että jo varsin tehokkaasti järjestetty lukioverkko ei joudu leikkausten kohteeksi. 16—18-vuotiaiden tulee voida käydä koulua vielä turvallisesti lapsuudenkodistaan käsin. Lukiodien sijainnilla on suuresti merkitystä niin perheille kuin paikkakunnillekin laajemmasti ajateltuna.

Arvoisa puhemies! Oli leikkaustarvetta tai ei, koulutusta ja oppimismetodeja tulee päivittää 2010-luvulle. Tänä päivänä esimerkiksi lähdekritiikillä, tiedon soveltamisella, oman työajan hallinnalla, esiintymisvarmuudella ja digitaalisilla ratkaisuilla on aivan erilainen merkitys työelämässä kuin vielä 90-luvulla. Hallitus investoi 300 miljoonaa euroa koulutuksen kärkihankkeisiin, joilla uudistetaan koulutusta ja oppimisympäristöjä. Teknologian tuominen paremmin osaksi jo perusopetusta on sekin vahvasti mukana. Digitaalisten materiaalien käyttöönottoa ja digioppimisen kokeiluja vauhditetaan merkittävällä panoksella. Samalla toteutetaan Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma.

Pidän myös erittäin tärkeänä, että Liikkuva koulu -hanke, jonka ideana on harrastaa tunti liikuntaa koulupäivässä, laajennetaan hyvien kokemusten perusteella valtakunnalliseksi. Kuten kansainväliset tutkimukset osoittavat, on liikunnan lisääminen vähentänyt kouluissa kiusaamista, lisännyt yhdessä tekemistä ja parantanut oppimistuloksia. Liikkumiseen rohkaisevalla elämäntyyllillä saamme kouluissa tavoitettua liikunnan harrastamisen pariin myös niitä lapsia ja nuoria, jotka eivät ole saaneet kodeissaan mallia tai kannustusta päivittäiseen liikkumiseen. Liikkuva koulu -hanke on erinomainen esimerkki myös siitä, kuinka pienellä rahalla saadaan paljon aikaiseksi. Liikkumisen lisääminen ei ole kansantaloudenkaan näkökulmasta aivan vähäpätöinen juttu, sillä liikkumattomuuden osuus vuotuisista terveydenhoitomenoista on Suomessa jopa 2 miljardia euroa.

18.01 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Heti alkuun haluaisin sanoa edustaja Parviaiselle kiitoksen, koska puheenvuorossa oli paljon pohdintaa ja analyysiä ja myös vaihtoehtoja oppositiopuolueen edustajalta.

Onko tämä 100 miljardin suomalainen velka syntynyt vajaassa neljässä kuukaudessa? Ei ole. Oppositiopuolueet ovat olleet vallan kahvassa, varsinkin sosialidemokraatit niin kauan kuin minä muistan, aika harvoin oppositiossa.

Mutta kuka vanhoja muistaa, sitä tikulla silmään — nyt ollaan tässä tilanteessa. Koulutusleikkaukset ovat olleet hallitukselle ja perussuomalaisille vaikeita päätöksiä. Opposition puheenvuoroista saa helposti kuvan, että mitään hyvää ei tule tapahtumaan suomalaisessa koulutuksessa seuraavan hallituskauden aikana. Tiedän, ettei kukaan tässä salissa, eivät ministerit eivätkä edustajat, halua koulutuksen alasajoa tai tähtää sen heikentämiseen.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Ensimmäisenä haluaisin kuitenkin näistä positiivisista hallituksen esityksistä mainita Liikkuva koulu -hankkeen laajentamisen valtakunnalliseksi. Laajentamiseen on varattu 21 miljoonaa euroa. Liikkumisen on osoitettu parantavan oppimiskykyä ja terveyttä sekä lisäävän sosiaalista hyvinvointia. Etenkin teini-iässä suomalaisnuorten liikunnan harrastaminen vähenee. Tämän johdosta Liikkuva koulu -hankkeen kokeilun laajentamisella toiselle asteelle, ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioihin, voi odottaa olevan pitkäkestoisia positiivisia vaikutuksia oppilaiden oppimiskykyyn ja hyvinvointiin. Kun on näin iäkkääksi jo elänyt, niin voin sieltä vanhasta ottaa pienen esimerkin taas: valmistuin sairaanhoitopistosta, ja muistan, että meillä oli silloin liikuntaa, siis se kuului opinto-ohjelmaan, juoksimme jopa Cooperin testin.

Hallitus on varannut yhteensä 300 miljoonaa euroa koulutuksen ja osaamisen kärkihankkeisiin. Mielestäni tämä on suuri panostus hyvin vaikean taloustilanteen vallitessa. Erityisen positiiviseksi katson hallituksen suunnitelmat parantaa taiteen ja kulttuurin saatavuutta 10 miljoonalla eurolla. Kyseinen kärkihanke koskee erityisesti lapsia ja nuoria, joiden luovia aloja halutaan edistää. Luovat alat ovat nopeasti kasvava ja työllistävä sektori Euroopassa ja kasvavassa määrin myös Suomessa. Tulevaisuudessa luovien alojen odotetaan synnyttävän uudentyyppisiä työpaikkoja ja osaamista. On tärkeää, että Suomi on mukana kyseisessä kehityksessä.

Lisäksi koulutusvientiä edistetään purkamalla lainsäädännön esteitä. Suomalaisesta koulutuksesta pyritään nyt tosissaan tekemään vientituote. Etenkin erinomaisen opettajakoulutuksen ja opetustyön mallien vieminen ulkomaille voi tuottaa mainetta ja vientituloja Suomeen. Samalla opettajien jatko- ja täydennyskoulutukseen satsataan ja lastentarhanopettajien koulutusmääriä tullaan lisäämään.

Arvoisa puhemies! Hallitus pyrkii leventämään osaamisen ja innovaatioiden välissä vallitsevaa pullonkaulaa. Vaikka kokonaisrahoitus korkeakouluissa niukkenee, kohdentamistoimilla voidaan panostaa tutkimuksen tehokkuuteen ja uusien rakenteiden syntymiseen. Uudistumisen tarve on huomattu myös korkeakouluissa. Hallitus on varannut korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyöhön innovaatioiden kaupallistamiseksi 159 miljoonaa euroa — mielestäni merkittävä panostus sekini.

Vielä lopuksi: Oppisopimuskoulutusta pitää kehittää edelleen. On huomioitava, että se on hyvä ja sopivampikin vaihtoehto monelle ammattiin opiskeltaessa. — Kiitos.

18.06 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Nuorisotyöttömyys maassamme nousee uhkaavasti, ja edellisen hallituksen kaavailema nuorisotakuu ei ole toteutunut odotetusti. Jos haluamme, että meillä on muutaman vuoden kuluttua vieläkin tarpeeksi osaajia työelämään, on meidän kitkettävä nuorisotyöttömyyttä, ehkäistävä syrjäytymistä ja autettava nuoria paremmin koulutuksen pariin ja työelämään.

Ammatillinen koulutus on yksi tie estää syrjäytymistä, mutta nykyinen koulutusmalli ei sovi kaikille nuorille. Keskeyttämisprosentti ammatillisessa koulutuksessa on nyt liian suuri, ja koulutus ei vastaa työelämän tarpeisiin riittävästi. Meidän on nyt löydettävä keinot, joilla pääsemme parempiin tuloksiin. Koulutuksen toteuttamista on korjattava, jotta se olisi nykyistä osuvampaa, käytännönläheisempää ja — mikä tärkeintä — varmistamassa nuorten sijoittumisen työelämään. Tätä odotetaan myös opiskelijoiden ja ammatillisen koulutuskentän taholta. Ammatillisen koulutuksen pitäisi painottua antamaan nuorelle nimenomaan hyvät työelämävalmiudet. Työnantajien mielestä suurimmat puutteet ovat kuitenkin juuri siinä. Moni ammattikoulusta valmistuva joudutaan usein työelämään saapues-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

sa kouluttamaan käytännössä uudelleen ja opettamaan liian pitkään yrityksen työtapoihin ja siellä käytettäviin tekniikoihin. Ammatillinen, ajantasainen perusosaaminen jää tällä hetkellä liian paljon teoreettisten opintojen jalkoihin.

Arvoisa puhemies! Oppositio on välikysymyksessään huolissaan siitä, miten ammatillinen koulutus toteutetaan ja ammattikoulutuksen laatu sekä nuorisotakuu turvataan, jos koulutuksesta leikataan. On totta, että leikkauksia on tulossa, mutta panostamme myös yksin koulutuksen kehittämiseen kaiken kaikkiaan 300 miljoonaa. Hallituksen esittämät toimenpiteet koulutuksen järkevöittämiseksi tulee tehdä joka tapauksessa, ja täsmärahoitus muutoksen toteuttamiseksi on tässä keskeistä.

Yhtenä vaihtoehtona parempiin tuloksiin esitän oppisopimusjärjestelmän joustavoittamista. Tällä hetkellä oppisopimuskoulutus nähdään enemmän aikuiskoulutuksena, mutta mielestäni se pitäisi ehdottomasti nähdä tasa-arvoisena vaihtoehtona perinteiselle oppimiselle. Nykysysteemillä oppisopimuskoulutuksen aiheuttama byrokratia on yrittäjälle liian vaativaa ja opiskelijan palkkaaminen niin kallista ja aikaa vievää, että yrittäjät eivät pysty tarjoamaan oppisopimuspaikkoja. Tämän vuoksi kannatan koulutussopimuksen käyttöönottoa. Siinä työnantaja nimenomaan kouluttaa nuoren ammattiin. Malli olisi sekä nuorten että työnantajien etu, ja se vapauttaisi ammattikoulutuksen resursseja sekä pienentäisi kustannuksia. Opiskelija olisi yhä koulussa kirjoilla samalla tavalla kuin perinteisen mallin opiskelijakin mutta saisi ammatillisen peruskoulutuksensa työssä oppien. Koulutussopimuksessa nuori, yritys/työnantaja ja oppilaitos tekisivät yhteisen sopimuksen, jossa jokaisella on vastuunsa: työnantajalla ammattitaidon syntymisestä, oppilaitoksella ohjauksesta sekä arvioinnista ja nuorella itsellään oppimisesta. Palkan sijasta opiskelija saisi opintotuen ja yritykseltä kannustinrahan, joka kasvaisi sitä mukaa kuin opiskelijan tiedot ja taidot lisääntyvät ja todellinen työpanos yrityksessä kasvaa. Malli tukisi parhaiten nuorten työllisyyttä ja olisi joustava yrityksille ja työnantajille. Tulevaisuuden osaajamme ja työnantajat tarvitsevat apua löytääkseen toisensa, ja tätä apua on meidän nyt tarjottava.

Rouva puhemies! Haluan vielä todeta, että on erityisen hienoa kuulla tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tehostuvan, kun myös pienet ja keskiuuret yritykset pääsevät tiiviimpään yhteistyöhön korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Nyt tutkimustoiminta, johon on laitettu Suomessa paljon varoja, ei ole tukenut riittävästi tuotekehitystä ja Suomen vientiä ja työpaikkojen syntymistä. Olisikin hyvä kuulla ministeriltä, onko tätä toimintaa tarkoitus edistää yritysten saamalla tki-seteleillä, joita on ehdotuksena tervehditty lämpimästi niin erityisesti pienyrittäjien kuin korkeakoulujen taholta.

18.11 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Niin kuin olemme tänään välikysymyskeskustelussa moneen otteeseen kuulleet, nämä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan osuvat leikkaukset ovat uuden hallitusohjelman kirjauksista siitä vaikeimmasta päästä. Säästöjä joudutaan kuitenkin tekemään, vaikka niitä kukaan ei mielellään tekisi, ja siksi asioita täytyy tehdä uudella tavalla.

Samaan aikaan meidän koulutuksemme tarvitsee uudistumista. Globaali kilpailu kiristyy koko ajan, maailma muuttuu, ja se tarkoittaa, että myös koulutuksen täytyy uudistua eikä voida tehdä samalla tavalla kuin aina ennen. Resurssien niukkuus totta kai kirpaisee, harmittaa, mutta samalla se pakottaa meidät miettimään, miten vähemmästä voitaisiin saada enemmän irti. Nyt kun leikkaukset nähdään uhkana meidän koulutukselle, niin samalla täytyy tunnustaa myös uhka siitä, että jatketaan koulutuksen tekemistä samalla tavalla kuin aina ennenkin.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Kokoomuksen eduskuntaryhmässä me olemme puhuneet paljon näiden leikkausten vaikutuksista ja pyrkineet sitoutumaan siihen, että nämä uudistukset vaikuttaisivat mahdollisimman vähän opetuksen ja koulutuksen laatuun.

Viime hallituskaudella leikattiin sosialidemokraattisen opetusministerin johdolla niin ikään satoja miljoonia euroja nimenomaan koulutuksesta, ja silloinkin nämä hallitusohjelman leikkaukset olivat niitä kaikkein suurimpia. Vuosien 2011—2015 hallitusohjelmassa keskityttiin myös kehittämään koulutusta, silloin erityisesti opetuksen ja kerhotoiminnan erilaisten hankerahoitusten kautta. Näistä hankerahoituksista ei kuitenkaan ollut perusopetuksen tasa-arvon turvaajiksi. Sadat erilaiset hankkeet jopa hämmensivät koulutuskenttää, eikä kokonaiskuvaa tuntunut olevan oikein kenelläkään. Samalla kävi niin, että hankerahat keskittyivät erityisesti sellaisiin kuntiin, joissa oli osaamista näitten hankerahojen hakemiseen ja joilla oli jo olemassa tällaisia suunnitelmia näitten rahojen käyttämiseen.

Opetusministerinä ollessaan edustaja Gustafsson lupasi julkisesti nostaa koulutuksen tasoa niin, että Suomi on koulutuksen kärkimaa vuonna 2020. Tähän maaliin ei SDP-johtoisten ministeriöiden aikana kuitenkaan päästy. Riittäviä toimenpiteitä ei saatu aikaiseksi opetuksen, kasvatuksen ja koulutuksen kehittämiseksi, ja nyt hallitus jatkaa tätä työtä kokoomuslaisen opetus- ja kulttuuriministerin johdolla. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite, että Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa. Mutta tämä edellyttää kauaskantoista päätöksentekoa. Täytyy saada aikaiseksi pysyviä muutoksia nimenomaan rakenteissa. Me haluamme uudistaa toimintatapoja, sillä uudistaminen ei onnistu ainoastaan lykkäämällä erilaisia hankerahoja koulutuskentälle.

Me olemme tienhaarassa. Kaikki oppimistuloksia mitanneet arvioinnit Pisa mukaan lukien kertovat, että oppilaiden osaaminen ja myös asenteet oppimista kohtaan ovat heikentyneissä. Oppimistulokset toki sinällään eivät ole mikään autuaaksi tekevä mittari. Oppimisen ja tietoyhteiskunnan murros on niin suuri, että voidaan ihan aiheellisesti kysyä, mitaavatko nämä oppimistulosten arvioinnit enää ihan oikeita asioita. Opettaminen, oppiminen ja opetusympäristö muuttuvat. Mitä koulusta tulisi tänä päivänä jäädä käteen, jotta koulussa vietetty aika voidaan todeta tulokselliseksi? Koulutuksen nykytilasta on syytä olla huolissaan, ja juuri siksi tämä hallitus panostaa ministeri Grahn-Laasosen johdolla kärkihankkeiden kautta nimenomaan uusiin oppimisympäristöihin, opetuksen digitalisaatioon ja opettajien täydennyskoulutukseen.

Arvoisa puhemies! Uudella tavalla tekeminen ja koulutuksen nykyaikaistaminen ovat nyt hallitusohjelmassa keskiössä. Se tarkoittaa rakenteellisia ja toiminnallisia uudistuksia. Myös rahaa on luvassa, sillä hallitus panostaa näihin koulutuksen kärkihankkeisiin sen mainitun 300 miljoonaa euroa. Kärkihankkeiden kautta koulutuksessa tuetaan kehitystä, mikä olisi pitänyt tehdä jo kauan aikaa sitten. Koulutuksen kärkihankkeiden valmistelussa on kuunneltu opetuksen ja kasvatuksen laaja-alaista kenttää. Hallitusohjelmassa keskitytään asetettujen tavoitteiden mukaisiin toimiin: osallisuuden lisäämiseen, pitkäjänteiseen kehitystyöhön ja jatkumoon koulutuksen laadun kehittämiseksi.

18.17 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Lasten subjektiivinen päivähoito-oikeus on ollut suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareita. Sillä on erittäin tärkeä merkitys lapsen sekä myös perheen kannalta. Se on mahdollistanut vanhempien, käytännössä nuorten naisten, osallistumisen työmarkkinoille myös perheen perustamisen jälkeen. Maailman ja myös Euroopan mittakaavassa Suomi onkin ollut edelläkävijöitä naisten työllisyydessä.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Lasten kannalta varhaiskasvatuksella on yhtä lailla suuri merkitys. Lukuisat tutkimukset kertovat, että laadukas varhaiskasvatus auttaa ja tukee lapsen kehitystä muun muassa tukemalla lapsen sosiaalisuutta ja oppimista. Lasta tuetaan myös, jos hän tarvitsee erityistä tukea esimerkiksi puheen kehityksessä tai erilaisten asioiden hahmottamisessa. Tavoitteena on, että lasta tuetaan kokonaisvaltaisesti niissä asioissa, joita hän tarvitsee oman kehityksensä ja oppimisen tueksi.

Tutkimusten perusteella hyvästä varhaiskasvatuksesta hyötyvät erityisesti huono-osaisista perheistä tulevat lapset, joiden perhetilanne on vaikeampi: vanhemmat ovat työttöminä, tai perheessä on sairautta, perheessä on erilaisia sosiaalisia ongelmia, kuten päihde- ja mielenterveys- tai parisuhdeongelmia. Varhaiskasvatuksella on pystytty auttamaan lasta näissä tilanteissa ja siten parantamaan kaikkien lasten tasa-arvoista mahdollisuutta aloittaa koulu.

Päivähoito vähentää myös muiden palveluiden tarvetta sekä ennalta ehkäisee myös lastensuojelun tarvetta. Maahanmuuttajataustaiselle lapselle päiväkotikiitos on paikka, jossa tehdään asioita yhdessä muitten lasten kanssa. Näin opitaan sosiaalista kanssakäymistä, opitaan kieltä ja saadaan sitä kautta tarvittavat valmiudet peruskoulua varten. Integroituminen uuteen kotimaahan tapahtuu siten helpommin, ja pitkällä aikavälillä tämä vähentää myös syrjäytymistä.

Hallitus on lisäksi poistamassa koululuokkien ryhmäkokoja pienentämiseen tarkoitettua rahaa perusopetuksesta. Tällä on tuettu ennen kaikkea heikommassa asemassa olevia lapsia ja nuoria. Ei ole kovin vaikea ennustaa, että kunnat tulevat tällä vaalikaudella säästämään juuri perusopetuksen ryhmäkokoja kasvattamalla. Tämä puolestaan aiheuttaa eriarvoisuuden lisääntymistä, oppimistulosten heikentymistä ja jälleen kerran lisääntyneitä stressiä niin lapsille kuin opettajillekin. Pelkään, että näistä toimenpiteistä tulee pitkällä aikavälillä vielä iso lasku meidän maksettavaksemme — puhumattakaan, miten nämä vaikuttavat yksittäiseen lapseen ja nuoreen. Voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen leikkaukset tulevat lisäämään eriarvoisuutta lasten ja nuorten välillä, millä on myös merkitystä heidän jokaisen tulevaisuudelle.

Arvoisa puhemies! Suomi on pieni maa, joka on pärjännyt ennen kaikkea laadukkaalla koulutuksella ja sen tuomalla korkealla osaamisella. Koulutukseen panostamisella oli keskeinen merkitys siinä, miten nousimme 1990-luvun lamasta. Siksi on erityisen vaikea ymmärtää, miksi hallitus on ottanut korkeakoulutuksen ja tutkimus- ja kehittämisrahoituksen tähtäimeensä. Sipilän hallituksen mielestä Suomessa on liikaa maistereita, liikaa tutkijasta, liikaa kehitystä. Hallitus ei arvosta yliopistojen perustusta ja opetusta eikä perustutkimusta. Tämä on vääjäämättä tulkinta hallituksen tekemistä päätöksistä leikata koulutuksesta, opetuksesta ja tutkimuksesta. Säästöjä ei voida tehdä ilman henkilöstömenoleikkauksia, sillä ne muodostavat noin 60—70 prosenttia korkeakoulujen nykyisistä kuluista. Tämä on myös se taho, joka nämä tehtävät yliopistolla tekee. Lukuisilla tahoilla Elinkeinoelämän keskusliitto myöten on herätty ihmettelemään, miten Suomi tulee jatkossa kehittämään innovatiivisia tuotteita, joilla maan vienti saataisiin taas nousuun, jos yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perustaa murennetaan.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto rankattiin vuosi sitten maailman 300 parhaan yliopiston joukkoon. Tämä opinahjo etsii muun muassa uusia ratkaisuja bio- ja kiertotalouteen ja kestävään liiketoimintaan tiiviissä yritysyhteistyössä. Ei siis tällaista, sanoo hallitus. Yliopisto ilmoitti juuri yhteistoimintaneuvotteluista, joiden tavoitteena on 130 henki-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

lön vähennys, koska opetus- ja kulttuuriministeriön ja muiden rahoituslähteiden leikkaukset vievät arviolta 10 prosenttia koko yliopiston budjetista.

On pakko kyseenalaistaa Sipilän hallituksen motiivit, kun koulutuksesta ja osaamisesta leikataan ja palkkoja alennetaan väkipakolla. Suuntana on matalan osaamisen, matalien palkkojen Suomi.

18.22 Emma Kari vihr: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tämän keskustelun aikana aika monta kertaa peräänkuulutettu sitä, että meidän pitäisi nyt olla valmiita uudistuksiin. Erityisesti kun puhutaan varhaiskasvatuksesta, niin minä haluaisin ehkä, että kaikki muistaisivat tässä kohtaa, että me just viime kaudella uudistimme — tehtiin valtava uudistustyö — meidän varhaiskasvatustalainsäädäntöämme. Tämän uudistuksen tavoitteena oli nimenomaan parantaa varhaiskasvatuksen laatua, lisätä suomalaisen hyvän varhaiskasvatuksen tasa-arvoa, ja nyt nämä leikkaukset, jotka varhaiskasvatukseen kohdistetaan, vievät pohjan tältä uudistustyöltä. Eli kutsutaan asioita niitten oikeilla nimillä: kyse ei ole uudistuksesta, kyse on laadun heikkenemisestä, ja kyse on leikkauksista.

Ministeri puhui täällä aikaisemmin aika kauniisti niitten ammattilaisten osaamisesta, jotka tässä maassa hoitavat meidän lapsia ja opettavat näille niitä tärkeitä taitoja, joita elämässä tarvitaan. Kuitenkin, kun minä olen viime viikkoina puhunut lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien kanssa, se viesti heiltä kaikilta on sama: he kokevat, että heidän työtään ei ole koskaan arvostettu tässä maassa niin vähän kuin sitä arvostetaan juuri nyt. Ja ei mikään ihme, ihan viimeisten päivien aikana on kaikki tullut köntässä: päiväkotien työntekijöitä halutaan vähentää, päiväkotiryhmien kokoja halutaan kasvattaa, näitten ihmisten palkkoja halutaan leikata, heidän lomiaan halutaan lyhentää, halutaan siirtää varhaiskasvatuksen ammattilaiset hoitamasta meidän lapsia pyörittämään lisääntyntä raskasta hallintoa, jota nämä lakiuudistukset tuovat mukanaan.

Alan ammattilaiset, asiantuntijat tyrmäävät nämä uudistukset. Puhutaan varhaiskasvatuksen laadun alasajamisesta. Viimeksi eilen sekä Helsinki että Turku ovat todenneet, että kunnat eivät voi tätä kannattaa, ja syyt siihen ovat ihan selvät: tämä tulee eriarvoistamaan lapsia, tämä tulee heikentämään varhaiskasvatuksen laatua, ja tämä tulee lisäämään kuntien byrokratiaa.

Päiväkodin ja esikoulun ammattilaiset ovat just ne ihmiset, jotka ovat luoneet minun lapsilleni turvallisen paikan, jossa he voivat kasvaa yhdessä kavereitten kanssa ja turvallisten aikuisten ympäröiminä. Näitten ihmisten ansiosta päiväkodit eivät ole pelkästään lasten säilöjä. Ne ovat paikkoja, joissa lapset oppivat. Ne ovat paikkoja, joissa lapset saavat kokemuksia. Ne ovat paikkoja, joissa lapset saavat uusia ystäviä ja turvallisen sosiaalisen ympäristön. Kun muksahtaa, niin pääsee syliin. Kun tulee paha mieli, on joku, joka kuuntelee. Ja nämä ovat just ne ihmiset, joitten ansiosta myös me, nuoret naiset, voimme tehdä uraa, vaikka me olisimmekin äitejä.

Arvoisa puhemies! Nyt kuitenkin hallitus on tekemässä meidän päiväkodeista juuri semmoisia säilöjä, joita ollaan onnistuttu Suomessa torjumaan. Tämä uudistus vaikuttaa tällä hetkellä niin järjettömältä, että minun oli vaikea ymmärtää tätä, kunnes minä kuuntelin itse asiassa tänään ministeri Soinin puheenvuoron, ja sieltä paistoi rivien välistä aika selvästi se ajatus, mikä tässä uudistuksessa on taustalla. Lasten päivähoito-oikeuden rajaamisen taustalla tuntuu olevan enemmänkin ihanne kotiäitiyhteiskunnasta ja ajatus siitä, että niin lasten kuin naisten paikka on kotona. Ja kun tätä tarkastelee tämän ideologian kautta, niin siinä vaiheessa nämä esitykset alkavat tehdä jotain järkeä.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Ja samaan aikaan, kun hallitus puhuu meille koko ajan normitalkoista, päivähoitoon ollaan rakentamassa aivan järjetöntä uutta byroslaviaa. Esimerkiksi Helsingissä meillä on 23 000 lasta päivähoidossa, ja nyt meidän pitäisi yhtäkkiä alkaa seuraamaan näitten lasten vanhempien työsuhteita, mitä aikaisemmin ei olla mitenkään tehty. Me tarvitsemme aivan valtavan massiivinen koneiston kaikkien näitten eri viranomaisten välille seuraamaan sitä, kuka on työssä, kuka ei ole töissä, kun aikaisemmin ollaan keskitytty lasten hoitamiseen ja heidän kasvattamiseensa. Minä itse katson, että minun mielestäni on ihan järjetöntä, että pelkästään ideologisista syistä luodaan näin raskasta ja kallista hallintoa samaan aikaan kun eriarvoistetaan lapsia: siirretään varhaiskasvatuksen ammattilaiset pois meidän lastemme kasvattamisesta papereitten pyörittämiseen.

Arvoisa puhemies! Minä olen ihan samaa mieltä siitä, että Suomi tarvitsee kasvua, ja suomalaiset ovat varmasti ihan valmiita kipeisiin päätöksiin. Suomessa on talkoohenkeä, ihmiset ovat valmiita tekemään asioita, jos heille luvataan, heidän lapsilleen luvataan parempaa tulevaisuutta ja jos he näkevät, että kaikki tämä on sen arvoista. Nyt ikävä kyllä hallitus ei ole lupaamassa meille mitään tällaista. Sen sijaan hallitus huonontaa lasten saamaa hoitoa, hallitus vie suomalaisilta uskon siihen, että heidän lapsillaan on edessä jotain parempaa. Näillä esityksillä (Puhemies koputtaa) hallitus rakentaa lasten luokkayhteiskuntaa, ja se on kaikille suomalaisille tappio.

18.28 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on lähdetty uudistamaan koulutusta hakemalla ratkaisuja edessä oleviin haasteisiin toimintaa kehittämällä. Koulutusjärjestelmää kehittämällä oppilaitokset pystyvät jatkossa toimimaan kustannustehokkaasti ja vastaamaan tulevaisuuden työelämän haasteisiin. Hyvin suunnitellun ja johdetun digitalisaation avulla saadaan koulutukseen lisää joustavuutta opiskelijan pystyessä suorittamaan soveltuvan osan opintojaan ajasta ja paikasta riippumatta. Nykyään digitaaliset oppimisympäristöt ovat jo laajalti käytössä, ja niiden rooli koulutuksessa tulee laajenemaan. Toiminnan laajentuessa on kehitystyötä hyvä tehdä eri oppilaitosten yhteistyönä, jolloin eri alojen parhaat käytännöt saadaan kerätyksi toimivaksi kokonaisuudeksi.

Yhteistyötä voidaan tehdä myös eri koulutusasteiden välillä siihen soveltuvilla koulutusaloilla, jolloin eri koulutusasteiden vahvuudet tukevat toisiaan. Näin oppilaitokset saavat myös mahdollisuuden syvempään yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa. Tämä mahdollistaa erilaisten simulaattoriympäristöjen rakentamisen yritysten kanssa. Tällöin myös alan koulutus saa käyttöönsä sekä elinkeinoelämän kokemusta että ajan tasalla olevan oppimisympäristön. Eri asteiden välistä yhteistyötä tehdään nykyään esimerkiksi merenkulun koulutuksessa Turussa Aboa Mare -oppilaitoksessa, jossa toisen asteen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun välillä tehdään hyvinkin pitkälle vietyä yhteistyötä. Aboa Maressa simulaattorijärjestelmiä on rakennettu yhdessä elinkeinoelämän kanssa.

Arvoisa puhemies! Koulutusta tulee kehittää ajan mukana. Tehtävän kehitystyön tulee olla suunnitelmallista, johdettua ja oikea-aikaista, jotta tulevaisuudessakin suomalaisen koulutuksen ja osaamisen taso pysyy kilpailukykyisenä.

18.31 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! "Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa", linjaa hallitus ohjelmassaan. Sama hallitus aikoo tehdä suoria leikkauksia opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista 641 miljoonaa. Herääkin kysymys, kuinka paljon sanat ja teot voivat olla ristiriidassa. Ainakaan sen enempää ne eivät

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

voi olla kuin mitä hallituspuolueiden puheenjohtajilla oli ennen vaaleja ja vaalien jälkeen. Jok'inkin puheenjohtaja lupasi, että koulutuksesta ei enää leikata.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset koskevat koulutuksen kaikkia tasoja ja tekevät pahaa jälkeä. Ne tarkoittavat suurempia ryhmiä päiväkodeissa ja kouluissa, vähemmän tukiopetusta ja ohjausta apua tarvitsevalle, vähemmän käytännön opetusta ammattikoulussa, vähemmän lähiopetustunteja, enemmän massaluentoja, vähemmän aikaa opiskelija-kohtaiseen ohjaamiseen, tutkimuksen alasajoa. Koulutuksen uudistuksia tarvitaan, ja hallituksen hankkeissa on hyviäkin asioita. On kuitenkin naiivia hallitukselta uskotella, että esitetyillä rajuilla leikkauksilla ei olisi vaikutusta. Leikkaukset vaikeuttavat normaalia toimintaa päiväkodeissa ja kouluissa niin paljon, etteivät ylimääräiset uudistushankkeet lämmitä, kun henkilökunnalla ei ole riittävästi aikaa tärkeimmälle: lapselle ja nuorelle.

Suuri huoli on myös koulutuksen tasa-arvoisuuden väheneminen. Laadukas maksuton koulutus yhdessä opintukijärjestelmän kanssa on mahdollistanut sen, että meillä kaikkien kyvyt on saatu käyttöön. Siivoojan työstä on voinut tulla professori — siinä, missä professorin poika on voinut päätyä siivoojaksi. Kotioloista riippumatta jokainen on voinut kouluttautua niin pitkälle kuin rahkeet riittävät. Tämä on murenemassa, oppimiserot ovat kasvaneet. Jos kotona ei ole mahdollisuutta auttaa eikä koulussa saa riittävästi tukea, niin perustaidot jäävät vajaiksi. Tutkimukset osoittavatkin, että yhä useampi peruskoulunsa suorittanut ei osaa kunnolla lukea ja laskea. On selvää, että heikolla luku- ja laskutaidolla koulutuspolulla eteneminen on kompurointia ja monet nuoret syrjäytetään kokonaan. Myöhemmässä vaiheessa monen koulutuspolku voi tyssätä taloudellisiin esteisiin. Opintotuki ei tahdo nytkään mahdollistaa kokopäiväistä opiskelua. Sen edelleen heikentyessä hukkaamme monta kykyä, jos vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tukea ja työskentely opintojen ohella on mahdotonta. Erityisesti perheellisten opiskelijoiden tilanne on erittäin tukala.

Arvoisa puhemies! Korkea osaaminen on ollut maamme vahvuus. Suomen menestystarina sotien jälkeisestä köyhästä maasta yhdeksi maailman rikkaimmista valtioista on perustunut koulutukseen ja tutkimukseen satsaamiseen. Hallituksella onkin oikea ajatus, kun se nyt hankalassa taloustilanteessa haluaa luoda uutta osaamista ja tuotteistaa ideoita kärkihankkeittensa avulla. Mutta kaunis ajatus ei riitä. Esimerkiksi Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeella hallitus lupaa käynnistää biotalouden tutkimus- ja innovaatiotoimintaa ja samanaikaisesti rajut leikkaukset korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta kuitenkin vaarantavat nämä tavoitteet — varsinainen silmäkääntötempu.

Arvoisa puhemies! Harva hallituspuolueen edustaja kykenee puolustamaan koulutusleikkauksia. Sen sijaan he pakenevat "on pakko" -retoriikan taakse. Hyvä hallitus, joskus on pakko, vaikkei tahdo, mutta ei tässä tapauksessa. Teidän ei ole pakko leikata koulutuksesta, se on teidän oma arvovalintanne. Se on lyhytnäköinen, typerä, lastemme ja nuortemme tulevaisuuden pilaava ja maamme menestystä kurjistava valinta, mutta pakko se ei ole. Se on teidän valintanne.

Toisin kuin hallituksen, vihreiden tavoitteena on maailman paras koulutus. Me emme halua leikata koulutuksesta. Meidän valintamme on toisenlainen. Esimerkiksi leikkaamalla kilometrikorvauksen ylikompensoitua osaa ja laskemalla hieman työmatkavähennyksen tasoa katetaan kaikki ensi vuoden budjettiin suunnitellut koulutusleikkaukset.

Hyvä hallitus, vaihtoehtoja on. Käyttäkää niitä. Älkää leikatako lastemme, nuortemme ja koko maamme tulevaisuudesta.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

18.36 Lasse Hautala kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa on tänään käyty keskustelua opposition tekemästä välikysymyksestä, joka kohdistuu koulutusleikkauksiin. Koulutusleikkaukset ovat välttämättömiä, sen sanelee meidän taloudellinen tilanteemme. Euroja on vähemmän, ja siksi euroja on vähennettävä.

Sitä, miten hallituksen toimet tulevat vaikuttamaan kasvuun, tasa-arvoon ja osaamiseen, voidaan monin eri tavoin torjua. Hallitus on täällä esitellyt tänään uudistuksia, joita hallitusohjelmassa on jo mainittu. Niistä tärkeimpiä ovat muun muassa sisältöjen kehittäminen, digitaalisten oppimisympäristöjen muodostaminen ja niiden tukeminen. Etäopetus tulee yhä tärkeämmäksi, kun koulutusverkostotkin ovat harventuneet. Myöskin digitaalisten oppimisympäristöjen merkitys kasvaa teknologisen edistymisen myötä. Vaikutuksia voidaan lieventää myöskin koulutuksen tehokkuuden lisäämisellä. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on tällä hetkellä se tilanne, että siellä on opiskelijoilla vapaita työviikkoja, lyhyitä päiviä, joskus vain kolmen neljänkin tunnin mittaisia, ja tällöin tulee eteen tilanne, että kun opetustunteja on vähän ja jos opiskelijalla on pitkä matka kotoaan opiskelupaikalle, niin kynnys nousee siihen, kannattaako kolmen neljän tunnin takia edes lähteä kyseisenä päivänä kouluun.

Edellinen hallitus vähensi koulutuksen järjestäjiltä opiskelupaikkoja, ja se toi jo itse asiassa eriarvoisuutta siihen, mitkä ovat harvaan asutulla maaseudulla mahdollisuudet toisen asteen koulutuksiin.

Näiden uudistusten vaikutusten lievennysten osalta on tärkeää myöskin työelämälähtöisyyden lisääminen. Meillä on paljon esimerkkejä siitä, että erityisesti pojilla kädentaitojen oppiminen on jäänyt toissijaisemmaksi, ja siksi olisi tärkeää, että nimenomaan näitä kädentaitoja pidettäisiin esillä. Erityisesti myös nämä teknologia-aineet ovat tärkeitä.

Työelämälähtöisyyden osalta on tärkeää yritysyhteistyön kehittäminen ja se, minkä täällä edustaja Gustafsson tänään nosti esille, että hänen ministeriaikanaan lähdettiin kehittämään 2+1-mallin järjestelmää. Se on hyvin kannatettava, eli se tarkoittaa sitä, että kaksi vuotta on aktiivisempaa opiskeluvaihetta ja kolmas vaihe on sitten työnantajalle tuettua harjoitteluvaihetta. Mielestäni tätä tulee ammatillisessa koulutuksessa jatkossa vieläkin tehokkaammin hyödyntää.

Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin on tuntunut siltä, että täällä on monissa puheenvuoroissa haluttu syrjäyttää tavallaan vanhemmilta lapsen kasvatusvastuu. On maalailtu, että nyt subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen tulee murentamaan koko varhaiskasvatuksen ja ryhmäkoon suurentaminen yhdellä lapsella sysää tämän koko järjestelmän aivan hunningolle. Minä en missään tapauksessa usko, että meidän varhaiskasvatuksen henkilöstön osaaminen olisi sillä tasolla, että yhden lapsen lisääminen sinne vaikuttaisi tällä tavalla. (Jukka Gustafsson: Mutta onko se suunta oikea?) — Yhdellä lisääminen ei ole mikään ongelma.

Vielä lopuksi: Täällä monissa puheenvuoroissa on noussut esille tämä koulutusvientikysymys eli käytännössä lukukausimaksujen ulottaminen Eta- ja EU-maiden opiskelijoille. Hämmästelen sitä, että meillä ei haluta ottaa näitä tuloja vastaan. Tämä on yliopistoille ja muille koulutuksen järjestäjille lisätuloa, ja niinhän on myös, että kun suomalainen henkilö lähtee Euroopassakin menestykselliseen yliopistoon — puhumattakaan amerikkalaisista yliopistoista — opiskelemaan, hän joutuu maksamaan tuhansia euroja tai tuhansia dollareita yksinomaan yksittäisestä lukukaudesta.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

18.41 **Touko Aalto vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön laskelmien mukaan valtio myöntää ympäristölle haitallisia tukia vuositasona 3—4 miljardia euroa. Hallitus on nyt valmis nipistämään tuosta summasta pois 6 prosenttia, 180 miljoonaa euroa. Vihreiden mielestä ympäristölle haitallisia tukia voitaisiin karsia tämän päälle 600 miljoonalla eurolla, mikä vastaisi hallituksen koulutukseen tekemiä säästöjä.

Vaikka hallitus mainostaa investoivansa koulutukseen kärkihankkeiden kautta 300 miljoonaa euroa, viivan alle jäävät 300 miljoonan euron leikkaukset. On sumutusta puhua koulutusinvestoinneista, jos ensin leikataan rajusti ja sitten investoidaan vähän. Hallituksen olisikin rehellisyyden nimissä puhuttava nettosummista.

Hallituksen linja näkyy vuoden 2016 osalta 210 miljoonan euron koulutussäästöinä. Vihreät tunnistavat kyllä sopeuttamisen tarpeen, mutta leikkaukset voidaan kohdentaa toisin. Sen sijaan, että säästämme lasten ja nuorten tulevaisuudesta ja leikkaamme omasta osaamisestamme, olemme valmiit valitsemaan pienemmän pahan eli leikkaamaan pienen osan kilometrikorvausten ylikompensaatiosta sekä uudistamaan työmatkakuluvähennysjärjestelmää. Näillä päätöksillä voimme välttää vuoden 2016 osalta tehtävät leikkaukset koulutukseen. Tulevien vuosien koulutusleikkaukset korvaisimme muun muassa vähentämällä dieselin saamaa verotukea, laittamalla jätteenpolton verolle ja ottamalla käyttöön maa-aines- ja louhintaveron.

Kaipasitte konkreettisia esityksiä, vaihtoehtoja. Tässä niitä tulee.

Korostan, että oman auton käytöstä työajossa tulee saada kiinteitä ja muuttuvia kustannuksia vastaava korvaus. Laskennallisesti yli 15 000 kilometrin työajojen jälkeen kaikki auton kiinteät ja muuttuvat kulut tulevat maksetuksi, ja tuon jälkeen kaikki tuki on pelkkää verotonta ansiota. Kilometrikorvausten hintalappu yhteiskunnalle on noin 170 miljoonaa euroa, ja esitämme siihen noin 50 miljoonan euron leikkausta. Kohtalaisen pieni summa, kun vertaa, mikä on toinen vaihtoehto.

Toisin kuin monesti luullaan, työmatkakuluvähennykset ohjautuvat alueellisesti kasvukeskuksiin, jossa oman auton käytölle on useammin myös vaihtoehtoja tarjolla. Kulkuvälineistä tuki ohjautuu voittopuolisesti, 80 prosenttia kaikista euroista, yksityisautoiluun. Työmatkakuluvähennyksen nettovaikutus valtion ja kuntien verotuloihin on yhteensä noin 630 miljoonaa euroa, josta olemme valmiit karsimaan neljänneksen, 160 miljoonaa euroa.

Koska nykyinen vähennys suosii yksityisautoilua ja lisää liikennettä, neljänneksen tasoleikkauksen ohella tulee puuttua myös tuen rakenteeseen. Ehdotamme pidemmällä aikajänteellä siirtymistä kilometripohjaiseen järjestelmään, jossa tuki irrotetaan kulkuvälineestä. Kilometripohjainen järjestelmä on mahdollista toteuttaa vyöhykkeittäin niin, että siellä, missä oman auton käytölle ei ole vaihtoehtoja — vaikkapa Teuvon Viitasaarella — kilometrikorvaus on suurempi, ja siellä, missä omalle autolle on vaihtoehtoja, kilometrikorvaus on pienempi. (Teuvo Hakkaraisen välihuuto) Näin järjestelmästä saataisiin alueellisesti oikeudenmukainen, sujuvoitetaan liikennettä ja vähennetään ruuhkia.

Arvoisa rouva puhemies! Opetusministeri kaipasi konkreettisia ehdotuksia. Toivon, että voimme näistä vielä keskustella ja kokonaisvaltaisesti kaikki nämä 600 miljoonan suorat leikkaukset voidaan korvata. Toivon, että otatte meidän pumaskan vastaan ja teillä on aikaa hieman keskustella, koska mikään pakko ei ole näitä tehdä. Nämä on myös konkreettisesti mahdollista tehdä toisin, ja siihen pohjautuu vihreiden esitys. — Kiitos.

18.46 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämän tärkeän välikysymyksen aiheeseen liittyen täytyy todeta, että tämän päivän keskustelunkin osalta joutuu toteamaan sen, että tässä salissa istuvista puolueista ei kyllä yksikään ole synnitön. Eli nykyiset oppositiopuolueet ovat tehneet, kuten muun muassa arvostamani edustaja Gustafsson aivan oikein on todennut, merkittäviä leikkauksia koulutukseen, ja nyt myös tämän hallituksen aikana leikkauksia toteutetaan. Oleellista tässä nyt on tietysti se, että meidän pitäisi pystyä yhdessä viemään tätä koulutussektoria kaiken kaikkiaan eteenpäin.

Itse uskon vahvasti siihen, että nämä hallituksen koulutusuudistustavoitteet ovat aivan oikeita. Keinoja niihin pääsemiseksi pitää koko ajan miettiä, mutta samalla meidän pitää myös ymmärtää se, että näitä paljon puhuttuja rakenteellisia uudistuksia on tehtävä myös koulutuspuolella, aivan samalla tavalla kuin sosiaali- ja terveydenhuollonkin puolella.

Ammatillisen koulutuksen reformin, perusopetuksen digiloikan tai nuorten yhteiskuntatakuun kehittämisen kaltaiset hankkeet pohjautuvat nimittäin siihen uudistustarpeeseen, minkä jatkuvasti muuttuva maailma koulutusjärjestelmällemme asettaa. Kuutta koulutuksen erilaista kärkihanketta vauhditetaan tässä merkittävällä kertaluontoisella panostuksella. Koulutuksen uudistamiseen kaiken kaikkiaan käytetään nyt yhteensä 300 miljoonaa euroa näitten kärkihankkeitten kautta. Siis tällä summalla ei ole tarkoitus paikata julkisen talouden tilanteen vuoksi tehtäviä säästöjä vaan kylvää tulevaisuuden paremman koulutuksen siemen.

Muutama kommentti näihin eri kysymyksiin:

Totta kai on todettava, että nämä koulutusleikkaukset viime ja nyt alkaneella hallituskaudella ovat erittäin kovia. Käytännössä esimerkiksi ammattikorkeakoulusektorilta lähes neljännes rahoituksesta on hävinnyt ja häviää muutamassa vuodessa, ja on aivan selvää, että näitä säästöjä ei löydy pelkästään seinistä.

Maakunnallisten korkeakoulujen näkökulmasta hallitusohjelman linjaus alue- ja alaperusteisen yhteistyön lisäämisestä on erittäin hyvä asia. Alaperusteisuuden on käytännössä tarkoitettava sitä, että esimerkiksi sotessa korkeakoulujen pitää keskenään pystyä kasvatamaan yhteistyötä. Vastaavasti alueperusteisen yhteistyön nimissä oppilaitokset ovat velvoitettuja lisäämään yhteistyötä alueellisten koulutus-, tutkimus- ja kehitysorganisaatioiden kanssa. Tämä on asia, jossa jokaisessa maakunnassa on äärettömän paljon tehtävää.

Todettakoon tässä yhteydessä myös se, että kansallisen hyvinvoinnin kehittyminen nojaa alueiden elinvoimaan, ja siksikin korkeakoulurakenteen pitää olla tässä maassa myös maantieteellisesti hyvinkin kattava.

Debatin yhteydessä täällä nousivat esille myös nämä ulkomaalaiset opiskelijat, puhuttiin koulutusviennistä. Itse olen ehdottomasti sitä mieltä, että meidän pitää mahdollistaa koulutuksemme järjestäjille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoitten luku-kausimaksut. Nämä pitää pystyä mahdollistamaan myös toisen asteen kouluille, oppilaitoksille, eli muun muassa lukioille.

Samoin tämän lisäksi meidän tulisi viedä eteenpäin myös niin sanottua vuosityöaikakokeilua, mikä toimisi monen, muun muassa lukion, osalta erinomaisen hyvällä tavalla, muun muassa tuon mahdollisen neljännen opiskeluvuoden osalta.

Kannustan ministeriä siihen, että nyt on tärkeintä se, että näitä päätöksiä tehdään ja niiden mukaisesti myös edetään, eli mitään eestaas toimimista tässä nyt ei ole mahdollista harjoittaa, vaan meidän on mentävä eteenpäin. Nyt nämä koulutusleikkaukset on kirjattu hallitusohjelmaan, mutta toki niiden toteuttamismallit ovat edelleen epäselviä. Näistä leikkauksista erittäin suuri osa kohdistuu erityisesti ammatilliseen koulutukseen, ja siinä tie-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

tysti ongelma on se, että järjestäjät suunnittelevat nyt jo vuosien 16—19 ohjelmia tietämättä näistä resursseista, millä noitten vuosien aikana toimitaan — ei tiedetä, leikataanko yksikköhinnoista vai aloituspaikkamääristä.

Nyt, puhemies, aivan lopuksi: Tähän liittyen yksi myönteinen ratkaisu olisi se, että koulutuksen läpäisyasteen parantamiseen pyrittäisiin kaikilla mahdollisilla tavoilla, esimerkiksi läpäisyasteen parantaminen 10 prosenttiyksiköllä vaikuttaisi merkittävästi aloituspaikkojen määrään per ikäluokka. Kysynkin tässä lopussa ministeriltä: millä tavalla olette ajatellut kannustaa oppilaitoksia nimenomaan tämän läpäisyasteen nostamiseen?

18.52 Kaj Turunen ps: Arvoisa puhemies! Kommentoin ihan tämän puheen alkuun edustaja Aallon tekemiä ehdotuksia. Näin ajatellen me kyllä voimme nämä nyt tehtävät kustannussäästöt korvata joillain toisilla kustannussäästöillä. Nämä edustaja Aallon esittämät keinot ovat sellaisia keinoja, jotka vaikuttavat kyllä kansantalouteen, mutta yhtä lailla voisi sanoa niin, että nämä kustannussäästöt, mitkä nyt ovat kysymyksessä, voidaan myöskin leikata vaikka kehitysavusta suoraan pois. Mutta toisaalta meidän ei tarvitse tehdä kumpakaan, ei tarvitse tehdä sitä Aallon esitystä eikä leikata kuitenkaan kehitysavusta. Minä puhuisin enemmänkin siitä, että nyt tehtävillä uudistuksilla saavutetaan säästöjä.

Arvoisa puhemies! Suomi on koulutuksen ja osaamisen, modernin oppimisen sekä tutkimuksen kärkimaa maailmassa vielä tänäkin päivänä. Suomen taloudellisen tilanteen johdosta hallitus on joutunut arvioimaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen sekä korkeakoulujen ja tieteen toimintaa edellisiä hallituksia tarkemmin. Maamme on erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, ja siksi julkista taloutta on tarpeen tasapainottaa myös osaltaan koulutuspoliittisesti järkevien ratkaisujen avulla. Tämä sen takia, että Suomi voi olla jatkossakin oppimisen ja koulutuksen suurvalta, sillä riskinä on, että osaavia työntekijöitä ei ole tarpeitamme ja riittävää kilpailukykyä vastaavasti. Osaamisen ketjun heikkoudet on korjattava kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa koulutusmuodoissa ja väestön koulutustasoa on nostettava kilpailijamaita nopeammin. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi on tärkeää kiinnittää jatkossakin osaamiseen, koulutukseen ja tutkimukseen erityistä huomiota.

Hallituksen suunnitelmia perusopetuksen kehittämisessä on kritisoitu muun muassa siitä, että ne kasvattavat ryhmäkokoja. Ryhmäkoot eivät liene kuitenkaan se keskeinen kysymys opetuksen laadun ja tehokkuuden takaamisessa. Sen sijaan koulutuksen ja oppimisen laadun takaaminen edellyttää, että kykenemme ottamaan käyttöön opetuksessa uusia innovaatioita, uudistamaan oppimisympäristöjä ja digitalisoimaan koulutusta. Yhdessä vaalikaudessa kouluja ja koulutusta ei kuitenkaan täysin digitalisoida mutta se voidaan saada hyvälle alulle. Digitalisoiminen tukee parhaiten Suomen eri alueiden tasa-arvoisen oppimisympäristön kehitystä, sillä se mahdollistaa opetuksen ja oppimisen korkean tason myös syrjäseutujen kouluissa ja oppilaitoksissa. Hallituksen suunnittelemat toimenpiteet tulevat kaventamaan nimenomaan koulujen välisiä eroja, riippumatta siitä, missä kunnassa koulu sattuu sijaitsemaan.

Hallitus on nostanut yhdeksi keskeiseksi kärkihankkeeksi osaamisen ja koulutuksen. Koulutuksen aikajänteet ovat hyvin pitkiä. Tämä tarkoittaa, että koulutustarjonnan sisältöjä on kohdennettava kansainvälisten ja kansallisten työmarkkinoiden ennakoitavissa olevien tarpeiden mukaan ja tehtävä tarvittavat muutokset myös koulutusjärjestelmän rakenteessa. Koulutuksella on kyettävä reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin kilpailijamaita nopeammin. Kärkihankkeen toteuttamisessa tullaan konkreettisesti nostamaan esille

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

muun muassa yritysten ja koulutuksen välinen yhteistyö. Parhaimmillaan tämä yhteistyö tuottaa uusia yrittäjiä ja innovaatioita sekä on nopein tapa reagoida toimintaympäristön muutoksiin.

Hallitus haluaa modernisoida ja vahvistaa toisen asteen koulutuksen, ei — niin kuin SDP viime vaalikaudella esitti — 270 miljoonan euron leikkauksilla, vaan uudistamalla. Päteviä, hyvin koulutettuja ja ammattitaitoisia työntekijöitä tarvitaan aina. Hallitus haluaa järjeistää koulutuksen rahoitusta ja rakenteita poistamalla koulutuksen päällekkäisyyksiä, raja-aitoja ja koota koulutustarjonnan, rahoituksen ja ohjauksen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Samalla hallitus haluaa kannustaa koulutuksen järjestäjiä toiminnan tehostamiseen. Työpaikoilla tapahtuva oppiminen ja oppisopimusjärjestelmän uudistaminen on osoittautunut erinomaiseksi keinoksi nuorelle saada itselleen hyvä ammatti. Oppisopimusjärjestelmää tullaan kehittämään työnantajan hallinnollista taakkaa ja taloudellista raskautta keventämällä. Järjestelmän kehittäminen helpottaa nuorten siirtymistä työelämään.

Suomalaisen yhteiskunnan ja kilpailukyvyn kannalta keskeistä on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintamahdollisuuksien takaaminen ja toiminnan kehittäminen. Meillä on maassamme ainutlaatuinen alueellista kilpailukykyä ja tasa-arvoa korostava yliopisto- ja ammattikorkeakoulujärjestelmä, joka on taannut yhteiskuntamme kehittymisen kaikkialla Suomessa.

18.57 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! "Luova tuho" on talousteorianaan liittyvä termi, joka tarkoittaa teollisuuden rakennemuutosta, jossa tehokkaat organisaatiot selviävät ja tehottomat tuhoutuvat. Vanhojen rakenteiden murtuessa uusia, korvaavia syntyy tilalle, kun rakenteet uusiutuvat esimerkiksi uusien teknologioiden ja uusien toimintamallien myötä. Työpaikkoja häviää, mutta menetykset alkavat muuttua uusiksi työpaikoiksi uusille aloille. Luovan tuhon sanotaan olevan jopa tuottavuuden kasvun edellytys.

Me suomalaiset olemme juuri nyt tässä luovan tuhon tilanteessa: Globalisaation, digitalisaation ja robotisaation myötä työelämän rakenne on muuttunut ja muuttuu edelleen. Suomalaisen viennin kivijalat, metsä-, elektroniikka- ja metalliteollisuus, ovat kemianteollisuutta lukuun ottamatta vaikeuksissa tai jopa romahtaneet. Etenkin korkean jalostusasteen vienti on romahtanut, vanhoja ammatteja kuolee ja uusia syntyy tilalle. Sille ammatille, johon aikanaan on kouluttautunut, ei välttämättä enää ole kysyntää. Tekninen kehitys uhkaa jopa 36:ta prosenttia ammasteista seuraavien kahden vuosikymmenen aikana. Ihminen saattaa joutua elämänsä aikana kouluttautumaan useampaan eri ammattiin ja vaihtamaan alaa monta kertaa. Elämänikäisestä koulutuksesta on tullut välttämättömyys. Tässä luovan tuhon tilanteessa, jossa nyt elämme, ei hallituksen taholta ole siis kovinkaan viisasta säästää juuri koulutuksesta. Laadukas koulutus alkaen varhaiskasvatuksesta ja perusasteelta aina toisen asteen koulutukseen ja korkeakouluun saakka, aikuiskoulutusta unohtamatta, luo sen osaamisperustan, josta Suomi ponnistaa eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Suomalainen koulutusjärjestelmä on maailman tehokkain. Tehokas koulutusjärjestelmämme on sopivien palkkojen, ryhmäkokojen ja hyvien oppimistulosten yhdistelmä. Jo nyt koulutusmenojen osuus on reilut 12 prosenttia kaikista julkisista menoista Suomessa — tämä lukema on vuodelta 2011 — eli alle OECD-maiden keskiarvon. Ottaen huomioon viime hallituskaudella tehdyt koulutusleikkaukset ei varaa uusiin leikkauksiin enää ole. Hallituksen leikkaukset vaarantavat Suomen tulevaisuuden ja kasvun edellytykset, koska Suomi pärjää vain korkealla osaamisella, pärjäämme vain olemalla

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

edelläkävijäosaajia. Tulee muistaa, että koulutus on investointi eikä kuluerä, se maksaa itsensä moninkertaisesti takaisin. Investointivelkaa ja syömävelkaa ei pidä rinnastaa toisiinsa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksella on niin keskeinen merkitys lasten myöhemmälle oppimiselle ja kehitykselle, että OECD:n mukaan euron sijoitus varhaiskasvatukseen tuottaa myöhemmin jopa 7 euroa enemmän kuin mikään muu kasvatus tai koulutus. Yliopistoeuro puolestaan tuottaa lähes 6 euroa Euroopan taloudelle. Miksi hallitus haluaa säästää tulevaisuudesta?

Erittäin vahingollisia suomalaiselle edelläkävijäosaamiselle ovat hallituksen leikkaukset, jotka kohdistuvat yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Näillä leikkauksilla vaarannetaan korkeakoulujen mahdollisuudet tarjota laadukasta koulutusta, lasketaan osaamistasoa ja ennen kaikkea kavennetaan resursseja elintärkeältä perustutkimukselta, jonka pohjalta kehitetään tulevaisuuden innovaatioita. Suorien leikkausten lisäksi hallitus suunnittelee saavansa säästöjä aikaan vähentämällä maisterintutkinnon suorittamismääriä 20 prosentilla yliopistoissa. Tapasin eilen oman maakuntani, Varsinais-Suomen, yliopistoväkeä. He olivat jopa enemmän huolissaan maisterimäärien leikkaamisesta kuin budjettisumman leikkaamisesta. Maailma ei ole yksinkertaistumassa vaan monimutkaistumassa. Monimutkaistuva maailma tarvitsee vielä nykyistäkin syvempää ja laaja-alaisempaa osaamista. Kovasti ihmetyttää, miten arvon hallitus on ajatellut meidän suomalaisten pärjäävän monimutkaistuvassa maailmassa alentamalla koulutustasoa. Maisterintutkinnon suorittavien määrää ei pidä alentaa. Joihinkin tehtäviin vaadittavaa kelpoisuutta voi sen sijaan harkita alaspäinkin, mutta näitä kelpoisuuksia ja maisterinkoulutuksen määriä ei pitäisi sekoittaa keskenään.

Arvoisa puhemies! On merkillistä, että hallitus peräänkuuluttaa Suomen nousua innovaatioilla ja samaan aikaan leikkaa perustutkimuksesta ja tieteestä. Nämä leikkaukset yliopistojen perusrahoituksesta sekä Suomen Akatemian ja Tekesin kilpaillusta tutkimusrahoituksesta uhkaavat näivettää koko suomalaisen innovaatioekosysteemin. Suomen viennitavet kasvuun perustuva tulevaisuus, joka syntyy nimenomaan edelläkävijäosaamisesta, joutuu vaakalaudalle.

Hyvin huolestuttavia ovat myös ammatilliseen opetukseen kohdistuvat säästöt. Jo nykyään lähiopetustuntien määrät ovat enää vain reilut parikymmentä viikkotuntia, siis saman verran kuin peruskoululaisilla. Esimerkiksi Turussa, josta itse tulen, ammattiin opiskelevalla lähiopetusta on enää noin 26 viikkotuntia, saman verran kuin peruskoulun 5.-luokkalaisella. Määrissä on tultu muutamassa vuodessa yli kymmenenkin tuntia alaspäin reilusta 30 tunnista. Erityisen hankalia ammatillisen opetuksen säästöt ovat siksi, että rahat säästetään jo vuonna 2017 mutta ammatillisen koulutuksen reformi, jossa uudistetaan rakenteita, rahoitusta ja lainsäädäntöä, astuu voimaan vasta 2018. Rahat viedään ensin, ja vasta vuoden päästä tulee ohjeet siitä, miten se pitää tehdä. Näin päin ei pitäisi toimia.

Puhe aika ei anna nyt mahdollisuutta varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen säästöjen arvioimiseen, mutta yhdyn näiden suhteen oman ryhmän ja sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoroon.

19.03 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! Tätä keskustelua on ollut jokseenkin surullista seurata tänään. Me olemme ikään kuin luovuttaneet ja luovuttamassa, niin että Suomi ei ole enää menestyksen maa. Jotenkin tuntuu siltä, että tämä salikaan ei enää usko siihen, että voimme olla koulutuksen kärkimaa.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Hallituksen tapa edistää Suomen kilpailukykyä lähtee liikkeelle aivan väärästä päästä. Suomalaisen yhteiskunnan menestystarinan takana on kyky luoda älykäs yhteiskunta, jossa kaikki koulutetaan ja mahdollisimman monella on eväät nousta pitkälle. Tasa-arvoisella koulutusjärjestelmällä ja korkealla osaamisella pieni maamme on pystynyt menestymään ja ollut vuodesta toiseen kilpailumittareiden kärkikastissa. Hallituksen esityksillä ei lisätä kilpailukykyä vaan päinvastoin heikennetään sitä.

Viime hallituskaudella valmistui useita tutkimuksia niin peruskoulun tilasta kuin suomalaisten osaamistaidon kehittymisestä. Niissä kävi ilmi huolestuttavia kehityssuuntia: koulutuksen periytyminen lisääntyy, heikommista oloista tulevien lasten oppimistulokset ovat nopeassa laskussa, ja suomalaisten osaamistaso on heikentymässä verrattuna keskeisiin kilpailijamaihin. Nämä tiedot ovat varmasti olleet myös hallituksen tiedossa.

Täällä on puhuttu paljon varhaiskasvatuksesta, ja yhdyn niihin puheenvuoroihin, jotka ovat huolissaan meidän varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen leikkaukset tulevat jäämään historiaan. Tässä on myös useampaan otteeseen kerrottu siitä, kuinka euron panostus varhaiskasvatukseen säästää meiltä 7 euroa tulevaisuudessa. Esimerkiksi subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on yksi perustavanlaatuinen osa meidän tasa-arvoista koulutusjärjestelmää.

Tässä useammat ovat sanoneet, että ei se yksi lapsi nyt mitään tilannetta muuta. Kysykää niiltä ihmisiltä, jotka tekevät töitä näiden lasten kanssa. Heillä on tasan se yksi käsipari, ja kyllä se vaikuttaa heidän tekemäänsä työhön ja myöskin siihen laatuun. Vaikka varhaisen tuen ja puuttumisen merkitys tiedetään, ajavat kuitenkin hallituksen rajaukset nimenomaan päivähoito-oikeuden pois niiltä lapsilta, jotka sitä myös kaikista eniten tarvitsevat, jotka tarvitsevat nimenomaan pedagogiikan ammattilaisten ja muiden lasten seuraa.

Ongelmat tulevat kertautumaan myöskin peruskoulussa. Olen itse esimerkki siitä, kuinka suomalainen peruskoulu pystyy tukemaan oppilaita, jotka tulevat hyvin vaikeista lähtökohdista, kuinka erilainen tausta ei ole este tulevaisuuden rakentamiselle vaan pelkkä haaste, jossa meidän ammattilaiset ja ammattitaitoiset opettajat pystyvät auttamaan. Nyt hallitus on viemässä tältäkin resurssit leikkaamalla muun muassa ryhmäkokoja ja laaturahaa. Tutkimukset osoittavat, että erityisesti maahanmuuttajavaltaisissa kouluissa pienet ryhmät ovat paras keino estää syrjäytymistä. Tänään ollaan oltu hyvin huolissaan myös tästä maahanmuutosta ja siitä, miten pärjäämme maahanmuuttajalasten kanssa. Esimerkiksi Helsingissä, jossa joka kymmenes lapsi on erityisen tuen tarpeessa, tarvitaan erityisen kipeästi välineitä eriarvoisuuden kitkemiseksi ja oppilaiden tukemiseksi. Hallituksen leikkauksen vaikutus on aivan päinvastainen. Ryhmäkoon kasvattaminen yhdellä merkitsee jopa 300 opettajan vähentämistä.

Kaikkea tätä paikataan kohdentamalla murto-osa leikkauksista digitalisaation edistämiseen. Nämä kärkihankkeet ovat tietenkin hallituksen puolelta tärkeitä, ja siellä on paljon hyvää, mutta välillä tuntuu siltä, että me olemme maalaamassa talon seinää, kun koko talo ollaan valitettavasti romuttamassa.

Ongelmat tulevat kertaantumaan myös korkeakouluissa. Leikkaukset aloituspaikkoihin, opetukseen ja tutkimukseen vievät tulevan kasvun mahdollisuuksia. Miten Suomen korkea koulutustaso ja osaaminen pystytään turvaamaan, jos osaamisen kasvu pysäytetään?

Tänään olemme paljon keskustelleet myöskin siitä, että meillä on vaikeata, taloudellisesti on vaikeata ja täytyy tehdä näitä kipeitä päätöksiä. Mutta olemmeko tosiaankin unoh-

taneet historiasta, millä tavalla aikaisemmin vaikeina talousaikoina ollaan hoidettu suomalaisten tulevaisuutta? Olemme silloin juuri panostaneet koulutukseen.

Haluan muistuttaa tästä ja toivon, että hallitus ei piiloudu vaihtoehtottomuuden taakse. Tänä on annettu lukuisia vaihtoehtoja. Miksi ette ole valmiita hakemaan ratkaisuja, joilla pystytään turvaamaan koulutusta tulevaisuudessa eikä kurjisteta Suomen mahdollisuuksia menestyä? Teillä on se avain käsissä tällä hetkellä.

19.09 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Laadukas peruskoulu on koulutusjärjestelmän kivijalka. Oppimistulokset ovat kansainvälistenkin tutkimustulosten mukaan heikentyneet, ja koulujen väliset erot ovat kasvamassa. Nykymeno ei siis voi jatkua, ja juuri tämän on hallituskin ymmärtänyt.

Asenne vaikuttaa oppimistuloksiin paljon. Jos koulunkäynti ei motivoi, eivät oppimistuloksetkaan ole häävejä. Perusopetuksen kehittäminen on yksi hallituksen koulutuskärkihankkeista. Tässä puheenvuorossa haluan keskittyä erityisesti kahteen kärkihankkeen kohtaan, joiden avulla koululaisten innostus opiskeluun paranee: oppimisympäristöjen digitalisointiin ja liikunnan lisäämiseen kouluissa.

Arvoisa puhemies! Tutkimusten mukaan Suomi on viimeisten 15 vuoden aikana tippunut koulujen tietotekniikan käytössä kärkijoukosta keskivaiheille. Suomessa on esimerkiksi paljon alakouluja, joissa ei ole minkäänlaista atk-opetusta. Viime vuonna Suomen peruskouluissa oli käytössä keskimäärin kolme tietokonetta kymmentä oppilasta kohden. Eivät niin sanotun kännykkäsupolven nuoret automaattisesti opi kirjoittamaan tavallisella näppäimistöllä tai käyttämään taulukkolaskentaohjelmia.

Hallitusohjelmassa luvataan päivittää oppimistapoja ja oppimisympäristöjä ottamalla käyttöön enemmän teknologiaa opetuksessa. Opetusmenetelmiä pitääkin uudistaa nykyaikaan sopiviksi. Harvassa ovat työpaikat, joissa pärjäisi ilman minkäänlaista teknologiaosaamista. Teknologian käyttäminen opetuksessa parantaakin koululaisten työelämätaitoja. Tiedon ulkoa pönttämisen sijaan monesti on tärkeämpää tietää, mistä tarvittavan tiedon voi löytää. Avainasemassa on myös lähdekritiikki eli se, mihin tietoon voi luottaa. Lisäksi koulunkäynnistä tulee hauskaa, kun esimerkiksi matematiikkaa ja kieliä voi harjoitella erilaisten tietokonepelien avulla.

On kuitenkin harhaluulo, että oppiminen muuttuu jotenkin paremmaksi vain sillä, että kouluissa ryhdytään käyttämään tekniikkaa. OECD:n tutkimuksen mukaan tietotekniikka voi olla jopa häiriöksi luokkahuoneessa, ja tietysti on riski, että oppilaat tekisivät tehtäviään vain kopioimalla vastauksia internetistä. Lisäksi on erityisen tärkeää huolehtia koulutuksen tasa-arvosta: koulujen on tarjottava kaikille oppilailleen samat laitteet. Kaikilla perheillä ei ole varaa hankkia lapselle omaa älypuhelinia, tablettia tai kannettavaa tietokonetta. On myös muistettava, ettei kännyköiden ja tietokoneiden käytön pitkäaikaisia terveysvaikutuksia ole vielä edes pystytty tutkimaan. Liiallinen digitaalisten laitteiden käyttö aiheuttaa kuitenkin jo lyhyellä aikavälillä fyysisiä oireita, kuten päänsärkyä. Lasten ja nuorten ruutuaikaa kehoitetaan rajoittamaan jo nykyään, kun se kohdistuu lähinnä heidän vapaa-aikaansa. Syynä on välittömien terveyshaittojen lisäksi se, että tietokoneen tai tabletin kanssa vietetty aika on useimmiten istumista. Liika istuminen onkin yksi tulevaisuuden suurista terveysriskeistämme.

Arvoisa puhemies! Toinen hallituksen kärkikoulutushankkeista esille nostamani asia on, että peruskoulussa liikutaan jatkossa vähintään tunti päivässä. Tällä kärkihankkeella on myönteisiä vaikutuksia niin kansanterveyteen kuin kansantalouteen. Kun terveet elämän-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

tavat opitaan ja niistä tulee rutiineja jo lapsena, myönteiset vaikutukset heijastuvat aina pitkälle työelämään. Koko ikäluokan kattavalla peruskoululiikunnalla kavennetaan myös väestöryhmien välisiä hyvinvointieroja. Liikunta ei saa olla vain varakkaiden harrastus.

Käytännössä liikunnan lisääminen toteutetaan esimerkiksi laajentamalla Liikkuva koulu -hanke valtakunnalliseksi, ja kokeiluita ulotetaan myös toiselle asteelle. Liikkuva koulu tarkoittaa paljon muutakin kuin yhden tavallisen koululiikuntatunnin lisäämistä joka päivään. Hankkeen innovatiivisimmat ideat liittyvät toiminnalliseen opetukseen. Minulla on täällä eduskunnassa tällä viikolla yhdeksäsluokkalainen tet-harjoittelija, joka kertoi toiminnallisesta opetuksesta hyvän esimerkin: Äidinkielen tunnilla oli opetettu alistuskonjunktioita niin sanotulla pilkkukaratella. Pilkkukaratessa kullekin pilkkua vaativalle konjunktioille oli oma liikkeensä, esimerkiksi syvä kyykky, joka piti tehdä aina opettajan sanottua jonkin alistuskonjunktin. Tällainen kinesteettinen oppiminen parantaa oppilaiden keskittymiskykyä ja tekee oppimisesta hausempaa. Liikkuvan koulun metodeja voisi ottaa käyttöön myös työpaikoilla. Siihen sisältyy istumisen välttämistä esimerkiksi lisäämällä taukoja ja lyhyttä taukoliikuntaa.

Tavallista luokassa tapahtuvaa opetusta voi korvata myös vaikkapa lähtemällä opettajan johdolla ulos kävelylle. Esimerkiksi Keiteleen luontoeskarissa esikoululaiset viettävät päivänsä ulkona touhuten, tutkien ympäristön ihmeellisyyksiä ja tekemällä tehtäviä luonnon omilla materiaaleilla. Älylaitteiden kanssa kasvanut sukupolvikin kiinnostuu asioista paljon enemmän, kun opitut jutut ovat oikeita ja käsin kosketeltavia. Liikkumaan pitää kannustaa myös oppituntien ulkopuolella. (Puhemies koputtaa) Kouluissa on saatu aikaan hyviä tuloksia järjestämällä välitunneille ohjattua liikuntaa.

Arvoisa puhemies! Liikunnan lisääminen koulupäivään eri tavoilla vaatii opettajien panostusta, mutta se on vaivan väärti. Tuomalla vaihtelua koulunkäyntiin liikunta parantaa oppilaiden keskittymiskykyä ja motivaatiota.

19.15 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen on turha piiloutua rakenteellisten uudistusten taakse perustellessaan leikkauksia; sen tulisi avoimesti myöntää, että se toteuttaa rajuja koulutukseen kohdistuvia leikkauksia, jotka heikentävät kansakuntamme osaamistasoa. Hallituksen tulisi tässä tilanteessa myös ehdottaa, kuinka Suomen koulutusjärjestelmän tulisi tällaisilta rajuilta toimilta selviytyä ja miten koulutusjärjestelmää voi tällaisen jälkeen vielä kehittää. Leikkaukset ovat rajuja, ja nyt todella voidaan sanoa, että leikataan voimakkaasti lapsilta, sivistykseltämme ja tulevaisuudeltamme, kuten myös taloustieteen nobelisti Joseph Stiglitz ilmaisi tällä viikolla.

Yhteensä hallitus leikkaa koulutuksesta lähes 3 miljardia. Tämä on kokonaisbudjetista jopa 10 prosenttia. Viime aikoina hallitus on pyrkinyt kosmeettisilla päätöksillä korjaamaan tehtyjä päätöksiä ja hehkuttanut lisäämällä niin sanottuihin koulutuksen kärkihankkeisiin 300 miljoonaa euroa. Nämä hallituksen toimet ovat kuin leikkaisi ensin pienituloisilta eläkeläisiltä asumistuen kautta 200 euroa ja antaisi sen jälkeen muutaman kympin takuueläkkeeseen. Tätä ei voi hyväksyä. Minua ihmetyttää, kuinka pitkälle hallitus on valmis menemään leikkauspolitiikassaan ja eriarvoistavissa leikkauksissa, kuinka paljon hallituksen mielestä meillä on varaa leikata pienituloisilta ja kansakuntamme osaamisesta.

Mielestäni koulutukseen kannattaa panostaa aina. Myös tutkimustulokset ovat yksiselitteisesti tätä mieltä. Muun muassa OECD:n tilastojen mukaan koulutukseen sijoitetut eurot tuottavat itsensä moninkertaisesti takaisin. Esimerkiksi varhaiskasvatukseen sijoitettu euro tuottaa itsensä seitsemänkertaisena takaisin. Käytännössä tulee muistaa se, että investoin-

tivelka on aivan eri asia kuin syömävelka. Koulutukseen kohdistuvat leikkaukset eivät tuo säästöjä vaan syövät nimenomaan talouskasvumme eväitä. Esimerkiksi Norjassa keskustellaan parhaillaan valtion strategisista painopisteistä, koska valtion öljyvarat eivät ole loputtomat. He kutsuvat tulevaa strategiaansa niin sanotuksi knowledge society- eli tietoyhteiskuntaan panostamiseksi. Tässä koulutuksella on merkittävä rooli. Meidänkin tulisi nähdä tietoyhteiskunta meidän strategiseksi päämääräksemme. Siinä koulutukseen panostaminen ja koulutusviennin lisääminen olisi nähtävä voimavaraksi, jota kautta voisimme myös saada lisää pelimerkkejä yhteisesti käytettäväksi. Nyt voikin kysyä, kuka ostaisi tulevaisuudessa koulutusta, johon ei meillä ole yhteistä tahtotilaa panostaa.

Kuten todettu, hallituksen politiikka ei tue osaamistason nostoa eikä ota huomioon koulutusviennin tarjoamia mahdollisuuksia. Esimerkiksi pelkästään korkeakouluilta leikataan melkein 800 miljoonaa vuoteen 2019 mennessä. Nämä leikkaukset näkyvät muun muassa Helsingin yliopiston toiminnassa, mikä tarkoittaa jopa 3 300 työpaikan menetystä. Esimerkiksi THL:n uusissa tutkimuksissa varhaiskasvatuksesta saattaa hävitä jopa 5 000 työpaikkaa. Nämä ihmiset tuovat nimenomaan tulevaisuuden edellytyksiä, kasvua, innovaatioita ja muita mahdollisia uusia työpaikkoja. Kun Suomesta häviää paljon korkeakoulutettuja tutkijoita, yliopisto-opettajia, ei se vaikuta pelkästään suomalaiseen perustutkimukseen vaan myös tutkimuksen soveltamisalueisiin, kuten uuden yrittäjyyden mahdollistamiseen ja innovaatioihin.

Leikkaukset eivät vaikuta pelkästään koulutuksen laatuun vaan siten myös suomalaisen osaamiseen ja opiskelijoiden hyvinvointiin ja valmistumisnopeuteen, puhumattakaan siitä, millaisia vaikutuksia sillä on tulevaisuuden työkentälle ja tulevaisuuden Suomelle. Pyytäisin hallituksen kansanedustajia pohtimaan todella, millaisen velan oikeasti haluatte jättää tuleville sukupolville. Toivon, että Suomi olisi jatkossakin maa, jossa jokaisella olisi lähtökohdista riippumatta oikeus opiskella ja elää tasa-arvoisesti. Sitä haluan ainakin itse tällä puheenvuorollani edistää ja puolustaa.

19.20 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Erityisen tyytyväinen olen siihen, että EU:n ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille asetetaan lukukausimaksut, vihdoin ja viimeinkin. Säästyvät rahat jäävät oppilaitosten käyttöön, joten kouluillakin on intressi kehittää opetusta. Tilanteessa, jossa koulutuksesta joudutaan leikkaamaan, on kestäväntöntä kustantaa maksuttomia opintoja koko maailmalle. Lukukausimaksut ovat lisäksi tehokas keino karsia maksuttoman tutkinnon perässä tulijat. Meillä on hassattu ties miten paljon rahaa sellaisten ulkomaalaisten kouluttamiseen, jotka ovat tulleet Suomeen vain siksi, että suomalainen veronmaksaja on kustantanut heidän opintonsa. Toivottavasti tämä järjettömyys loppuu kertaheitolla, ja toivottavasti lukukausimaksut asetetaan tarpeeksi korkealle tasolle vastaamaan korkeatasoista koulutusjärjestelmäämme.

Ilmaisen koulutuksen tarjoaminen noin 20 000 ulkomaalaiselle opiskelijalle on valtava kuluerä. Myös yliopistojen rehtorit toivovat ulkomaalaisille opiskelijoille lukukausimaksuja. Helsingin Sanomissa 16. toukokuuta julkaistussa artikkelissa kerrotaan näin: "Yliopistoissa on jo kauan kaivattu lainmuutosta, joka mahdollistaisi lukukausimaksujen perinnän ulkomaisilta opiskelijoilta. Rehtorit ovatkin tyytyväisiä, että se vihdoin näyttää toteutuvan. Vastaavaa hanketta on ehditty valmistella koulutusviennin edistämisen nimissä jo monen hallituksen aikana, mutta aina se on kaatunut etenkin vasemmistoliiton ja vihreitten vastustukseen."

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Arvoisa rouva puhemies! Vihreiden Ozan Yanar kirjoitti Uuden Suomen blogissaan viime vuoden maaliskuussa tekstin otsikolla "Suomi ei tarvitse ulkomaisten opiskelijoiden lukukausimaksuja". Uskomatonta.

Arvoisa rouva puhemies! Olen edustaja Yanarin kanssa aivan päinvastaisilla linjoilla. Ehdottomasti Suomi tarvitsee nämä maksut, varsinkin tässä taloustilanteessa. Tekstissään Yanar kertoo, millaisia lukukausimaksukokeilun vaikutukset Aalto-yliopistossa olivat. Analyysin mukaan "monet niistä opiskelijoista, jotka eivät saaneet stipendiä kattamaan opintojaan, jättivät opiskelupaikkansa lunastamatta". "Opiskelupaikkojen hylkäysprosentti kasvoi merkittävästi stipendin koon pienentyessä." Eikö tämä todista, että nimenomaan opiskelun maksuttomuus on ollut se vetovoimatekijä?

Yanar jatkaa: "Meidän on kehitettävä osaamista, jota muilla ei ole ja jota on vaikea jäljitellä. Maailmalla tulee olemaan esimerkiksi kysyntää energiatehokkaalle rakentamiselle, uusille energiamuodoille sekä tietoyhteiskunnan palveluille. Ilman kovan tason korkeakouluosaamista emme voi kehittää näitä asioita." Tästä olen samaa mieltä. En siltikään tiedä, miksi meidän tulisi tarjota kovatasoinen koulutus toiselta puolelta maailmaa tuleville ilmaiseksi. Tässä taloustilanteessa meidän täytyy katsoa suomalaisten opiskelijoitten etua ja Suomen etua, ja se maailmanparantaminen, josta ei ole kellekään mitään hyötyä, on lopetettava. — Kiitos.

19.26 Ozan Yanar vihr: Arvoisa rouva puhemies! Keskittyisin hallituksen näihin toimiin ja vastaan edustaja Hakkaraiselle toisessa istunnossa, minkä takia ajattelen, että lukukausimaksut EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille eivät mielestäni kannata.

Arvoisa puhemies! Hallitus on leikkaamassa koulutusmäärärahoja 3 miljardin edestä tämän vaalikauden aikana. Nämä massiiviset leikkaukset uhkaavat heikentää suomalaista koulutusjärjestelmäämme, täten vaikuttavat meidän tulevaisuuteemme. Me tiedämme hyvin, että Suomi on noussut huippukoulutuksensa ja korkean osaamisensa vuoksi. Maamme yritykset ovat luoneet korkealaatuisia palveluita ja tuotteita, joilla ovat voineet kilpailla maailmanmarkkinoilla.

Viime viikkoina on puhuttu paljon kilpailukykytekijöistä. Koulutusjärjestelmämme on menestyneen yhteiskuntamme kulmakivi, ja se on itse asiassa Suomen tulevaisuuden talouskasvun avain. Suuri osa kansanedustajista osallistui viime kuussa pidetylle taloudenpuolustuskurssille. Siellä eräs konkarikansanedustaja esitti hyvän kysymyksen: nousiko Nokia työn alhaisen hinnan vuoksi vai sen vuoksi, että heillä oli parhaat tuotteet? Kaikki tiedämme, että vastaus on jälkimmäinen. Laadukkaiden uusien vientituotteiden löytämiseen tarvitaan laadukasta koulutusta, tutkimusta ja innovaatiotoimintaa. Näillä Suomi saadaan nousuun. Mutta mitä tekee hallitus? Aivan päinvastaista politiikkaa. Osaamisen laskullako Suomen vienti vilkastuu? Osaamisen laskullako Suomi saa taloutensa kuntoon? Me tiedämme jälleen kerran, että vastaus on "ei".

Kuten aiemmin sanottu, nämä koulutusleikkaukset ovat erittäin rajut. Pelkästään Helsingin yliopisto joutuu näillä näkymin vähentämään korkeintaan 1 200 työntekijää vuoteen 2020 mennessä. Se on valtava lovi yliopiston osaamiseen. Tämä tarkoittaa siis vähentämistarpeen olevan noin 15 prosenttia. Puheet siitä, että leikkaukset eivät vaarantaisi opetusta tai tutkimusta vaan hallintoa pelkästään, eivät ole totta. Opetusministeri Sanni Grahn-Laa-sonen on puhunut muun muassa siitä, että olemme jatkossakin koulutuksen kärkimaita ja uudistusten kautta voimme turvata koulutuksen laadun. Tosiasiassa leikkaukset eivät pelkästään vaikuta hallintoon ja rakenteisiin vaan myös suoraan opetukseen. Helsingin yli-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

opiston rehtori Jukka Kola on muun muassa sanonut, että mittavista säästöistä ei selvitä ilman henkilöstön vähentämistä, koska henkilöstön menot ovat noin kaksi kolmasosaa. Esimerkiksi tilakustannukset ovat vain muruja siihen verrattuna, noin 13 prosenttia kaikista menoista.

Vihreät ovat esittäneet selkeän vaihtoehdon näille leikkauksille. Pelkästään ympäristölle haitallisista tuista leikkaamalla voitaisiin perua nämä leikkaukset. Kuten aiemminkin moneen otteeseen on sanottu, nämä leikkaukset ovat arvovalintoja.

Nämä koulutusleikkaukset eivät ole myöskään vasemmisto—oikeisto-kysymys. Esimerkiksi Etlan tutkimusjohtaja, professori Mika Maliranta on ollut sitä mieltä, että hallitus toimii toisin kuin tutkimustieto suosittaa. Kritiikki kohdistuu leikkauksiin tutkimuksesta ja tuotekehityksestä, koulutuksesta ja päivähoidosta. Kuten tässä moneen otteeseen esimerkiksi edustaja Gustafsson on tuonut esille, EK:n puheenjohtaja Matti Alahuhta on esittänyt huolensa leikkauksista. Hän on puhunut siitä, että hallituksen tulisi sijoittaa koulutukseen ja tutkimukseen. Viimeisin esimerkki on Åbo Akademin liiketalouden professori Alf Rehniltä. Hän varoitti, että yliopisto-opetuksen huonontuminen sekä jatko-opiskelijoiden ja tutkimusrahoituksen puute johtavat siihen, että Suomella on yhä vähemmän tietoa ja osaamista, jotka nostaisivat Suomen suosta, johon se on hitaasti vajoamassa. Rehn sanoi, että tutkimuksesta ja tuotekehityksestä leikkaavat yritykset menevät yleensä konkurssiin muutamassa vuodessa. Lisäksi yritykset, jotka kuihduttavat itsensä jatkuvalla säästämisellä, jäävät ketterämpien jalkoihin.

Arvoisa hallitus! Nyt on aika vetää hätäjarrusta. Älkää tehkö Suomesta osaamisen kehityksmaata. Ei tämä maa nouse työntekijöiden oikeuksia polkemalla, koulutuksellisesta tasa-arvosta tinkimällä ja osaamisesta karsimalla vaan laadukkaiden ja maailmanmarkkinoilla kilpailukykyisten tuotteiden innovoinnilla, tutkimustoiminnalla ja koulutuksella ja koulutukseen panostamisella. — Kiitos.

19.32 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Kiinnitän nyt tässä yhteen opetusalan kehittämishankkeeseen huomiota. Täällä on paljon puhuttu jo näistä leikkauksista, mutta haluan saada vähän tietoaikin tästä asiasta lisää, miten ministeri on ottanut asian esille.

Viime keväänä opetus- ja koulutusministeri ilmoitti lopettavansa suosituksen LukiMat-palvelun rahoituksen. Jyväskylän yliopiston ja Niilo Mäki Instituutin kouluille kehittämä LukiMat oli verkkopohjainen oppimisympäristö, joka tukee lukemisen ja matematiikan perustaitojen opetusta, oppimista ja arviointia. Monet oppilaat ja vanhemmat tuntevat palvelun Ekapeli-matikkapalveluista. Tässä on pitkälti kysymys lasten tasa-arvosta oppimisen suhteen, sillä LukiMatia ovat käyttäneet erityisesti ne lapset, joilla on vaikeuksia lukemaan ja laskemaan oppimisessa.

Onkin käsittämätöntä, että säästöjä haetaan näiden kaikkein heikoimmassa asemassa olevien lasten koulunkäynnistä — ja minkälaisia säästöjä: palvelun teknisen tuen ja käyttäjätuen lopettaminen tuo säästöjä ainoastaan 200 000 euroa. Kun summaa peilaa palvelun tuottamaan hyötyyn, tuntuu päätös hölmöläisen hommalta. Viime vuonna Ekapeliin käytetty harjoitteluaika oli peräti 583 000 tuntia. Jokainen voi miettiä, kuinka paljon erityisopettajan työtunteja tarvittaisiin tämän hyvin yksilöllisen tuen korvaamiseen.

Arvoisa puhemies ja ministeri! Suomi on niin pieni kansa, ettei meillä ole varaa menettää yhtään lasta opintieltä. Kyydistä tipahtamisen ennaltaehkäisy on huomattavasti halvempaa kuin syrjäytymiseen puuttuminen myöhemmässä vaiheessa. Ilman lukemisen ja

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

matematiikan perustaitoja ei arjessa taida pärjätä. Ne ovat myös pohja muulle oppimiselle. Nämä perustaidot kuuluvat kaikille, myös niille lapsille, joille oppiminen on hankalaa. Lapsille ilmaisena palveluna LukiMat on tukenut koulutuksellista tasa-arvoisuutta, kun kaikki palvelua tarvitsevat ovat voineet asuinpaikasta ja perheen kukkaron koosta riippumatta sitä käyttää. LukiMatin vaikuttavuudesta ja hyödyistä ollaan yksimielisiä. Vastavaa yhtä motivoivaa ja tehokasta palvelua ei yksinkertaisesti ole olemassa.

Tulevaisuutemme perustuu oppimiseen, ja päättäjät puhuvat yhtenä kuorona siitä, että tietotekniikan käyttöä opetuksessa on lisättävä ja digitaalisiin oppimisympäristöihin on panostettava. Kun LukiMatin rahoitus päättyi kesäkuun lopussa, konkretisoitui ristiriita puheissa ja teoissa. Nyt oltiin nimenomaan ajamassa alas digitalisaatiota. Samalla leikataan jo ennestään liian pienistä resursseista ja heikennetään pätevien opettajien puutteesta kärsivää erityisopetusta.

Toivon, että Juha Sipilä digitalisaatiopuheissaan myös toimii niiden mukaisesti. Hallituksen on huolehdittava siitä, ettei jo olemassa olevia toimivia systeemejä ajeta alas vaan kehitetään edelleen. Tässä meillä on valmis, hyväksi havaittu oppimisympäristö, josta opilaat pitävät ja jota opettajat ja vanhemmat kehuvat. Ei siis kannattaisi haaskata sitä säästöjen toivossa. Arvoisa ministeri, hallituksen kärkitavoitteissa on digitalisoinnin edistäminen. Ihmettelenkin, kuinka tämä LukiMatin opetusjärjestelmän alasajo on linjassa hallituksen digitalisoinnin tavoitteen ja opiskeluun kohdistettujen leikkausten kanssa.

19.36 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Poliittisluontoisissa asioissa kysymys on aina järkevistä kompromisseista, sopimisesta. Suomen talouden taantuma on aiheuttanut omat vaatimukset hallitusohjelman sisältöön. Hallituksen talousohjelman mukaan velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen taittuu vaalikauden loppuun mennessä ja velaksi eläminen lopetetaan vuonna 2021. Jokaiselta yhteiskunnan sektorilta on siten leikkettava.

Vierailin maanantaina Kauniaisten lukiossa historian ja yhteiskuntaopin tunnilla lukiolaisista tavaten. Kysyin heiltä, mitkä asiat he näkevät Suomessa erityisesti haasteellisina. Sain vastaukseksi: talouden taantuman ja pakolaistilanteen. Nykyisellä strategisella hallitusohjelmalla on selkeät tavoitteet, ja näiden saavuttamiseen ohjatut prosessit ovat tehokkaita. Jotta velkaantuminen ja juuri näiden tulevaisuuteen suuntaavien nuorten ja lasten paine nostaa Suomea nousuun helpottaisi, joudumme tekemään myös vereslihalla päätöksiä. Mikään sektori ei säästy, niin kliseiseltä ja monotoniselta kuin se kuulostaakin.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa koulutustaso on korkea, samoin teknologinen osaaminen. Hallituksen pidemmän aikavälin tavoitteena on edelleen suomalaisten osaamisen ja koulutustason nousu, mikä tukee suomalaisen yhteiskunnan uudistumista ja mahdollisuuksien tasa-arvoa. Tavoitteena on myös, että Suomi on maa, jossa tekee mieli oppia koko ajan uutta. Tavoitteena on Suomi koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaana. Hallituksen kärkihankkeen tavoitteena on, että työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkua lisätään. Se on myös monen opiskelijan toive. Opiskelijat toivovat toissaan kentälle oppimaan, kaivataan erilaisia ja monipuolisia harjoittelupaikkoja.

Arvoisa rouva puhemies! Havainnollisena esimerkkinä on hallitusohjelman mukaisesti käyttöön otettava uusi koulutussopimusmalli käytännönläheisen oppimisen edistämiseksi. Tämä tulee luomaan mallin, jolla työpaikalla tapahtuvaa oppimista lisätään. Useimmiten tietojen ja taitojen osoittaminen onnistuu helpoiten juuri käytännön työtilanteissa.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Olen itse hoitotyössä toimiessani ollut myös opiskelijoiden ohjaajana. Kokemuksesta voin sanoa, että opiskelijoiden tietojen ja taitojen osoittaminen ja uuden oppiminen onnistuu parhaiten juuri siellä käytännön työtilanteissa. Opitaan ja opetetaan, välillä jopa kädestä pitäen. Se on myös sitä hyvin tärkeää hiljaisen tiedon eteenpäin välittämistä. Hoitoalalla hiljaisen tiedon liikkumisella on oma paikkansa. Hyvien hoitotyötaitojen ja osaamisen säilyttämiseksi ja takaamiseksi on meidän tehtävä kaikkemme. Lääkkeiden jako, potilaan hoito ja erilaiset hoitotoimenpiteet opitaan käytännön opinnoissa parhaiten, hoitotyöhän on käytännön työtä.

Arvoisa rouva puhemies! Ammattiopintojen käytännön oppimisen kehittämisen ohella tulee meidän huomioida myös työyhteisöä, johon opiskelija sijoittuu. Työpaikkojen opiskelijoiden ohjaajien jaksamista on tuettava ja heidän tärkeä roolinsa on huomattava. Opiskelijan ohjaaja on paljon vartija. Hänellä on käsissään hiomaton timantti, joka hioutuu käytännön oppimiskentällä. Meidän kaikkien parhaaksi siellä on ehkä opiskelija, joka on halukas ja valmis oppimaan kaiken mahdollisen tietotaidon työkentältä.

19.40 Anne Louhelainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen vahvuus on sivistyksessä, korkeassa osaamisessa ja laadukkaassa peruskoulussa. Koulutuksen sisältöjen ja rakenteiden uudistaminen on tästä syystä välttämätöntä. Hallituksen osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden tavoitteena on luoda pysyvä muutos suomalaiseen koulutukseen. Hallitus osoittaa kuuden kärkihankkeen toteutukseen yhteensä 300 miljoonaa euroa vuosille 2016–2018.

Arvoisa rouva puhemies! Jokaisen suomalaisen osuus valtionvelasta on tällä hetkellä jo lähes 18 000 euroa. On sanomattakin selvää, että velaksi elämisen on loputtava. Säästöjä haetaan jokaiselta sektorilta kehittämistä kuitenkin unohtamatta. Koulutuksen kustannusten ja koulutuksen tulosten välinen yhteys ei ole yksiselitteistä. Leikkaukset ja kiristytvä kilpailu maailmalla edellyttävät voimakasta rakenteiden ja toimintatapojen uudistamista. Kaikkien ei tarvitse tehdä kaikkea. Hallituksen luotsaamalla kärkihankkeilla pyritään muuttamaan korkeakoulusektorin toimintaa tarkoituksenmukaisempaan suuntaan etsimällä synergiaetuja ja purkamalla päällekkäisyyksiä. Suomessa yliopistojen tieteen vaikuttavuudessa ja tutkimustulosten kaupallistamisessa on vielä paljon parannettavaa. Tämä hyödyntämätön potentiaali saadaan parhaiten käyttöön toimintatapojen ja toimintakulttuurin muutoksella.

Arvoisa puhemies! Suomalainen koulumaailma on maailman kärkeä, mutta oppimiseen, opettajuuteen ja oppimisympäristöön liittyviä käsityksiä ja käytäntöjä on päivitettävä. Hallitus näkee, että oppimisesta tulee tehdä entistäkin enemmän ajasta ja paikasta riippumatonta aivan kuten työelämästäkin. Hallituksen kärkihankkeena onkin tehdä oppimisesta innostavaa.

Hallitus vastaa yhteiskuntamme haasteisiin laaja-alaisin ja tehokkaasti toteutettavin toimenpitein. Myös koulutuspolitiikan alalla keinot ovat moninaiset. Hallitus panostaa uusiin oppimisympäristöihin ja digitaalisiin materiaaleihin. Näiden avulla Suomesta tulee modernin ja innostavan oppimisen kärkimaa. Suomalaisesta koulutuksesta pyritään tekemään vientituote myös purkamalla siihen kohdistuvaa sääntelyä. Normitulvailmiöön on näin ollen nyt aidosti puututtu myös koulutuspolitiikan saralla.

19.43 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymystekstissä väitetään, että hallitus toimillaan romuttaisi koulutuksellista tasa-arvoa ja lisäisi alueellista eriarvoi-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

suutta. Tätä nimenomaan ei ole tarkoitus tehdä. Leikkauksia ei kohdisteta suoraan koulutuksen perusrahoitukseen, vaan niitä haetaan etupäässä rakenteellisten uudistusten kautta. Korkeakouluja ei pakolla ajeta maakunnista alas yhdistämisten kautta. Näin on ministeri Grahn-Laasonen antanut ymmärtää, ja tästä pidän itse kiinni. Toisin oli viime hallituskaudella, kun esimerkiksi ammattikorkeakouluja lähestulkoon pakkofuusioitiin. Olen myös tyytyväinen siihen, että lukioverkkoon ei kohdistu leikkauspaineita.

Kuten moneen kertaan on keskustelussa todettu, ei koulutukseen valitettavasti voi välttyä leikkauksilta tässä taloustilanteessa, sillä onhan koulutusmenojen osuus kaikista julkisista menoista reilusti yli 10 prosenttia. Ammatillisen koulutuksen osalta hallitusohjelmaan on kirjattu 190 miljoonan euron säästöt vuodesta 2017 alkaen. Toiselta asteelta olisi kuitenkin myös suurin oppositiopuolue SDP ollut valmis leikkaamaan ja vieläpä enemmän, 270 miljoonaa, ainakin heidän oman talouspolitiikan linjan muistionsa mukaan.

Hallituksen toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformissa lisätään koulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä ja tehostetaan koulutuksen järjestäjien toimintaa hallintoa ja rahoitusta uudistamalla. Ja hallituksen kärkihanke, norminpurkutalkoot, ulottuu myös koulutukseen. Toisen asteen koulutuksen lainsäädäntöä uudistettaessa aiotaan poistaa esteitä esimerkiksi toisen ja kolmannen asteen yhteistyöltä. Tarkoitus on myös tiivistää opintoja ja mahdollistaa nopeampi läpäisy.

On tärkeää, että nyt tehtävissä leikkaustoimenpiteissä otetaan huomioon alueellinen tasapuolisuus. Esimerkiksi Lapissa edelliset leikkaukset ammatilliseen koulutukseen ovat olleet erittäin kovia. Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja vähennetään kaikkiaan vuosina 14—16 Lapissa yhteensä 865 aloituspaikalla. Aloituspaikkojen leikkaukset jakaantuivat eri maakunnissa ja eri koulutuksen järjestäjille hyvin eri tavoin. Esimerkiksi Länsi-Lapista Ammattiopisto Lappialta leikattiin noin 14 prosenttia opiskelupaikoista, minkä lisäksi koulutuksen opiskelijayksikköhintaa sekä aikuiskoulutuksen rahoista on leikattu. Näin ollen yhteensä suorat ja välilliset leikkaukset nousivat vuoteen 16 mennessä ainoastaan tämän yksittäisen koulutusyksikön kohdalla jopa 20 prosenttiin, niin että kyllä minusta vaikuttaa siltä, että myös aikaisemmat hallitukset ovat kohdistaneet varsin mittavia toimenpiteitä, valitettavasti, myös koulutuksesta leikkaamiseen ja ennen kaikkea painottaneet Pohjois- ja Itä-Suomen kohdalle niitä. Kyllä minusta on niin, että jos viidesosa leikataan kaikista tulovirroista, niin onhan se kohtalokas leikkaus mille tahansa toimijalle. Toivonkin, että yksikköhinnoista ei enää leikata vaan säästöt löytyvät koulutuksen sisältö- ja kehittämällä. Tulevat säästötoimet pitää myös pystyä jakamaan tasaisemmin siten, ettei niiltä, joilta jo on eniten otettu, enää lisää leikattaisi.

Hallituksen koulutuksen kärkihankkeita on debattipuheenvuoroissa kritisoitu siitä, että niihin panostettu määräraha, kertaluontoisesti 300 miljoonaa euroa, ja niiden vaikutukset ovat hyvin pieniä verrattuna koulutussektorin leikkauksiin. Panostuksia kärkihankkeisiin, digitalisaatioon, ei ole tehty kuitenkaan leikkauksia paikkaamaan vaan uutta luomaan. Maailma muuttuu huimaa vauhtia, ja siellä koulutuksen on pysyttävä matkassa. Digioppiminen, elinikäinen oppiminen, yritteliäisyys, koodaaminen, medialukutaito — tässä vain muutamia kansalaistaitoja, joita näillä kärkihankkeilla halutaan vahvistaa. Nämä ovat muutosrahoja, eivät leikkausrahoja. Ja kun halutaan Suomesta koulutuksen kärkimaa, (Puhemies koputtaa) tarvitaan koulutusjärjestelmän uudistamista, ja kaiken pohjana on edelleenkin ymmärrys laajasti maailmasta ja humanistinen maailmankatsomus, joka toivottavasti välittyy myös taloudellisesti vaikeina aikoina.

Toivonkin jatkossa myös rakentavaa keskustelua koulutuspolitiikasta entistä enemmän.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

19.49 **Kaj Turunen ps:** Arvoisa rouva puhemies ja arvoisa ministeri! Jatkan siitä, mihin edellisessä puheenvuorossani jäin, koska tämä mielestäni on niin tärkeä asia.

Suomalaisen yhteiskunnan ja kilpailukyvyn kannalta keskeistä on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintamahdollisuuksien takaaminen ja toiminnan kehittäminen. Meillä on maassamme ainutlaatuinen alueellista kilpailukykyä ja tasa-arvoa korostava yliopisto- ja ammattikorkeakoulujärjestelmä, joka on taannut yhteiskuntamme kehittymisen kaikkialla Suomessa. Hyvänä esimerkkinä edellisen tavoitteen toteuttamisesta olisi muun muassa Savonlinnan opettajakoulutuksen säilyttäminen. Suomessa ei ole heikkotasoisia yliopistoja tai korkeakouluja. Tämän järjestelmän ylläpitäminen edellyttää nykyisessä taloudellisessa tilanteessa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten profiloitumista ja työnjakoa sekä yhteistyön kehittämistä. Pällekkäisyyksiä tulee poistaa, mutta samalla uusien osaamiskeskittymien luomista kansainvälisiksi huippuyksiköiksi tulee edistää.

Kilpailukykyämme kannalta on erityisen tärkeää löytää tehokkaita keinoja uusien keksintöjen, innovaatioiden ja sovellusten esiin nostamiseksi. Tutkimuslaitoksien vaikuttavuus ja niiden kaupalliset kehittämismahdollisuudet tullaan jatkossa ottamaan entistä enemmän julkisen tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen ohjauksessa sekä tutkimuslaitosten ja korkeakorkeakoulujen kannusteissa huomioon. Samalla luodaan enemmän paineita yhteistyön kehittämiseksi. Budjettirahoituksen lisäksi korkeakouluilta ja tutkimuslaitoksilta edellytetään myös omaa aktiivista rahoituksen hankkimista.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen hallitus on ottanut vakavasti sen yhteiskunnallisen ja kansainvälisen haasteen, joka kohdistuu Suomen asemaan ja merkitykseen yhtenä osaamisen, opetuksen, koulutuksen sekä tutkimuksen kärkimaana maailmassa. Voi olla, että tavoitteisiin pääseminen edellyttää joiltakin osin myös hankalien ratkaisujen tekemistä, mutta jos niiden tekeminen auttaa tavoitteisiin pääsemistä, ne on tehtävä. Laadukas koulutus ja korkea osaamistaso on parasta innovaatiopolitiikkaa, millä maamme menee eteenpäin.

19.52 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri! Aivan kuten KD:n ryhmäpuheenvuorossa todettiin, työmarkkinakysymysten ristivedossa jäimme KD-ryhmänä koulutusvälikysymyksestä syrjään nimenomaan sen huonon ajoituksen takia, vaikka jaamme kyllä yhtä lailla huolen muun muassa suunnitelmista suurentaa päiväkotien ryhmäkojoja ja leikata tutkimusmäärärahoista.

Täällä on hallituspuolueitten edustajien puheenvuoroissa vedottu siihen, että aiemmatkin hallitukset ovat leikanneet, mutta se on mielestäni huono peruste, koska jossain vaiheessahan se raja tulee vastaan. Ja lasten hyvinvoinnista säästäminen on aina lyhytnäköistä politiikkaa.

Hallitus esittää päiväkotien ryhmäkokojen kasvattamista, joka on lapsen näkökulmasta sitä, että yhä vähemmän henkilökohtaista aikaa ja huolenpitoa riittää hoitajalta. Hoitajalle puolestaan työn vaativuus kasvaa entisestään huomiosta kilpailevan ja oirehtivan lapsijoukon keskellä. Lisäksi päivähoito-oikeuden rajaaminen tuo ryhmiin lisää niin sanottuja puolikkaita lapsia, jotka sitten ollessaan samanaikaisesti paikalla ovat kyllä hyvin kokonaisia ja kasvattavat ryhmäkoon yli sallitun. Samoin perusopetuksen ryhmäkoot kasvavat, sillä hallitus leikkaa kunnilta ikäluokkien pienentymisestä kertyneet tuet pois.

Talouspolitiikka on myös arvovalintoja, ja siksi itselleni hämmäntävin leikkauskohde löytyy kehitysvammaisten ja vammaisten nuorten itsenäiseen elämään ja toisen asteen opintoihin valmentavista koulutuksista. Valtiontalouden kannalta näillä summilla ei ole yhtikäs minkäänlaista merkitystä, mutta näille nuorille ja heidän perheilleen kysymys on

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

mahdollisuuksien tasa-arvon kieltämisestä. Osatyökykyisten osallistuminen työelämään vähentää eläke- ja tukimenoja ja kerryttää verotuloja, eli kaikkien etu on, että myös vammaisen nuori löytää tiensä työelämään.

Sen sijaan haluan suhtautua avoimin mielin muun muassa oppisopimuskoulutuksen uudistamiseen ja jopa toisen asteen ammatillisen koulutuksen remonttiin. Jos nämä säästöt todella haetaan hallinnon ja rakenteiden uudistamisen kautta eikä opetuksen laatu kärsi ja jatko-opintomahdollisuudet taataan, niin parhaimmillaan saadaan nykyistä tiiviimpiä urapolkuja.

Talouden tasapainottaminen on välttämätöntä, mutta paikkaa tuossa leikkauslistan kärkipäässä en soisi tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnalle. Kun hallituksenkin pyrkimys on saada Suomi nousuun innovaatioitten kautta, niin leikkaukset juuri näihin toimintoihin ovat pahasti ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Tekesin säästöt iskevät myös valtion aiemmin omistaman Teknologian tutkimuskeskuksen VTT:n toimintaan vähentyneinä tilauksina. Kun VTT vähensi viime vuonna 323 ihmistä, niin kohdistuivatko nämä vähennykset hallintoon? Monet viestit kertovat, että vähennettiin nimenomaan tutkimuspalveluista.

Hallitus nimenomaan korostaa, että korkeakouluissa rahoituksen vähennystä ei tule kohdistaa sellaiseen toimintaan, mikä merkitsisi opetuksen ja tutkimuksen heikentymistä, vaan erityisesti hallintoon. Kun yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin tehdään esimerkiksi 75 miljoonan euron pysyvät menosäästöt ja vuoteen 2019 mennessä 175 miljoonan nousevat indeksisäästöt, niin miten mahtaa olla, kun hallitus on arvioinut, että ne eivät vaikuta opetus- tai tutkimushenkilökuntaan? Helsingin yliopiston hallitus päätti viikko sitten aloittaa yt-neuvottelut henkilöstön vähentämiseksi 1 200 henkilöllä vuoteen 2020 mennessä, ja useita yt-neuvotteluja on jo käyty Itä-Suomen ja Oulun yliopistoissa ja Tampereen ja Lappeenrannan teknisissä yliopistoissa. Myöntääkö hallitus, että näitä henkilöstövähennyksiä on mahdotonta tehdä vähentämättä tutkimus- ja opetushenkilökuntaa ja heille aivan välttämättömiä hallintopalveluja?

Moni suomalainen menestyvä yritys on saanut alkunsa tai elinvoimansa innovaatiojärjestelmämme teknisestä innovaatiosta, kuten vaikkapa Nokia tai St1. Näitä tarvitsemme lisää, mutta ne eivät tule ilmaiseksi.

Osaaminen ja koulutusjärjestelmämme ovat tämän yhteiskunnan, suomalaisen osaamis-yhteiskunnan, kivijalkoja, joita ei ole todellakaan varaa murentaa.

19.57 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Vajaa vuosi sitten julkaistiin Åbo Akademin sekä Tampereen ja Turun yliopistojen politiikantutkijoiden yhdessä tekemä tutkimus liittyen ruotsin kieleen ja suomenruotsalaisuuteen. Sen mukaan suhtautuminen ruotsin kielen opiskelun pakollisuuteen oli selkeästi kielteistä. Kolme neljäsosaa kansalaisista halusi eroon pakollisesta kouluruotsista. Yli 60 prosenttia oli sitä mieltä, että kouluissa olisi hyödyllisempää opiskella jotain muuta kieltä kuin ruotsia. Me perussuomalaiset kannatamme ruotsin kielen valinnaisuutta ja aiomme jatkaa asian ajamista.

Arvoisa rouva puhemies! Pakkoruotsi aiheuttaa sen, että suomenkielisillä on suuri kielikuormitus, kun verrataan muihin eurooppalaisiin maihin. Koko ruotsinkielisen illuusion ylläpitäminen maksanee toista miljardia euroa vuodessa kaikkine kuluineen. Onko esimerkiksi Italiassa pakkosaksa, vaikka suurempi osuus italialaisista on saksankielisiä kuin suomalaisista on ruotsinkielisiä?

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Peruskoulun opetussuunnitelman muutoksen myötä ruotsin pakollinen opiskelu alkaa pian jo kuudennelta luokalta. Suunnan pitäisi olla päinvastainen: eroon pakkoruotsista. Mutta edellinen opetusministeri Kiuru ajoi läpi tämän hankkeen pakkoruotsin opiskelun aikaistamisesta. Nykyiset vitosluokkalaiset ovat ensimmäinen ikäluokka, joka aloittaa ruotsin jo kuudennella. Miten opetus järjestetään syrjäseuduilla? Onko päteviä opettajia saatavilla? Jos on, haluavatko he tehdä lisätunteja ja niin edelleen? Joudutaanko koululaisia kuljettamaan pakkoruotsin takia alakouluista kenties kaukanakin sijaitsevaan yläkouluun? Jos joudutaan, mitä se maksaa? Vai kuljetetaanko opettajia edestakaisin? Edustaja Kiuru varmaankin osaa vastata näihin kysymyksiin.

Missä työssä oikeasti tarvitaan ruotsia, muualla kuin Ruotsissa? Tarve perustuu johonkin mielikuvitusmaailmaan, jonka kielipolitiikka on luonut. Liikemaailmassa ruotsalaisten yhteistyökumppanien kanssa käydyt keskustelut ovat useimmiten englanniksi. Esimerkiksi meillä on asiakas Ruotsista, joka todennäköisesti puhuu ruotsia, ja meillä on konsultti, joka puhuu myös ruotsia, mutta kaikki keskustelut käydään englanniksi.

Arvoisa rouva puhemies! Olen hyvin iloinen, että hallitus selvittää mahdollisuudet alueelliseen kielikokeiluun, jolla mahdollistetaan toisen kansallisen kielen opiskelun sijaan jonkin muun kielen opiskelu. Perussuomalaiset ovat pitkään ajaneet kielen opiskelun järkevöittämistä, ja tämä on hyvä ensiaskel kohti ruotsin kielen opiskelun täyttää vapaaehtoisuutta. Ruotsin opiskeluun käytetyn ajan voisi käyttää hyödyllisemmän kielen, kuten venäjän, saksan tai espanjan ja niin edelleen, opiskeluun vapaaehtoisuuden pohjalta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi kolme varattua puheenvuoroa, ja sen jälkeen ministeri, eräänlainen loppuyhteenveto. — Nyt siellä tuli vielä lisääkin.

20.01 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Vaalien alla ehdokkaita ja puolueita lähestytään jos jonkinlaisella toiveella erilaisista uusista panostuksista monenlaiseen tärkeään kohteeseen seuraavan vaalikauden aikana. Myös koulutusjärjestöt tekivät tämän mutta erilaisella otteella, josta itse ainakin henkilökohtaisesti pidin. He eivät vaatineet mitään lisää, vaan heidän viestinsä oli, että koulutuksesta ei saa leikata enempää. Puoluejohtajat lupasivat sitoutua tähän. Muistan myös erittäin hyvin samoissa vaalitapahduksissa Varsinais-Suomessa kollega Elomaan, nykyisen perussuomalaisen eduskuntaryhmän varapuheenjohtajan, todenneen: "Koulutuksesta ei saa leikata." Nämä lupaukset on nyt aika härskisti petetty.

Osaaminen on se kivijalka, jolle Suomen pärjääminen kansainvälisillä markkinoilla loppujen lopuksi perustuu. Siksi on varsin nurinkurista, että nyt ikään kuin taloustilanteeseen vedoten heikennetään kasvun edellytyksiä edelleen. Koulutusleikkaukset eivät tuota säästöjä vaan syövät kasvun eväät entisestään.

Mitä nyt tarvitsemme? Me tarvitsemme osaamisen vahvistamista eikä lyhytnäköistä leikkaamista, joka pahimmillaan vie meiltä mahdollisuuden menestyä pitkällä tulevaisuudessakin. Sosialidemokraattien vaihtoehto lähtee siitä, että koko kansan osaamistasoa vahvistetaan takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto ja nopeuttamalla korkeakoulutukseen pääsyä sekä sen läpäisyä. Kaikilla pitää olla mahdollisuudet ylläpitää ja kehittää osaamistaan ja yleissivistystään iästä, sukupuolesta ja varallisuudesta riippumatta. Me pitäisimme kiinni näistä arvoista, joiden varaan menestyksenkäs koulutusjärjestelmämme on perustunut.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Hallituskin haluaa kehittää ja uudistaa koulutusjärjestelmää. Enää puuttuu vain ajatus siitä, mikä on se lopputulema. Opetusministeri Grahn-Laasonen on toivonut, että leikkaukset voisivat toimia muutosvoimana. Tässäkin täytyy todeta mielestäni hallituksen hallitse ja hajota -politiikka. Koulutusjärjestelmämme on osoittanut vuosikymmenten saatossa toimivuutensa. Tätä taustaa vasten on varsin erikoista, että se pitää heittää romukoppaan ilman, että edes mitään parempaa olisi loppujen lopuksi aidosti tarjolla.

Arvoisa puhemies! Jäljelle jää vain yksi selitys tälle kaikelle: Sipilän oikeistohallitus haluaa purkaa hyvinvointivaltiomme kaikilla mahdollisilla tavoilla talouskriisin varjolla. Hallitus harjoittaa tässäkin tiukan ideologista politiikkaa seurauksista välittämättä. Itse koen, että koulutus ja tutkimus eivät ole kuluera vaan investointi tulevaisuuteen. Jos hallitus toteuttaa kaikki suunnitellut leikkauksensa, vähintä, mitä se voi tehdä, on, että se teettää myös leikkausten vaikutuksista riippumattoman arvioinnin.

Arvoisa puhemies! Suora lainaus opetusministeri Grahn-Laasoselta ennen vaaleja: "Kokoomus on tehnyt valinnan. Me emme halua leikata koulutuksesta. Tulevalla vaalikaudella on panostettava lapsiimme ja nuoriimme ja käännettävä suomalaisten osaaminen uuteen nousuun." Minä olen tuota samaa mieltä. Mutta mitä nyt on muun muassa tulossa hallituksen toimesta? Tulee ylisuuria opetusryhmiä, lisää työttömyyttä, nuorisotakuun onnistunut jatko lähestulkoon kuopataan, opintotuen indeksisidonnaisuus lakkautetaan vallan — huom., siis ei edes väliaikaisesti vaan vallan — ja leikkaukset korkea-asteelle ovat niin suuria, että ne vaarantavat suoraan 3 300 työpaikkaa — ei mikään pikkumäärä tähän määrään nähden, joka meillä jo on työttömiä meidän valtakunnassa. Etten sanoisi — tähän loppuun voisi lainata erään hallituspuolueen edustajan sanoja: miten te kehtaatte? Kyllähän te valitettavasti kehtaatte.

20.06 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään käyty hyviä puheenvuoroja hyvin tärkeästä asiasta. Varmasti leikkaukset eivät ole helppoja, ne tehdään vereslihalla, kuten tuossa puheessanikin sanoin.

Täällä puhuttiin myös tästä subjektiivisen päivähoito-oikeuden supistamisesta muutamia puheenvuoroja — se ei niinkään noussut tänään kärkipuheenvuorojen joukkoon määrällisesti. Itse pidän sitä kuitenkin hyvänä asiana, että subjektiivinen päivähoito-oikeus säilyy siltä osin, että 20 tuntia viikossa sitä on mahdollisuus saada siinäkin perheessä, jossa toinen vanhemmista on kotona. Kolmen lapsen äitinä kokisin, että se on erittäin hyvä määrä ja se myös riittää. Siinä tulee lapselle joko aamupäivä tai iltapäivä päiväkodissa oloa, mihin sisältyy sitten touhua ja toimintaa ja lounasta tai päivällistä, kumpi sitten siellä perheessä nähdään parhaaksi. Eliikkä tämäkin kääntyy varmasti myös lapsen eduksi, kun me ajatellemme, että kyllä koti on lapselle kuitenkin hyvä paikka kasvaa ja kehittyä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Louhelainen, sen jälkeen edustaja Savio, ja sen jälkeen meillä on ministeri Grahn-Laasonen, ja sitten listalla on vielä muutama pyyntö.

20.07 Anne Louhelainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen kärkihankkeilla pyritään myös nopeuttamaan nuorten siirtymistä työelämään, nuorten siirtymistä jatko-opintoihin sekä työnteon ja opiskelun yhteensovittamista tullaan helpottamaan joustavilla opintopoluilla. Työelämään siirtymisen nopeuttamisella, esimerkiksi toisen asteen koulutusaikaa

lyhentämällä ja kandidaatin tutkinnon työmarkkina-arvoa nostamalla, on mahdollista pidentää työuria ja vähentää kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Koulutuskeskus Salpaus on hyvä esimerkki innovatiivisesta otteesta. Päijät-Hämeessä se palvelee nuoria ja aikuisia opiskelijoita sekä työelämää. Tässä pari esimerkkiä: Salpauksen opiskelijat rakensivat ralliauton, ja yhdessä eri tahojen kanssa järjestettiin autourheilutapahtumien ensivasteryhmien koulutusta. Vaatetusalan opiskelijat puolestaan ompelevat lastenvaatteita Kirgisiaan. Opiskelijat ovat käyneet tutustumassa Punaisen Ristin avustustoimintaan ja kuulleet, millaisia hyväntekeväisyyteen lähetettävien lastenvaatteiden tulisi olla. Lahjoitettavat vaatteet valmistetaan viiden hengen tiimeissä, ja sen jälkeen kun vaatteet on lahjoitettu Punaiselle Ristille ja kun vaatteet on saatu välitettyä vastaanottajille, niin lopulta sitten kurssilaisille on luvassa tietoa Kirgisiasta, jossa lastenvaatteista on ollut huutavin pula. Heinolan kaupungin siivouspalvelusta puolestaan on ensimmäistä kertaa oppisopimusopiskelija. Koulutuskeskus Salpaus teki kaupungin kanssa vuoden kestävästä oppisopimuksen toimitilahuoltojen, kiinteistöpalvelujen perustutkintoon. Eikö niin, arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, että nyt tarvitaan tällaista innovatiivisuutta ja uusia tapoja toimia ja tehdä asioita, jotta voidaan vahvistaa koulutuksen ja työelämän yhteyksiä?

Arvoisa puhemies! Olen myös erittäin iloinen siitä, että oppisopimuskoulutusta kehitetään ja siitä työnantajille aiheutuvia hallinnollisia, taloudellisia kuluja haluttaisiin keventää. Mestari—kisälli-koulutus on sekin erittäin tärkeä koulutuksen ja työssäoppimisen muoto. Olin viime hallituskaudella Asikkalassa tutustumassa kisällikoulutukseen. Kisällikoulussa osaaminen ja hiljainen tieto vanhoista perinteisistä työtavoista ja materiaaleista siirtyvät mestarilta kisällille. Tällä koulutusmuodolla saatiin jo syrjäytyneitä nuoria takaisin työelämään.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on myös kehittää nuorisotakuusta malli, joka parhaiten tavoittaisi nuoret. Yhteisötakuussa vastuu olisi yhdellä taholla. Ilolla tervehdin myös hallituksen tavoitteita vahvistaa nuorten sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita, mielenterveyspalveluita sekä taata kuntoutuspaikkoja. Hallitus haluaa tukea nuorten elämänhallintaa, opintopolkujen rakentumista, jotta paikka löytyisi myös työelämässä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiitos ministerille, joka on ansiokkaasti osallistunut tähän tärkeään keskusteluun jo yli 6 tunnin ajan. — Kiitos.

20.10 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies ja hyvä ministeri! Kuten myös monet muut hallituspuolueiden edustajat ovat tänään todenneet, ei koulutukseen kaavailtuja säästöjä ole missään nimessä helppo toteuttaa. Korkeatasoinen osaaminen ja koulutus ovat jo useiden vuosikymmenien ajan muodostaneet kansainvälisen kilpailukykykymme selkärangan. Olemme kuitenkin niin vakavan taloustilanteen edessä, että koulutussektori ei voi jäädä säästöjen ulkopuolelle. Suomessa tarvitaan nyt rakenteellisia uudistuksia, jotka ovat jääneet hyvinä taloudellisina aikoina tekemättä. Huomionarvoista on, että uusi hallitus on päättänyt toteuttaa merkittäviä uudistuksia, jotka parantavat koulutuksen laatua ja kustannustehokkuutta.

Hyvin merkittävä muutos on lukukausimaksujen periminen EU:n ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta. Lukukausimaksujen käyttöönotto suuntaa verovaroin kustannettua opetusta nykyistä laajemmin suomalaisille opiskelijoille ja toivon mukaan myös kannustaa yliopistoja ja korkeakouluja kehittämään opetustaan entistä laadukkaammaksi ja ulkomaalaisia opiskelijoita kiinnostavammaksi. Lukukausimaksut ovat käytössä erittäin mo-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

nessa rankinglistojen kärjessä roikkuvassa ulkomaisessa yliopistossa. Niiden käyttöönotto myös Suomessa on mielestäni ehdottomasti askel oikeaan suuntaan.

Toinen tärkeä edistysaskel liittyy kokeiluun vapaasta kielivalinnasta, jonka muun muassa edustaja Hakkarainen nosti äsken esille. Se mahdollistaa merkittävien maailmankielten opiskelun erityisesti Itä- ja Sisä-Suomen oppilaitoksissa. Näillä alueilla ruotsin kielen merkitys arjessa on melko vähäinen, ja opiskelijoiden kannalta on motivoivaa valita suuria maailmankieliä, kuten espanjaa, ranskaa, kiinaa ja venäjää, joiden he arvelevat auttavan työllistymisessä, työelämässä ja kansainvälistymisessä.

Arvoisa puhemies! Nostan lopuksi esiin myös Tampere 3 -hankkeen, joka nähdään erityisesti Pirkanmaalla uutena ja tärkeänä merkkipaaluna yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyössä. Tässä hankkeessa on tarkoitus luoda synergiaa Tampereella sijaitsevien korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulun välille sekä mataloittaa hallinnollisia rajoja. Osa Tampereen yliopiston, teknillisen yliopiston ja ammattikorkeakoulun kursseista tulisi myös olemaan yhteisiä. Korkeakoulut ovat jo aiemmin tehneet hyvää yhteistyötä muun muassa lääketieteen ja biotekniikan saralla. Elinkeinoelämä toivookin Tampere 3 -hankkeen mahdollistavan aiempaa paremman teoreettisen ja käytännöllisen osaamisen yhteensovittamisen sekä luovan uusia yritysideoita ja kauan kaivattuja työpaikkoja. Tämä on luonnollisesti hyvin tärkeää yhteiskuntamme tulevan elinvoiman kannalta.

Arvoisa puhemies! Pidän mainittuja uudistuksia erittäin tärkeinä tulevan osaamisemme ja kansallisen kilpailukykyämme kannalta ja annan hallitukselle tukeni näiden uudistusten toteuttamisessa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten meillä on ministeri Grahn-Laasonen puheenvuoro, 5 minuuttia.

20.14 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat edustajat, haluan alkuun kiittää teitä tästä 6 tunnin maratonkeskustelusta. Tein aika paljon muistiinpanoja sen aikana, ja täällä nousi esiin monia kehittämisajatuksia. Muun muassa edustaja Heikkinen kuvaili innostavasti esimerkkejä siitä, miten opetusta voidaan liikunnallistaa ja millaisia hyviä kokemuksia siitä on saatu. Edustaja Louhelainen kertoi juuri Koulutuskeskus Salpauksesta esimerkkejä tästä työelämäyhteistyöstä.

Täällä hallituksen ohjelmassa näkyy vahvasti semmoinen kokeilukulttuurihenki ja se, että haluamme uudistaa myös koulutusta ja pedagogiikkaa kokeillen ja tarjota meidän opettajillemme — opetusalan ammattilaisille, joilla on korkea osaaminen ja kansainvälistikin vertailtuna laaja pedagoginen vapaus työssään — mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan, ja sitten toisaalta voimme levittää näitä hyviä kokemuksia ja käytäntöjä myös muiden opettajien hyödyksi ja sitä kautta tietysti hyödyttämään meidän lapsia ja nuoria oppijoina.

Täällä nousi esiin eräs mahdollinen kokeilun aihe, josta olemme hallituksessa keskustelleet, eli innovaatioasetelimalli, joka voisi piristää myöskin korkeakoulujen ja pk-yritysten yhteistyötä ja joka voisi sitten poikia uutta yritystoimintaa ja yritystoiminnan sisällä uusia innovaatioita ja kasvua.

Tämä hallituksen ajatus käynnistää tällainen uusi työssäoppimisen malli, koulutussopimus, nousi useissa puheenvuoroissa esiin, ja se on kyllä erittäin innostava mahdollisuus myöskin lisätä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista ja helpottaa niitä toisen asteen ammatillisen koulutuksen läpäisyn ongelmia. Sehän on todella huolestuttava tilanne, että meillä

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

vain 85 prosenttia ikäluokasta läpäisee sen toisen asteen ammatillisen koulutuksen. Se on kyllä todella suuri haaste, johon pitää voida vastata, ja siihen tulemme myöskin käynnistämään tämmöisen rahoituksen uudistuksen osana tätä toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformia, jossa rahoitusta uudistetaan kannustavampaan suuntaan siten, että se palkitsee tuloksista eli siitä tapahtuneesta oppimisesta ja siitä läpäisystä eikä vain siitä, että ollaan oppilaitoksessa kirjoilla.

Toisaalta on tärkeää uudistaa ja myöskin monipuolistaa oppimista ja oppimisympäristöjä ja tehdä niistä innostavampia. Myöskin tämä työpaikoilla tapahtuva oppiminen voi olla siinä erittäin isossa roolissa.

Ymmärrän sen, että näihin varhaiskasvatuksen uudistuksiin kohdistuu kritiikkiä ja myös huolenaiheita, mutta toisaalta haluan nyt sanoa sen vielä kerran, minkä tänään jo puheenvuorossani esiin nostin, että tällä varhaiskasvatusuudistuksella tulemme määrittelemään, että jokaisella lapsella, riippumatta siitä taustasta ja perheestä, vanhempien työmarkkina-statuksesta, on oikeus 20 tuntiin viikossa laadukasta pedagogista varhaiskasvatusta, jolle myös määritellään ensimmäistä kertaa Opetushallituksessa pedagogiset varhaiskasvatuksen perusteet. Tältä pohjalta tulemme myös käynnistämään ensi vuonna varhaiskasvatuksen kehittämisohjelman, jolla pyrimme nostamaan sitä varhaiskasvatuksen laatua. Se on tässä haastavassa tilanteessa, kun joudumme tekemään leikkauksia ja myöskin sieltä varhaiskasvatuksesta säästöjä etsimään, tärkeä asia, että vastaavasti sitten pystymme myös sitä varhaiskasvatuksen laatua nostamaan ja kehittämään varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamista. Tätä he siellä ovat kovasti itsekkin toivoneet.

Sama koskee sitten opettajia. Eli opettajien osaamiseen ja tämän uuden pedagogiikan mahdollisuuksien käyttöönottoon ja digioppimisen tuomiseen sinne kouluihin hallitus haluaa panostaa aivan erityisesti tällä kaudella. Meillä on yli 120 miljoonaa peruskoulun uudistamiseen näitä kärkihankepanostuksia ja siitä 50 miljoonaa opettajien täydennyskoulutukseen: siihen, että saamme muutoksen syttymään ja aikaiseksi kolmessa vuodessa.

En ole sellaisiin poliitikkoihin tässä salissa vielä törmännyt, jotka ajaisivat erityisesti koulutuksen leikkauksia. Nämä koulutukseen kohdistuvat leikkaukset ovat hallitukselle erittäin kipeitä, eikä niitä kukaan olisi toivonut. Mutta nyt on oleellista se, että kun meillä resurssit niukkenevat ja ollaan taloustilanteessa, jossa on pakko tehdä toimia, jotta velkaantumisen saadaan pysäytettyä, niin on tärkeää löytää ne leikkaukset sieltä toimintatapojen uudistamisesta ja nimenomaan käydä käsiksi niihin rakenteisiin ja päällekkäiseen tekemiseen ja seiniin, joista ne kustannukset syntyvät ja muodostuvat, ja yrittää sitä ydintä eli sitä koulutuksen ja tutkimuksen laatua varjella viimeiseen saakka, että sieltä emme leikkaisi.

Ja vielä kerran loppuun kiitokset kaikille osallistuneille. Toivon, että tämä hyvä yhteistyö eduskunnan kanssa jatkuu.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

20.20 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on vaikeiden aikojen edessä tehdessään näitä päätöksiä, mutta se tarkoittaa sitä, että hallitus vie Suomea vielä vaikeampiin aikoihin.

Hallitus leikkaa oppisopimuskoulutuksesta yhden kolmasosan, mikä ei tee aivan uskottavaksi oppisopimuskoulutuksen uudistamista, jolla varmistettaisiin oppisopimusoppilaan työssäoppiminen.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Hallitus — oikein — pyrkii madaltamaan oppisopimuskoulutuksen järjestämisen kynystä keventämällä työnantajien hallinnollista taakkaa. Tämä on tervetullut näkemys ja esitys, sillä varsinkin pk-sektorilla on ollut erityisen hankalaa eikä oppisopimuskoulutus ole ollut houkutteleva vaihtoehto. Pk-sektorin pienten työpaikkojen resurssit eivät ole riittäneet hyödyntämään oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksia. Siinä mielessä hallituksen linjaus on oikea.

Samoin hallitus linjauksessaan ja näkemyksessään tuo esille oppisopimuskoulutuksen taloudellisen taakan keventämistä työnantajille mutta ei kerro, kuinka se tapahtuu. Koulutussopimus — jo sinällään tietysti jokainen osaa lukea, mitä se tarkoittaa, eli nykytilanteeseen nähden oppisopimusoppilas, joka tekee tuottavaa työtä, ei saa tästä työpanoksestaan palkkaa, ja silloin se tuo yritykselle toki taloudellista säästöä — ei yksinään kuitenkaan riitä siihen oppisopimusjärjestelmän ideologiseen tavoitteeseen, että oppisopimusoppilas voi saada sen työssäoppimisen laadun niin hyvin itselleen sisäistettyä, että hän suoriutuu tulevasta näyttökokeesta.

Toivoisinkin, että hallitus koulutussopimusjärjestelmää uudistaessaan voisi ottaa enemmänkin mallia juuri täälläkin monissa keskusteluissa esille tuodusta kisälli—mestari-mallista. Oman näkemykseni mukaan kaikkein tärkeintä olisi, että hallitus tukisi pk-sektorin työnantajia niin, että jos työntekijä tai esimies on ottanut vastuulleen oppisopimusoppilaan työssäoppimisen, tässä kohtaa hallitus suuntaisi voimavaroja niin, että jos siihen työssäoppimisen varmentamiseen menee 30 prosenttia työajasta, yhteiskunta antaisi tälle työnantajalle sille ajalle niin sanottua palkkatukea. Näin todellakin mahdollistuu se, että pk-sektorin yrityksissä siitä työssäoppimisesta vastuuta kantava henkilö suorittaessaan ohjaavaa ja opettavaa työtoimintaa saisi sen etuuden niin, että resursseja voitaisiin jakaa siten, että tämä työssäoppiminen todella mahdollistuisi. Niillä keinoilla, jotka nyt näyttävät hallituksen suuntaviivoissa olevan, en voi olla vakuuttunut siitä, että tämä todellinen työssäoppiminen — liittyen siihen oppisopimusnäyttöön, jolla halutaan tämä osaaminen varmentaa — tulisi toteutumaan.

Toisena asiana on otettava esille myös yksi positiivinen puoli, jota en ainakaan tule vastustamaan, kunhan sitten nähdään, mitä se tarkoittaa. Toisen asteen koulutuksen uudistaminen jatkokoulutusmahdollisuudet turvaten on oikea suunta, ja meidän pitää pystyäkin tutkimaan niitä erilaisia mahdollisuuksia, kuinka me voimme tehostaa toisen asteen koulutuksen erilaisia menetelmiä.

Oman kokemuksen mukaan siirryttäessä kolmevuotiseen toisen asteen tutkintoon ei ammattitutkinto sinällään ole tuonut työelämään sijoittumiseen parempia osaamisresursseja. Tässä kohtaa meillä on osattava katsoa sitä, minkälainen signaali työmarkkinoilta on tullut sen uudistamisen jälkeen, kun kaksivuotisesta siirryttiin kolmivuotiseen. Nimenomaan se porras kuitenkin tulee säilyttää niin, että sillä, jos lyhyemmällä ajalla tutkinto suoritetaan, jatkokoulutusmahdollisuudet tulee turvata — vaikkapa siten, että meillä olisi sitten ammattikorkeakouluopintoihin valmentava teoria, (Puhemies koputtaa) vaikka neljän kuukauden teoreettinen lisäkurssi.

Arvoisa puhemies! Tänä on paljon puhuttu nimenomaan kotouttamisesta ja niistä vaikeuksista, mitä on. Toivoisin, että hallitus huomaa sen, että juuri varhaiskasvatuksessa monesti on niitä tilanteita, (Puhemies koputtaa) missä meillä maahanmuuttajavanhemmat ovat työttömiä. Silloin olisi erityisen tärkeää, että heidän lapsensa saavat täyden varhaiskasvatuksen, jotta he kielellisesti omaksuvat suomen kielen niin, että heidän omat koulutautumismahdollisuutensa peruskouluun mentäessä olisivat riittävät.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

20.26 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänä aikana nuorilla on kunto niin huono, että alkavat olla niin kuin vanhuksia jo syntyessään. No, eivät nyt syntyessään, mutta kouluiässä jo ollaan niin huonossa kunnossa, että sitä ei voi käsittää. (Jari Myllykoski: Mutta ei se opposition vika ole!) — Ei ole opposition, mutta se on yhteiskunnan, kaikkien meidän.

Mutta vastuu liikunnasta on nykyään koululla suuri, koska lasten harrastusten hinta on karannut käsistä. Urheiluseuroissa harrastaminen on nykyään niin kallista, että kahden työssä käyvän vanhemman taloudessa tekee tiukkaa. 2—3 lapsen perheessä kustannukset voivat kohota yli 10 000 euroon per kausi, joidenkin lajien kohdalla jopa huomattavasti korkeammaksi. Vähävaraiset perheet saattavat olla esimerkiksi seurakuntien avun varassa. On hienoa, että seurakunnat tukevat myös kantasuomalaisia. Monin paikoin pelkästään autottomuus saattaa olla merkittävä este lasten harrastamiselle. Koululiikuntaa on lisättävä. Esimerkiksi niillä Keski-Suomen alueilla, jotka eivät ole ruotsinkielisiä tai kaksikielisiä, ruotsin kieli joutaa pois ja sen tilalle liikuntaa, koska siitä on hyötyä myös tulevaisuudessa.

Haluankin kiittää hallitusta siitä, että Liikkuva koulu -hanke laajennetaan kansalliseksi. Tähän varataan 21 miljoonaa euroa, ja uskon, että se on kannattava investointi. Satsaus lasten hyvinvointiin on satsaus tulevaisuuteen. Hankkeen tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen saa mahdollisuuden liikkua tunnin päivässä. Minun mielestäni tunti päivässä on minimi erityisesti niille, joilla ei ole varaa osallistua ohjattuun liikuntaan vapaa-ajalla.

Kiitän hallitusta myös siitä, että se aikoo käynnistää kokeilun, jossa Liikkuva koulu -hanke laajennetaan myös toiselle asteelle, ammatillisiin oppilaitoksiin ja lukioihin. Usein juuri tuossa iässä esimerkiksi aktiiviurheilijoiden määrä putoaa huomattavasti, koska aika ei enää riitä siihen, että panostaisi sekä opiskeluun että urheiluun. — Kiitos.

20.29 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa rouva puhemies! Suomen historian kantavana teemana on yli vuosisadan ajan ollut suomalaisen sivistyksen, suomalaisen osaamisen ja suomalaisen kulttuurin kasvattaminen. Kovinakin aikoina tämä maa on investoinut koulutukseen ja tutkimukseen, koska olemme tienneet suomalaisten tulevaisuuden riippuvan osaamisesta ja sivistyksestä. Nyt Suomen hallitus on päättänyt katkaista tämän perinteen. Sipilän hallituksen ohjelma on Suomen historiassa ensimmäinen, jossa tavoitteeksi asetetaan suomalaisten koulutustason lasku, yliopistotutkintojen määrän lasku. Usein hallitusohjelmien kirjaukset jäävät kuolleiksi kirjaimiksi, mutta tällä kertaa hallitus on totisesti käynyt tositoimiin ja päättänyt ensi töikseen leikata opetuksesta ja tutkimuksesta miljardeja euroja. Suomalaisen osaamisen ja tutkimuksen alasajon jälkeen hallituksen on aivan turha tulla puhumaan jostain kansallisesta kilpailukyvyistä ja tuottavuusloikasta.

Miten esimerkiksi Kiina ja Intia ovat nousseet maailmantalouden suurvalloiksi? Halvala työllä? Ei, vaan investoimalla koulutukseen ja tutkimukseen, omien yliopistojen kehittämiseen ja lahjakkaiden nuorten ulkomailla opiskeluun. Miten ihmeessä 80-luvun köyhillä kehitysmailla oli varaa investoida satoja miljardeja koulutukseen ja tutkimukseen? Siten, että ne tiesivät osaamisen olevan ainoa tie ylös köyhyydestä. Sama tiedettiin vielä 90-luvun Suomessa, kun Lipposen sateenkaarihallitus satsasi tutkimukseen ja koulutukseen, vaikka samaan aikaan jouduttiin leikkaamaan kansalaisten peruspalveluita todella kättä kädellä. Se investointi nosti Suomen lamasta. Se investointi paransi Suomen kilpailukykyä niin paljon, että suomalaiset tuotteet alkoivat taas käydä kaupaksi maailmanmarkkinoilla.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

No mitä me sitten viemme? Kemikaaleja, koneita, puujalosteita, elektroniikkaa, insinöörien suunnittelempia tuotteita, joiden tuotannon insinöörit ovat suunnitelleet. Insinöörit ovat totisesti paljon vartijoina, Suomen kilpailukyky on hyvin pitkälle heidän ammattitaitonsa varassa. Tulevaisuus ei lupaa kuitenkaan hyvää, sillä tekniikan perustan eli matematiikan osaamisen taso laskee, pitkän matematiikan kirjoittajien määrä laskee ja diplomi-insinööriopintoihin pyrkivien abiturienttien määrä suorastaan romahtaa.

Mitä hallitus aikoo siis tehdä matematiikanopetuksen kehittämiseksi? Taata tunnin liikuntaa jokaiseen koulupäivään 21 miljoonalla eurolla. Itse asiassa viime vuosina on satsattu kaikkien muiden aineiden paitsi matematiikan ja luonnontieteiden opetukseen. Koulutuspoliittinen keskustelu on keskittynyt liikuntaan, kädentaitoihin, uskonnon tuntimäärään, kaunokirjoitukseen. Jos meidän taloutemme perustuisi jääkiekkoilijoiden vientiin, hallituksen linjan voisi jotenkin ymmärtää.

Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana koulutusviennistä eli suomeksi Eta-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta kerättävistä lukukausimaksuista — eli tutkintojen myynnistä:

Aivan ensimmäiseksi periaatteellinen perustelu sille, miksi lukukausimaksut ovat huono ajatus: Meidän yliopistojemme taso ei todellakaan nouse sillä, että opiskelemaan pääsee osaamisen asemesta rahalla. Miltä mahtaa suomalaisesta pääsykokeissa hikoilleesta opiskelijasta tuntua, kun vieressä istuva ulkomainen kurssikaveri on ansainnut opiskelupaikkansa rahalla?

Toinen perustelu on akateeminen: Opiskelijoiden ja tutkijoiden ja opettajien moninaisuus on yliopistoissa itseisarvo. Suomalaisten yliopistojen ongelmana on niiden kotoperäisyys. Valtaosa opiskelijoista, opettajista ja tutkijoista on suomalaisia, vaikka monien tutkimusten mukaan uusia ajatuksia syntyy parhaiten yhteisöissä, joissa on erilaisia, erilaisista taustoista ja kulttuureista tulevia ihmisiä. Suomen yliopistoihin tulisi pikemminkin houkuttella ulkomaalaisia opiskelijoita stipendeillä kuin torjua heidät lukukausimaksuilla — ja jakaa drinkkilippuja yökerhoihin, jotta mahdollisimman moni jäisi valmistuttuaan Suomeen.

Kolmanneksi on muistettava, että lukukausimaksuihin kuuluu myös kuluttajansuoja. Esimerkiksi monissa ihailluissa, kalliissa amerikkalaisissa yliopistoissa opiskelijat myös vaativat vastinetta rahoilleen: Jos professori saa opiskelijoiltaan huonot arvosanat, hän on pian työtön professori. Riskinä onkin, että yliopistot keskittävät resurssinsa maksavien asiakkaiden — anteeksi, opiskelijoiden — palvelemiseen ja muut saavat heikompaan opetusta.

Sitä paitsi eivät ne lukukausimaksut mitään kultakaivoksia ole. Eivät meidän yliopistomme niin erinomaisia ole, että voisimme laskuttaa tutkinnoistamme hintoja, joista jäisi yliopistojen kassoihin jotain katetta.

20.35 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossani mainitsin tuon subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden ja sen, että sitä tullaan vähän supistamaan. Minusta on äärettömän hyvä asia, että tämä hallitus kuitenkin pystyy pitämään sen linjan, että vanhemmilla on oikeus valita, kumpi vanhemmista jää hoitamaan lasta kotiin kotihoidon tuella. Siinä olemme niin tärkeiden asioiden äärellä, kun mietimme, mikä on perheelle itselleen parasta. Ei ulkopuolelta sitä voi tietenkään sanella, vaikka sillä tavalla edellisellä kaudella sitä yritettiin, ja runsasta vastarintaahan se esitys tietystikin sai. Minusta on hyvä asia, että se ei etene, vaan että oikeus valita säilyy edelleen vanhemmilla. Se on hyvä asia, ja se kertoo siitä, että hallitus ymmärtää sen, mikä on perheen etu tässä asiassa.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

20.36 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyskeskustelu koulutusleikkauksien vaikutuksista suomalaisten tulevaisuuteen on varsin paikallaan.

Itse ainakin pidän hallitusohjelmassa hyvänä sitä, että oppisopimuskoulutusta, niin kuin täällä edustaja Myllykoskikin nosti, pidetään tärkeänä. Se on yhtenä hyvänä osana myös yrittäjien mahdollisuutta saada uutta työvoimaa omaan yritykseensä.

Myös pienten lukiodien tulevaisuuden turvaaminen on hallitusohjelmassa hyvin esillä, ja sitä pidän hyvänä asiana, ei leikkauksia juuri niihin, ja aloituspaikat turvataan, samoin kuin toisen asteen koulutus, jolla turvataan työpaikkoja ja hyvätasoista työvoimaa yrittäjille.

Mutta tähän edustaja Kasvin äsken käyttämään puheenvuoroon, jossa hän arvioi hallitusohjelmaa. Aika näyttää sen tulokset, mutta uskoisin kuitenkin, että Suomen kova nousu tässä 2000-luvun alussa oli varsin pitkälle Nokian aikaansaama eikä niinkään riippunut Lipposen hallituksen panostuksista koulutukseen.

Itse pidän tärkeänä täällä liikunnan osuutta, mitä hallitusohjelmaankin tulee, että liikuntaa koulussa lisätään.

Ja vielä yksi asia, mikä tuossa edustaja Kasvin puheessa oli: minun mielestäni musiikibisnes on yksi kova asia, mikä ainakin tällä hetkellä Suomeen tuottaa, ja kyllä se on hyvä asia tässä nykyisessäkin kulttuurimiljöössä huomata.

20.37 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tulin suoraan tänne tuolta Tukholmasta, Ruotsista. Olimme eduskunnan Tutkaksen, tutkijoiden ja edustajien yhteisen verkoston, kanssa tutustumassa Ruotsin tiede-elämään, ja eilen Ruotsin hallitus julkaisi ensi vuoden budjetin, jossa huimalla tavalla panostetaan koulutukseen. Mitä tehdään Suomessa samaan aikaan? Huimasti leikataan koulutuksesta.

Ruotsi on tehnyt selvän valinnan. Ruotsi haluaa kilpailla kansainvälisessä taloudessa osaamisella ja korkean osaamisen tuotteilla, ei palkoilla, ei matalilla hinnoilla vaan nimenomaan laadukkailla tuotteilla ja osaamisella. Suomen hallitus tuntuu valinneen nyt täysin toisenlaisen tien, kun koulutuksesta leikataan ja palkkoja pyritään alentamaan. Tämä on häviäjän strategia, sillä me emme voi palkoilla kilpailla Romanian tai Bulgarian tai muiden vähemmän kehittyneiden maiden kanssa, vaan meidän täytyy kilpailla osaamisella, koulutuksella. Suomen talous onkin perustunut osaamiseen, ja tutkimuksesta, tuotekehityksestä ja koulutuksesta leikkaaminen on erittäin lyhytnäköistä politiikkaa tulevan talouskasvun ja tuotantopotentiaalien ja yritystoiminnan tulevaisuuden kannalta. Miten me ikinä saamme niitä uusia nokiaita ja vientiyrityksiä, jos me nyt leikkaamme koulutuksesta, tutkimuksesta ja tuotekehityksestä, tulevasta kasvusta? VTT, Suomen Akatemia ja yliopistot ovat nyt suuren leikkurin alla, ja olen erittäin huolissani suomalaisesta tiede-elämästä, tutkimuksesta ja sen myötä meidän osaamisen ja talouden tulevaisuudesta.

Leikkausten sijaan nyt olisi aika panostaa koulutukseen ja tutkimukseen, jotta me saisimme niitä uusia innovaatioita ja tuotteita, niitä uusia nokiaita. Toki myös uudistuksia tarvitaan, mutta leikkaamisen kutsuminen uudistamiseksi on falskia. Me tarvitsemme koulutukseen lisää digitalisaatiota, me tarvitsemme joustavampia tutkintopolkuja, osatutkintojen suorittamisen mahdollisuuksia, joustavampaa sisäänottoa ja tenttimismahdollisuuksia, työttömyystuella opiskelun mahdollistamista. Mutta kehittäminenkin vaatii resursseja. (Puhemies koputtaa)

Kyllä minusta tuntuu hullulta, että nyt maisterintutkintojen määrää vähennetään ja osaa mistasoa lasketaan, kun tulevassa taloudessa nimenomaan matalan osaamisalueen työpai-

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

kat vähenevät ja korkean osaamisalueen työpaikat lisääntyvät. Kyllä Suomi on nyt valitsemassa häviäjän tien.

20.40 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti toinen puheenvuoro tästä paikalta. — Suomalainen koulutusjärjestelmä on ollut tunnettu korkeatasoisen osaamisen, tasa-arvon ja tehokkuuden onnistuneesta yhdistämisestä. Näissä nuorten oppimistuloksissa, kouluviihtyvyydessä ja oppimismotivaatiossa ja -asenteissa on ollut kuitenkin havaittavissa selvä lasku viime vuosien aikana, ja täytyy sanoa, että tähän kaikkeen tulevat varmasti lisää vaikuttamaan negatiivisessa mielessä nämä hallituksen toimenpiteet ja hallituksen säästöpaketit.

Mitä me sosialidemokraatit olemme kannattaneet? Me kannatamme rakenteellista uudistamista, mutta toisin kuin hallitus, me lähdemme siitä, että uudistus on toteutettava hallinnosta ja toimitiloista, ei suoraan opetuksesta säästämällä. Rakenteellisessa kehittämisessä on lähdettävä ennakkoluulottomammin hakemaan uutta yhteistyötä ja kustannussäästöjä saman alueen lukioden, ammatillisten oppilaitosten ja vapaan sivistystyön oppilaitosten välillä.

Opetusministeri tässä viimeisessä puheenvuorossaan, kuten myös edustaja Juvonen, puolusti tätä hallituksen linjaa rajoittaa subjektiivista päivähoito-oikeutta. Kun olen tästä asiasta eri mieltä, niin haluan sanoa, että kun tähän lainsäädäntöön on kirjattu lukuisa joukko poikkeuksia, joiden perusteella perhevapaalla tai työttömänä olevilla perheillä olisi edelleenkin kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen oikeus, niin herää kysymys, mikä savotta onkaan siinä, kun setvitään, arvioidaan ja käydään neuvonpitoa huoltajien kanssa näistä tarpeista, kun työn ja elämäntilanteiden ennakoidaan muuttuvan yhä kiivaampaa tahtia tulevaisuudessa, eli minkälainen valvonta ja työsarka tästä onkaan tulossa samalla kun puhutaan näistä normienpurkamisesta ja sääntelyn purkamisesta ja työn helpottamisesta.

Ja sitten ehkä — kun nyt puhutaan koulutuksesta ja ollaan siitä koko päivä puhuttu — siitä, että hallitusohjelmaan on myös kirjattu, että hallitus säästää miljardi euroa kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentämällä: Tässä vaiheessa ei ole vielä tietoa siitä, miten hallitus aikoo tuon miljardi euroa raapia kasaan. Jotenkin olisi vielä toivonut keskustelua tai varmistusta siitä, että ei kai se aio leikata vielä lisää koulutuksesta, ja siitä, säästetäänkö edelleen varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta lisäleikkauksilla, kun näitä kuntatehtäviä vähennetään jatkossa.

20.42 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pakkanen on aivan oikeassa siinä, että 90-luvun laman laukeaminen kiteytyy Nokian nousuun. Mutta sen nousun taustalla olivat nimenomaan panostukset tieto- ja viestintätekniikan koulutukseen ja sen tutkimushankkeisiin. Olin itse useissa näistä projekteista mukana ja olin itse tutkijana ja opettajana Teknillisessä korkeakoulussa silloin, kun sitä sukupolvea, joka Nokiaa sitten myöhemmin jatkoi, koulutettiin.

20.43 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti, mitkä tuosta puheestani unohtuivat:

Hallituksen päätoimenpiteisiin kuuluu myös oppisopimuskoulutuksen kehittäminen ja siitä työnantajille aiheutuvan hallinnollisen ja taloudellisen taakan vähentäminen. Tämä merkitsee samalla sääntelyn määrän ja päällekkäisyyksien purkamista.

Pöytäkirja PTK 37/2015 vp

Hallituksen tavoitteena on myös, että aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista parannetaan. Puhumme AHOT-menettelystä, joka tarkoittaa sitä, että aikaisemmin opittua tulee hyödyntää opinnoissa siten, että se luetaan opiskelijoille eduksi. Tämä on toki ollut mahdollista jo tänään, mutta ei aina niin sovellettuna: ei ole ollut niin helppoa aina ottaa käytäntöön näitä AHOT-ohjeita. Mutta opiskelijat ovat kovasti toivoneet, että ne toteutuisivat ja se olisi mahdollista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on nopeuttaa siirtymistä työelämään, ja se hän on hyvin tärkeä asia nuorelle itselleenkin. Hallitusohjelman mukaisesti toteutettavina tavoitteina ovat nuorten siirtyminen nopeammin jatko-opintoihin, joustavat opintopolut sekä työnteon ja opiskelun yhteensovittaminen. Ja esimerkiksi käyttöön otettavat digitaaliset oppimisympäristöt korkeakouluissa, kuten erilaiset verkkokurssit ja tenttiakvaariot, tuovat hyötyä sekä opiskelijoille että opettajille. Meillä on valtava digitaalinen maailma myös tulossa, ja se odottaa meidän nuoria ja opiskelijoita, ja siinä me olemme mukana, halusimmepa tai emme.

20.44 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! On pakko sanoa ja tunnustaa se, kun oppositiosta ja alkuunsa hallituspuolueenkin kansanedustajana koetti pitää esillä tätä oppisopimuskoulutuksen kehittämistä ja sen tarpeellisuutta, että meitä kädellisiä oppijoita, jotka emme ole koulunpenkillä istujia, on iso joukko, jotka nuoresta ovat syrjäytyneet sen vuoksi, että se teoriapainotteinen koulutus ei ole maistunut. Siinä mielessä hallitus on oikein oivaltanut sen, että pitää löytää erilaisia välineitä, joilla pystytään myös sitten osaamisen hyväksilukemista edelleen kehittämään. Toki on niin, että monellakaan ei ole sitä hyväksiluettavaa osaamista, 16-vuotiaalla työhön oppimaan tulleella oppisopimusoppilaalla ei ole juurikaan mitään hyväksiluettavaa. Siinä mielessä tulee hallituksen erityisesti myös paneutua siihen, että mahdollistetaan se, että meille tulee myös jo 16-vuotiaita nuoria oppimaan työssä työhön -ammatin. Eli käännetään nyt — toivotaan näin — hallituksen mielessä myös sitä eri lailla, että on mahdollista saada osaamista ja sitä kautta oppia ammatti työssä, eikä niin, että opitaan pelkästään koulupainotteisesti. Meidän varmaan tulee sitten lainsäädäntöäkin muuttaa niin, että nuorilla opiskelijoilla on mahdollisuus kartuttaa sen työssäoppimisen kautta niin hyvä osaaminen, että se johtaa tutkintoon. Meidän tulee Suomessa erityisesti pyrkiä siihen, että tutkinto on todella tärkeä mutta osaaminen on vielä tärkeämpää.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 23.9.2015 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.47.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen